

RADIO

NOSITEL
VÝZNAKOV
ZA DOPROU
VÝCHOVY
I. STUPNE

CASOPIS PRO PŘÍTELŮ
AMATÉRSKÉHO VÝCHOVY
ROČNÍK XXV (1984) ČÍSLO 4

VYDÁVÁNÍ

Redakce: Vydavatelství NAŠE VOJSKO, Vladislavova 26, 113 66 Praha 1.
Vydává ÚV Svazarmu, Opletalova 29, 116 31 Praha 1, tel. 22 25 49, ve Vydavatelství NAŠE VOJSKO, Vladislavova 26, 113 66 Praha 1, tel. 26 06 51-7. Šéfredaktor ing. Jan Klábal, OK1UKA, zástupce Luboš Kalousek, OK1FAC. Redakční rada: Předseda ing. J. T. Hyán, členové: RNDr. V. Brunnhofer, CSc., OK1HAQ, V. Brzák, OK1DDK, K. Donát, OK1DY, ing. O. Filippi, A. Glanc, OK1GW, ing. F. Hanáček, P. Horák, Z. Hradský, J. Hudec, OK1RE, ing. J. Jaroš, ing. J. Kolmer, ing. F. Králík, RNDr. L. Kryška, CSc., J. Kroupa, V. Němec, ing. O. Petráček, OK1NB, ing. Z. Prošek, ing. F. Smolík, OK1ASF, ing. E. Smutný, pplk. ing. F. Šimek, OK1FSI, ing. M. Šredl, OK1NL, doc. ing. J. Vackář, CSc., laureát st. ceny KG, J. Vortlíček. Redakce Jungmannova 24, 113 66 Praha 1, tel. 26 06 51-7, ing. Klábal I. 354, Kalousek, OK1FAC, ing. Engel, ing. Kellner, I. 353, ing. Myslík, OK1AMY, Havlíš, OK1PFM, I. 348, sekretariát I. 355. Ročně vyjde 12 čísel. Cena výtisku 5 Kčs, pololetní předplatné 30 Kčs. Rozšiřuje PNS. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá administrace PNS, pošta a doručovatel. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS – ústřední expedice a dovoz tisku Praha, závod 01, administrace vývozu tisku, Kalfkova 9, 160 00 Praha 6. V jednotkách ozbrojených sil Vydavatelství NAŠE VOJSKO, administrace, Vladislavova 26, 113 66 Praha 1. Tiskárna NAŠE VOJSKO, n. p., závod 8, 162 00 Praha 6-Ruzyně, Vlastina 889/23. Inzerce přijímá Vydavatelství NAŠE VOJSKO, Vladislavova 26, 113 66 Praha 1, tel. 26 06 51-7, I. 294. Za původnost a správnost příspěvků ručí autoři. Redakce rukopis vrátí, bude-li vyžádán a bude-li připojena frankovaná obálka se zpětnou adresou. Návštěvy v redakci a telefonické dotazy po 14. hodině.
Č. indexu 46 043.
Rukopisy článek odevzdávejte ústředně 31. 3. 1988
Číslo má výtisk podle plánu 24. 5.
© Vydavatelství NAŠE VOJSKO, Praha

NÁŠ INTERVIEW

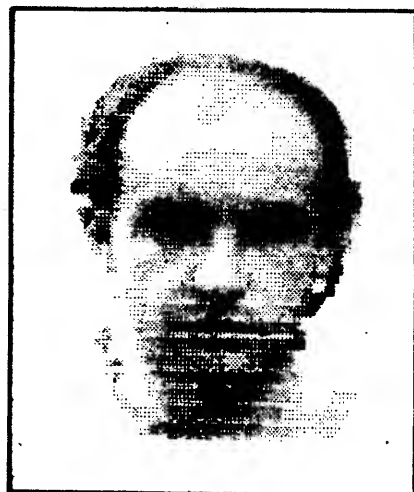
s Karlem Strakou, předsedou 666. ZO Svazarmu v Praze, s ing. Danielem Jennem a ing. Petrem Šimůnkem, členy Mikrokomputer klubu 666. ZO Svazarmu, o činnosti a plánech této ZO a klubu v období před VIII. sjezdem Svazarmu.

666. ZO Svazarmu se pomalu, ale jistě stává známým pojmem v oblasti zájmové výpočetní techniky. Protože jde o relativně mladou organizaci, která za dobu své existence udělala již velký kus práce, chtěli bychom s jejím vznikem i činností seznámit čtenáře blíže; její příklad by se mohl stát, zvláště nyní, v předsezijním období, inspirací ke vzniku dalších podobných ZO, jichž nebude ve Svazarmu nikdy dostatek. Jak vůbec vznikla 666. ZO Svazarmu?

Karel Straka: Musím vás poněkud opravit, 666. ZO není novou organizací, existuje již několik let a byla založena jako motoristická organizace. Protože je nám znám trend ÚV Svazarmu na rozšiřování činnosti jednoúčelových organizací Svazarmu, poohlíželi jsme se po možnosti, jak naši činnost rozšířit o další odbornost nebo odbornosti, během doby jsme založili oddíl branného vodáctví a bikrosu. Přišla nám vhod i nabídka kolektivu, sdruženého do té doby kolem pracovníků Střediska pro mládež a elektroniku ÚV SSM, že by při naší ZO založili klub mikroelektroniky a výpočetní techniky, což se také posléze stalo.

Ing. Daniel Jenne: V době, kdy jsme spolu s Petrem Šimůnkem, Tomášem Krejčou a dalšími navštěvovali jako studenti ČVUT fakultu elektro a začali se i soukromě zajímat o výpočetní techniku, hledali jsme možnosti, jak si v této oblasti vyměňovat zkušenosti, jak společně řešit problémy atd. V té době existovaly dvě možnosti – stát se členy známé 602. ZO Svazarmu, nebo spolupracovat se Střediskem pro mládež a elektroniku. Zkusili jsme 602. ZO Svazarmu – ta nás však při svém širokém „záberu“ příliš neuspokojila, proto jsme se orientovali na Středisko – během této doby hledání jsme dostudovali, mnoho věcí se nám ujasnilo a začali jsme na základě kolektivních konzultací tušit, co a jak by asi bylo třeba v rozšiřování znalostí z výpočetní techniky dělat.

Ing. Petr Šimůnek: Takhle to všechno zní velmi jednoduše – jednoduché to ovšem ani zdaleka nebylo. My všichni jsme měli velkou chuť do práce, než jsme se však rozhodli, jak a co dělat, aby z toho měl užitek co největší počet zájemců o výpočetní techniku, prošla určitá doba třídění a třibení názorů. Nakonec jsme se rozhodli: největší počet mikropočítačů v ČSSR je typu Sinclair, odhaduje se asi na 100 až 150 tisíc, pro obrovskou rodinu jejich majitelů se prakticky nic nedělá, přičemž jen několik málo vlastníků mikropočítačů ví nebo si umí představit, k čemu všemu by bylo možné těchto mikropočítačů využít. Proto kolektiv kolem

Karel Straka,
předseda 666. ZO Svazarmu

Střediska vytvořil koncepci přípravy a vydávání metodických materiálů.

D. J.: Vytvořit koncepci je ovšem jedna věc a dostat materiály do hnutí, mezi lidi, je věc jiná, vyžaduje to rozsáhlou organizační práci, na kterou jsme neměli ani lidi, ani prostředky. A právě zde vstupuje do hry 666. ZO Svazarmu, která v té době chtěla rozšířit svoji činnost a měla navíc ze své hospodářské činnosti k dispozici i určité prostředky, které nám byla očitna do začátku poskytnout.

Měli jsme tedy k dispozici určité prostředky, měli jsme koncepci a dobré zázemí v kolektivu obětavých pracovníků – záleželo tedy na nás, jak všeho využijeme k prospěchu čs. zájmové výpočetní techniky, k prospěchu těch členů Svazarmu, kteří se sdružili v nejrůznějších ZO a kteří neměli nic jiného, než právě jen mikropočítač. Přitom jsme věděli, že, jak říká Mirek Háša, mikropočítač lze přirovnat k ledovci, přičemž vlastní přístroj je jen jednou desetinou tohoto ledovce, tj. to, co vyčnívá nad hladinu, zbylých devět desetin je programové a technické vybavení, které u nás stále zůstává „pod hladinou“, tj. mimo oblast veřejného zájmu. Věděli jsme a víme, že při neseriózním postupu výrobců i obchodních organizací, které přicházejí na trh s počítači s nadsazenými cenami, bez příslušné technické dokumentace, bez programového vybavení, periferních zařízení a metodického zázemí musíme při své další činnosti určit prioritu jednotlivých problémů a postupně uspokojovat jednotlivé zájmy v oblasti využití mikropočítače – proč právě Spectra, o tom již byla řeč. Celou problematiku jsme se však rozhodli řešit jinak, než bylo dosud zvykem podle hesla Co Čech to programátor. Vyšli jsme totiž z tzv. uživatelského pohledu na výpočetní techniku. Z tohoto pohledu pak postupně vznikl kurs uživatelů osobních mikropočítačů, zaměřený nejen na mládež, jak bylo také dosud zvykem, ale vycházející vstříc i potřebám tzv. střední a starší generace.

Dovoďte mi, abych vás přerušil a vrátil se poněkud do minulosti. Jednou z prvních metodicko-technických

nických příruček, které jste připravili, byl popis univerzálního interface Mirek. Co k tomu můžete říci?

P. Š.: Univerzální interface Mirek je plod dlouholeté práce a mnoha diskusí a změn. Dnes lze říci, že umožňuje pomocí základní desky připojit k mikro počítači každou tiskárnu, která má paralelní rozhraní, elektronický psací stroj, ovladače, děrovače apod. Nezanedbatelné není ani bohaté programové vybavení. Jednotnými interface Mirek lze vyřešit i problém kompatibility programového a technického vybavení.

Co je v současné době úhelným kamenem vaší činnosti?

K. S.: Specifikem naší současné činnosti je kurs, věnovaný uživatelskému přístupu ve využívání mikropočítačů, nad nímž má patronát ČÚV Svazarmu, jehož rada elektroniky kooptovala ing. D. Jenneho mezi své členy. Tento dálkový kurs seznamuje frekventanty v průběhu čtyř lekcí se čtyřmi základními uživatelskými programy, komfortním českým textovým procesorem D-WRITER, s českou verzí upraveného známého grafického procesoru ART STUDIO (možnost ovládání „myši“, možnost spolupráce s připravovaným videodigitizérem, jímž jsou zpracovány např. fotografie účastníků tohoto interview), dále s českou verzí tabulkového procesoru OMNICALC (což je program pro obchodní, laboratorní a jiné tabulkové výpočty), a konečně s českou verzí programu MASTER FILE, umožňujícím práci s kartotékou (program je upraven tak, aby umožňoval nahrávat data z tohoto programu do textového programu D-WRITER).

Ke každé lekci kursu je vytvořena učebnice (viz 2. stranu obálky), která probíraný problém řeší nejen s ohledem na mikropočítač Spektrum, ale jejíž závěry jsou platné obecně, a konkrétní uživatelská příručka pro ten který program. Celý kurs stojí 350 Kčs. Případní zájemci si jej mohou objednat na adrese 666. ZO Svazarmu, Mikrokomputer klub, PS 64, 169 00 Praha 6. Účastníci kursu dostanou nejen 8 knížek (dvě ke každé lekci), ale i kazetu, na níž jsou nahrány nejen programy, ale i výukový textový „file“. Novinkou kursu je i to, že na závěr kursu si každý jeho účastník může napsat o kazetu s elektronickým seznamem všech účastníků kursu, takže je možná vzájemná výměna zkušeností mezi účastníky kursu a možnost jejich sdružování v místě bydliště, na pracovišti, v místní ZO apod. Chtěli bychom upozornit na to, že kurs je určen pro členy Svazarmu, popř. pro ty, kteří se členy Svazarmu chtějí stát.

Kdy kurs začíná, kdy končí a jak se postupuje, když dostanete příslušku.

D. J.: Díky tomu, že celý kurs je evidován na počítači, lze se přihlásit kdykoli a zaručujeme, že nejpозději do dvou měsíců po obdržení kursového dostane každý materiály k první lekci kursu, stejný nebo kratší termíny platí i pro další lekce. Dnes studuje zhruba

Ing. Daniel Jenne

asi 2500 účastníků kursů, zatím se žádné problémy nevyskytují.

Jaká je vaše další činnost?

K. S.: Uvedený kurs není jedinou akcí naší ZO, našeho klubu. Na počest VIII. sjezdu jsme připravili i další kurs, s názvem (podle Komenského) Schola ludus (Škola hrou), který seznamuje s hrami na mikropočítači; jeho hlavním motivem byla snaha „převést“ ty, kteří si jen hrají, k využívání mikropočítače i pro jiné účely. Druhý a třetí běh tohoto kursu je zaměřen na výuku programování v jazyce BASIC a ve strojovém kódu Z80. No a jak jinak než prostřednictvím her.

Ing. Petr Šimůnek

(původní obrázek z tiskárny zvětšen pro účely reprodukce)

Další typ kursu, který připravujeme na počest VIII. sjezdu Svazarmu, je třídní kurs, obsahující podrobný popis instrukcí mikropočítače Z80 s příklady využití, český komentovaný výpis paměti ROM a popis využití systémových proměnných ZX-Spectra při tvorbě vlastních programů. Snahou kursu je podat komplexní informace o „vnitřnostech“ Spectra včetně instrukčního souboru a systémových proměnných. Kurs vychází z toho, že si uvědomujeme, že čím jednodušší počítač, tím o něm musíme více vědět, abychom jej mohli používat na určité úrovni. Lze říci, že tento kurs volně navazuje na kurs Schola ludus. Do všech kursů, které jsme uvedli, se mohou členové Svazarmu nebo ti, kteří se členy chtějí stát, přihlásit již dnes.

Jaká je vaše další činnost kromě kursů?

P. Š.: Kursy jsou jednou z činností, kterou připravuje metodická rada naší ZO. Kromě kursů se ve shodě s Radou elektroniky ČÚV Svazarmu soustředujeme na zpracování monotematicky zaměřených metodických materiálů, jako je např. připojení pružného disku ke Spectru, s implementací operačního systému CP/M nebo již zmíněný univerzální interface Mirek. Tyto metodické materiály si mohou jednotlivci i kolektivy objednat na dobírku na naší adrese.

Na výstavě Zenit '88, která se koná v první polovině června, mohou čtenáři naše metodické materiály vidět a členové Svazarmu získat.

Chceme a také reagujeme na všechny důležité věci, které se dějí v oblasti zájmové výpočetní techniky, jako např. na seriál čs. televize, věnovaný programovacímu jazyku LOGO. Připravili jsme metodický materiál o LOGO, vlastně jakousi učebnici, kterou si může zájemce objednat, a která mu umožní jednak zvládnout ty části seriálu, které neměl čas nebo možnost sledovat a jednak prohloubit znalosti, získané v seriálu.

Vzhledem k tomu, že ty věci, o nichž jsme řekli, že je připravujeme, připravujeme ke sjezdu Svazarmu, budou realizovány do sjezdu Svazarmu. Případným zájemcům podáme přesné informace, napíší-li na naší adresu — telefonicky bohužel informace podávat nemůžeme, neboť celá naše činnost probíhá na bázi aktivistické, bez placených zaměstnanců.

A nakonec ještě otázku pro předsedu ZO: je pro ZO klub přínosem?

K. S.: Klub je přínosem v každém případě. Nejen že jsme rozšířili svoji činnost, což znamená, že můžeme nabídnout více možností případným zájemcům o členství ve Svazarmu, ale můžeme i více nabídnout po stránce technického vybavení svým 150 členům bez nároků na nějaké zvýšené dotace od nadřízených orgánů, čímž, jak se domníváme, plníme požadavky, které jsou kladeny na naši organizaci v současné době.

Děkuji a mnoho zdaru do vaší práce.

Interview připravil L. Kalousek

**Ředitelství SOU MH
Lipník nad Bečvou**

pořádá 26. 8. 1988

Den otevřených dveří

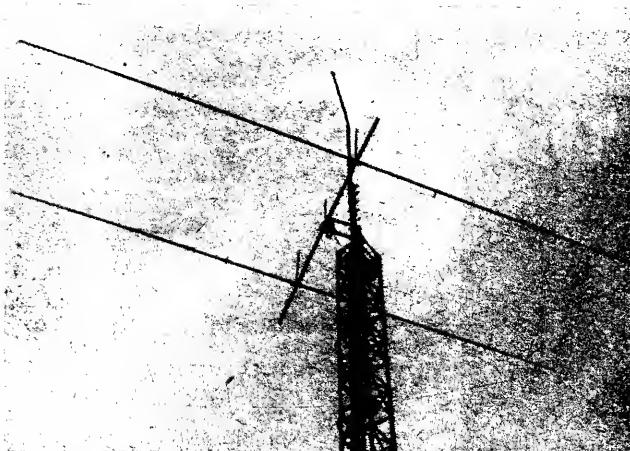
u příležitosti 30. výročí oboru

**Mechanik elektronických
zařízení**

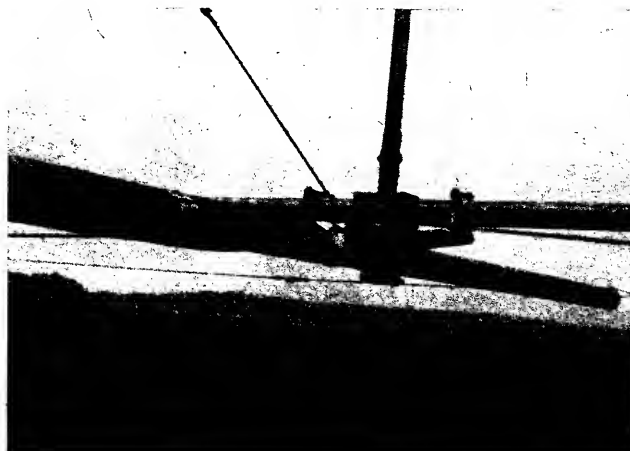
Zváni jsou všichni absolventi a příznivci oboru na prohlídku učeben teoretické i praktické výuky i domova mládeže — v době od 8 do 16 hodin.

AMATÉRSKÉ RADIO K VIII. SJEZDU SVAZARMU

Anténa HB9CV pro pásmo 7 MHz je ve výšce 30 m. Všimněte si, že stožár pokračuje ještě žebříkem a trubkou, na níž je uchycena luv. Vee pro pásmo 1,8 MHz

Detail uchycení direktoru HB9CV k boomu, jež tvoří duralová trubka o \varnothing 10 cm

Nelepší z nás mezi dvěma sjezdy aneb umění vítězit

(Pokračování)

V AR A5/1988 na straně 163 jsme vám představili část kolektivu radioklubu OK1KRG, který se s mimořádnými výsledky již léta zúčastňuje velkých světových závodů, a se základními předpoklady, jejichž splnění je pro takovou činnost nezbytné. V dnešní lekci „umění vítězit“ probereme některé detaily.

Co ještě musí umět ham

Předně musí být dobrým diplomatem, aby si získal pro tak nepopulární činnost, jakou je dnes amatérské vysílání, podporu nebo alespoň souhlas úřadů všeho druhu. To ovšem vyžaduje fascikl orazítkovaných papírů a žádostí, kde je vše černé na bílém včetně přesného projektu stanoviště i anténních systémů. Pak musí být dobrý ham také dobrým kopáčem; přípojka elektrického proudu pro stanoviště OK1KRG je 500 m dlouhá a leží v hloubce jednoho metru pod ornici. Z kopáčů se pak stanou kameníci, když je potřeba vysekát do skály čtyři díry 1 m³ pro základy stožárů, pak betonáři, pak také dřevorubci (první stožár i první buňka byly ze dřeva) a nakonec ještě natěrači, než se začne jakž takž rýsovat vidina prvního posezení u transceiveru. K tomu všemu musí být dobrý ham expertem na organizaci práce: beton se míchá na návisi, traktor jej odváží na stanoviště; celokovový stožár leží na poli u Mělníka a je nutno k němu dorazit současně s jeřábem na naložení a s návěsem pro odvoz.

Naši skeptici, kteří stále ještě neuvěřili, že tohle všechno je možné regulérně, jen když je nadšení a motivace, položí logickou otázku. „A kdo to všechno platí?“ Odpověď je jednoduchá. Svoje akce si financuje z větší části RK OK1KRG sám. Pohledme však, co se za touto zdánlivě jednoduchou odpovědí skrývá. Zdrojem příjmů OK1KRG je vedlejší hospodářství (od r.

1982), pokrývající široké pole působnosti: pro Geofyzikální ústav ČSAV úpravy zařízení pro příjem telemetrie z družic, pro elektrárnu v Jaslovských Bohunicích výroba speciálních zařízení, pro teplárnu v Malešicích instalace závodního rozhlasu atd. Vedlejší hospodářství je tedy výborná věc, ale má jednu nevýhodu. Když se totiž vydělávají peníze, nezbuďte čas na výstavbu vysílacího stanoviště ani na samotné amatérské vysílání, cíl celého našeho snažení. Proto je RK OK1KRG vděčen za každou, byť skromnou finanční či materiálovou dotaci, které se mu občas dostane od obvodního výboru Svazarmu v Praze 10 či v poslední době i od oddělení elektroniky ÚV Svazarmu v souvislosti s ustavením týmu OK1KRG (OK5R) jako jednoho z čs. reprezentačních družstev pro provoz na KV.

Anténní farma

Mezi zásadami ham-spiritu, jak je učil ing. Srdínko, OK1SV, byl tento (!) bod: „Amatér neustále vylepšuje a modernizuje svoji stanicí a udržuje ji na soudobé technické úrovni.“ Dnes nám připadá tato instrukce sice trochu sarkastická, ale chlapci z OK1KRG ji asi musí nějak naplňovat, když za poslední tři roky startovali v kategoriích multi-single v sedmi největších světových závodech a z toho šestkrát ve vnitrostátním hodnocení zvítězili.

Součástí radioamatérské stanice je našťáště anténní systém, který je možno neustále rozvíjet a zdokonalovat zcela nezávisle na úspěších našeho elektro-technického průmyslu a na nabídce našich PZO. Od roku 1979 podnes vyzkoušeli na Březině tolik antén, že jejich výčet by se nám sem nevešel. (Připusťme, že jedním z důvodů je také skutečnost, že hodně otočných směrovek pro pásmo KV nevydrží do jara.) K radikálnímu zlepšení anténního systému se v OK1KRG dopracovali v roce 1986. Byly skáceny dřevěné anténní stožáry a nahrazeny celokovovými, z nichž jeden jen tak mimochodem osobně připravil, svařil i natřel Jirka, OK1ALW. Základy pro nejvyšší z nich jsou o rozměrech 3x3x3 m a padlo do nich betonu z pěti „mixů“ Tatra a jeden valník šterku, vše za 12 000 Kčs. Zima na přelomu let 1986 a 1987 byla tou první, kdy celý anténní systém OK1KRG bez poškození vydržel.

V současné době roste v anténní farmě OK1KRG takovýto les:

- pro pásmo 160 m: — luv. Vee s napájením ve výšce 50 m ve volném prostoru;
- pro příjem anténa beverage;
- pro pásmo 80 m: — 3EL delta loop na Severní Ameriku;
- 2EL delta loop na Japonsko;
- sloper a delta loop na Jižní Ameriku;
- anténa „pyramida“ na Evropu;
- pro pásmo 40 m: — otočná HB9CV ve výšce 30 m;
- tři fázované vertikály;
- pro pásmo 20 m: — otočná 6EL yagi ve výšce 25 m, délka boomu 16,5 m;
- pro pásmo 15 m: — 6EL yagi ve výšce 22 m;
- 4EL yagi ve výšce 14 m;
- pro pásmo 10 m: — 5EL yagi;
- quad HB9CV (nyní ještě složen).

To vše vyrobeno a udržováno vlastníma rukama operátorů OK1KRG. Snad se nám tedy podařilo dosavadním vyprávěním rozptýlit představu nezasevěných o línoužinách, z nichž vystoupí v pátek večer skupina prominentních pražských operátorů v rukavičkách, jimž vše potřebné někdo nachystal.

(Pokračování)

Předsjezdové rozjímání radioamatérů

Seminář KV techniky zahájil proděkan lékařské fakulty UP doc. dr. Vilém Šimánek

Vlevo: Vedoucí oddělení elektroniky ÚV Svazarmu plk. ing. F. Šimek, OK1FSI, předal titul ZMS ing. J. Smitkovi, CSc., OK1WFE

Radioamatérská Olomouc '88

(ke 3. straně obálky)

V r. 1965 bylo v Olomouci uspořádáno I. celostátní sympozium radioelektriky. Za uplynulých 23 let bylo pak v Olomouci uspořádáno ještě dalších 9 celostátních akcí tohoto druhu, z nichž ta poslední se konala na konci ledna 1988 a nesla název Seminář KV techniky. Pořadatelem semináře byl Svazarm a záštitu převzal opět rektor Univerzity Palackého v Olomouci prof. MUDr. J. Kolařík, CSc. Olomoucká univerzita je místem, kde byli radioamatéři vždy vítáni a podporováni: vedle patronace všech deseti seminářů vzpomínáme na radioamatérský diplom k 400. výročí založení univerzity v Olomouci; lékařská fakulta má vlastní radioklub OK2KOV a na pedagogické fakultě se v rámci branné výchovy vyučuje rádlový orientační běh.

Poněkud překvapil zimní termín konání letošního semináře; těch devět předchozích bylo vždy v létě. Duše semináře, Oldřich Spilka, OK2WE, k tomu řekl: „Byly připomínky, že mnoho lidí z rodinných důvodů nemůže v létě přijet, a proto jsme zvolili tento termín. Návštěva není o nic menší, než bývala v létě — prezentovalo se přes 400 účastníků.“

Při příležitosti olomouckého semináře proběhla celá řada schůzí a jednání různých radioamatérských komisí a orgánů, většinou již ve čtvrtek 28. ledna. Rada radioamaterství ÚV Svazarmu projednávala jako hlavní bod přípravu na VIII. sjezd Svazarmu a v této souvislosti i změny v kandidátní listině pro příští období. J. Günther, OK1AGA, informoval radu o průzkumu vybavenosti radioklubů v ČSR vysílací a přijímací technikou a o přípravě nových forem zkušebních testů pro uchazeče o koncesi; ing. J. Semotán, OK1RD, informoval o výrobě odrůsovacích filtrů k TVP v podniku Elektronika, jichž by mělo být ve třetím čtvrtletí 1988 vyrobeno prvních 100 kusů.

Komise KV RR ÚV Svazarmu se zabývala přípravou nového znění Povo-

lovacích podmínek (připomínky shromáždí MUDr. H. Činčura, OK3EA), organizací semináře na téma reprezentace ČSSR na KV a doporučila ke schválení žádost radioamatérů z Hradce Králové o zřízení majáku v pásmu 10 m (28 282,5 kHz), jenž by vysílal provozem F1 a výkonem 10 W. Jako VO majáku je navržen ing. P. Kolman, OK1MGW.

Slavnostní zahájení semináře bylo na programu v pátek 29. 1. ráno v prostorách lékařské fakulty UP za přítomnosti zástupců ÚV Svazarmu, UP Olomouc, MNO, ONV a OV KSC v Olomouci. Při této příležitosti byly uděleny čestné tituly a vyznamenání těmto radioamatérům: titul mistr sportu S. Křivému, OK2SG, J. Semíkovi, OK1SC, J. Burdovi, OK2-1957, A. Pokornému, OK2PEX, J. Zikovi, OK1MAC, J. Štěrbačkov, OK2VMD, ing. P. Matoškov, OK1FIB, R. Toužínovi, OK2PEW, R. Palatické, OL6BEL, a ing. M. Dlabáčovi, OK1AWZ. Titulem zasloužilý mistr sportu byl vyznamenán ing. J. Smitka, CSc., OK1WFE. V. Hezínovi, OK2DEI, byl udělen titul vzorný cvičitel a K. Zajfartovi titul zasloužilý cvičitel. Poté následovalo předání cen vítězům mistrovství ČSSR v práci na KV a na VKV, OK-DX contestu a Vítězství VKV-42.

Odbornou část semináře zahájil ing. J. Šanda, OK1RI, přednáškou na tradiční, avšak věčné téma — KV antény. Souběžně probíhala beseda s mládeží, kterou řídil ZMS J. Čech, OK2-4857, a celkový dojem z možností a perspektiv naší mládeže v oboru radiotechniky byl neradostný. Ženy — radioamatérky se sešly k pracovním besedám v prostorách katedry patologické fyziologie a díky tomuto prostředí vyřešily většinu problémů s velkým nadhledem. Současnému pojetí konstrukcí KV přijímačů byla věnována přednáška RNDr. B. Ference, OK2BBC, beseda na téma VKV řídil ing. Z. Prošek, OK1PG. Atraktivní přednáška S. Horeckého, OK3JW, na téma DX provoz byla poznamenána nevyhovující reprodukcí magnetofonových záznamů z pásem.

Ani v Olomouci '88 stejně jako v Hradci Králové '87 nebylo v provozu

vysílací středisko (dříve patřila speciální stanice k největším atrakcím každého radioamatérského setkání). Před třemi lety (Olomouc '85) alespoň vystavoval podnik Radiotechnika na seminářích části fiktivního transceiveru Labe. Letošní seminář KV techniky už byl bez praktických ukázek radioamatérské vysílací a přijímací techniky. Zato jsme v Olomouci viděli zahraniční počítače a mikropočítače všeho druhu a ukázkám jejich uplatnění v radioamatérské praxi a přednáškám na toto téma byla po dva dny vyhrazena jedna z poslucháren. Alespoň stručně z programu: M. Šperlín, OK2BUH: Vyhodnocení telemetrických měření z družic O9 a O11 počítačem ZX-Spectrum; ing. M. Prostěcký, OK1MP: Způsoby napojení počítače na radioamatérskou stanici; J. Klíma, OK2KK: Informace o radioamatérském provozu s počítačem ZX-Spectrum; M. Šperlín, OK2BUH: Programování paměti EPROM počítačem; ing. K. Karmasin, OK2FD: RTTY s Commodore 64 aj.

Nedostupnost továrních vysílacích zařízení u nás byla také jedním z námětů páteční odpolední besedy s představiteli, funkcionáři a novináři naší radioamatérské organizace. Redakce AR zůstala tentokrát ušetřena, ale jen díky tomu, že veškerou pozornost na sebe upoutal zástupce podniku Elektronika Praha O. Zubina. Jeho terminologie „my, profesionálové“, „ty vaše deníčky“ a „ty vaše kartičky“ (rozuměj staniční deníky a QSL-lístky) přiváděla do varu většinu přítomných v sále a otázky nebraly konce až do té doby, kdy O. Zubina prohlásil, že už chce jet na chatu. I přesto jsme zaznamenali řadu zajímavých věcí: V roce 1988 bude vyrobeno 100 ks transceiverů Sněžka, 50 ks přijímačů Odra, antény yagi pro KV i VKV, přijímače a vysílače pro ROB aj. V plánu technického rozvoje je mj. vývoj transceiveru pro KV a výroba wattmetru. Diplomová služba má k dispozici nyní (únor 1988) asi 3000 IRC kupónů a radikální zásahy se připravují i v naší QSL-službě, kterou je třeba dostat „na skutečně profesionální úroveň“. Prvním krokem k tomu má být zamezení vstupu do místností QSL-služby amatérům.

Celkový obraz situace v KV technice pro radioamatéry u nás lze charakterizovat slovy „od praxe k teorii“. Hovoříme o moderním pojetí KV přijímačů, jež není z čeho postavit, o využití mikropočítačů, jež není k čemu připojit, posloucháme magnetofonové záznamy pile-upů, v nichž se nelze bez továrního zařízení prosadit, a besedujeme s mládeží, již nemáme co nabídnout.

—dva

Letos opět OK-LPT!

Zkratka OK-LPT označuje diplom, který vydává odbor elektroniky ČÚV Svazarmu za spojení se stanicemi, pracujícími z letních pionýrských táborů. Podmínky pro letošní — již třetí ročník — jsou shodné s podmínkami loňskými, které byly zveřejněny v AR A6/1987 na str. 205. Pořadatel soutěže upozorňuje všechny soutěžící stanice, aby důsledně dodržovaly všechna pravidla — při hodnocení druhého ročníku se totiž v hlášeních vyskytovalo dosti nedostatků. Soutěž není vyhlašována pro stanice zahraniční. Začíná 1. července a končí 31. srpna 1988, termín odeslání výpisu z deníků je do 30. září 1988.

Z výsledků minulého ročníku:

Kategorie A — kolektivní stanice, pracující z letních táborů na území OK1 a OK2:

1. OK2KMB 5497 bodů (účast na 15 táborech)
 2. OK1KIX 4524 b. (12 táborů)
 3. OK1KKY 2748 b. (7 táborů)
 4. OK1KUQ 2456 b. (8 táborů)
 5. OK1OST 2414 b. (6 táborů)
- Celkem bylo hodnoceno 27 stanic, které poslaly výpisy z deníků. Podle dostupných údajů dalších 32 kolektivních stanic, o kterých víme, že z LPT pracovaly, nepožádalo o diplom.

Kategorie B — ostatní čs. stanice:

1. OK1ABF 92 b. (již podruhé vítěz)
2. OK1ADW 78 b.
3. OK1FAB 68 b.
4. OK1UDH 58 b.
- OK1DAM 58 b.

V této kategorii bylo hodnoceno celkem 47 stanic.

Vítězné stanice v těchto dnech obdrží pozvání k víkendovému pobytu (spojenému s ukázkou radioamatérského provozu) do zařízení PO SSM v jižních Čechách.

Seznam všech stanic, kterým je udělen diplom OK-LPT za rok 1987, bude zveřejněn v Radioamatérském zpravodaji.

PKV RR ČÚV Svazarmu

Závody pro mládež

Každoročně v období letních prázdnin je uspořádáno několik krátkodobých závodů pro mládež. Závody jsou pořádány proto, aby měla mládež možnost porovnat své provozní schopnosti a zkušenosti s dalšími mladými radioamatéry. Mládež má také možnost prožít nádhernou atmosféru závodu v branných podmínkách v prostředí vysílacího střediska svého kolektivu nebo většinou přímo v přírodě pod stanem.

Během roku však není závodů pro mládež uspořádáno mnoho. Měli bychom si jich tedy považovat a všech se zúčastnit. Jenom tak poroste provozní zručnost a zkušenosti našich mladých operátorů. Této skutečnosti by si měli být vědomi v každém radioklubu a ko-

Členové radioklubu OK1ORA v Bili-
ně

lektivní stanici a měli by umožnit svým mladým operátorům účast v následujících závodech:

Československý polní den mládeže na VKV:

bude probíhat v sobotu 2. července 1988 v době od 10.00 od 13.00 UTC. Závod je vyhlášen pro operátory kolektivních stanic třídy C a D a pro držitele povolení OL. Závodu se mohou zúčastnit mladí operátoři, kterým v den závodu ještě není 18 roků. Deníky ze závodu musí rovněž obsahovat pracovní čísla operátorů, obsluhujících kolektivní stanici a data jejich narození.

V mnohých kolektivech, ve kterých mají dostatek starších a zkušených operátorů, nedostanou již mladí operátoři příležitost se zúčastnit

Polního dne VKV,

který bude probíhat v sobotu 2. července 1988 v době od 14.00 do neděle 3. července 1988 14.00 UTC. Aby se plně využila přítomnost mladých operátorů v polních podmínkách, bude tenýž den, v sobotu 2. července 1988 probíhat také

Polní den mládeže 160 m

ve dvou etapách v době od 19.00 do 21.00 UTC. Závodu se mohou zúčastnit operátoři kolektivních stanic a držitelé povolení OL, kterým v den závodu ještě nebude 19 roků. Deník, ve kterém musí být uvedeno také datum narození příslušného operátora, je nutno zaslat do 14 dnů na adresu: Radioklub OK1OPT, 330 32 Kozolupy 33.

Dalším závodem, kterého by se měli zúčastnit především mladí operátoři kolektivních stanic a OL, je

FM Contest

První část závodu bude probíhat v sobotu 16. července 1988 v době od 14.00 do 20.00 UTC provozem FM v pásmu 144,600 až 144,850 MHz a FM kanálech S8 až S23 (145,200 až 145,575 MHz). Závodu se mohou zúčastnit operátoři ve věku do 19 roků.

Druhá část FM Contestu bude pro-

bíhat v sobotu 20. srpna 1988 ve stejném čase. Deníky z obou částí závodu, doplněné daty narození operátorů v kategorii A, se posílají do 10 dnů po skončení druhé části závodu na adresu: Rada radioamatérství ČÚV Svazarmu, Vlnitá 33, 147 00 Praha 4-Braník.

V mnoha radioklubech a kolektivních stanicích máte zařízení BOUBÍN, která mohou v FM Contestu (kterému se z těchto důvodů také lidově říká „BOUBÍN Test“) vaši mladí operátoři plně využít. Vytvořte-li nyní vašim mladým operátorům dobré podmínky k účasti v závodech pro mládež, vynahradí vám vaši péči v příštích letech dobrými výsledky jako zkušení operátoři ve velkých závodech.

Domnívám se, že ve většině kolektivních stanic potřebujeme další, zkušené operátory pro soutěže a závody, ale také pro běžnou činnost našich kolektivních stanic. Málokterý radioklub se totiž může pochlubit takovým velikým počtem operátorů, jako kolektiv OK1ORA v Bili-
ně, který vidíte na fotografiích.

Nezapomeňte, že ...

... IARU Radiosport Championship bude probíhat v sobotu 9. července 1988 od 12.00 UTC a v neděli 10. července 1988 do 12.00 UTC. Závod bude probíhat ve všech pásmech od 1,8 do 145 MHz. Závod je v kategoriích jednotlivců a kolektivních stanic započítáván do mistrovství ČSSR v práci na KV pásmech;

... další kolo závodu TEST 160 m bude probíhat v pátek 29. července 1988 ve třech etapách v době od 20.00 do 21.00 UTC.

Přeji vám hodně úspěchů a těším se, že v závodech pro mládež o prázdninách uslyším mladé operátory ze všech kolektivních stanic v naší vlasti.

Těším se také na vaše další dopisy. Pište mi na adresu: OK2-4857, Josef Čech, Tyršova 735, 675 51 Jaroměřice nad Rok.

73! Josef, OK2-4857

PRO NEJMLADŠÍ ČTENÁŘE

R15

9. díl

Další důležité obvody MSI

Došli jsme společně až k poslednímu dílu seriálu o obvodech TTL. Zbývá ještě doplnit popis činnosti několika dalších obvodů MSI a budete schopni orientovat se v základních zapojeních číslicové techniky, samozřejmě s velkou pomocí katalogu, Amatérského rádia, odborné literatury a také starších kamarádů a dospělých. Pokud jste však až dosud četli pozorně, umíte se již s uvedenými pomocníky prokousat mnoha schémata, která vám dosud byla zcela nesrozumitelná.

Tak tedy slíbené informace o dalších obvodech. Nejprve čítače 74193 a 74192. Všimněte si, že se zcela obejdeme bez označení „MH“ — téměř všechny obvody TTL jsou označovány tímž systémem, jejich značka je složena z dvojčíslí 74... a dvoj až třímístného čísla za tímto označením. Např. obvod MH74193 označuje obvod TTL typu 193 (často se mu, pokud je vše ostatní ze souvislosti jasné, říká pouze „stodevadesáttrojka“), písmena „MH“ označují výrobce TESLA (ČSSR), dvojčíslí 74 značí řadu obvodů pro teploty 0 až +70 °C. Polské obvody nesou označení UCY74..., maďarské zase 74... PC. Pokud v obchodě nedostanete obvody s dvojčíslím 74, můžete chtít i typy 84..., nebo 54... — jsou však dražší, určené pro širší teplotní rozsah (–25 až +85, popř. –55 až +125 °C). Jinak se neliší od základní řady 74... Nyní zpět k tomu, co nás zajímá.

74193 je synchronní obousměrný čtyřbitový čítač s předvolbou. Synchronní znamená, že jednotlivé klopné obvody v čítači mění svůj stav současně, nikoli jeden po druhém, jako tomu bylo u 7493. Obousměrný znamená, že umí čítat nahoru (0, 1, 2, ... 14, 15, 0, 1, 2), ale i dolů (15, 14, 13, ..., 3, 2, 1, 0, 15, 14, ...). Předvolba znamená možnost nastavit čítač do určitého stavu, daného čtyřmi nastavovacími vstupy, nezávisle na vstupech, které ovlivňují čítání. K tomu účelu je obvod vybaven zapisovacím vstupem předvolby, označeným L (load). Z obr. 51 se dozvíte, jak vypadá schematická značka obvodu a zapojení vývodů.

Obvod má vstupy pro čítání. CD je pro čítání dolů (count down), CU pro čítání nahoru (count up). Každý z obou čítacích vstupů reaguje na vzestupnou hranu (čelo) impulsu, přitom např. pro čítání nahoru je impuls přiveden pouze na vstup CU, zatímco na druhém čítacím vstupu CD je trvale log. 1. Při čítání dolů se oba vstupy zamění. Nulovací

vstup R má aktivní úroveň log. 1, po dobu čítání musí tedy být na tomto vstupu log. 0. U zapisovacího vstupu L předvolby je tomu naopak. Obvod má ještě dva, nám dosud neznámé výstupy: CA a BO. Na výstupu CA se objeví záporný impuls (dlouhý půl periody hodinového impulsu na vstupu CU) při přechodu obvodu ze stavu 15 do stavu 0. Při přechodu ze stavu 0 do stavu 15 při čítání dolů je obdobný impuls na výstupu BO. Tyto výstupy se při spojování několika čítačů do kaskády spojí vždy se vstupy CU a CD následujícího čítače (obr. 52).

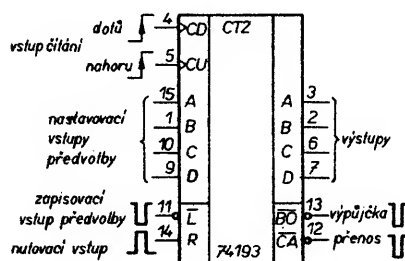
Obvod 74192 je stejně zapojený, pokud jde o vývody, jako čítač 74193. Je to však desítkový čítač, proto přechází — podobně jako 7490 — ze stavu 9 zpět do stavu 0, a při čítání dolů ze stavu 0 do stavu 9. Jistě vás napadne, zda je možno pomocí obvodů předvolby „vnutit“ desítkovému čítači 74192 i stavy 10 a 15? Je to možné, avšak zpravidla se to nepoužívá — v katalogu TESLA Rožnov je graficky znázorněno chování desítkového čítače, když je takto uměle „vyveden z míry“.

Nyní již jen stručně o dalších obvodech, které výrobci nabízejí. V předchozích kapitolách byla řeč o posuvných registrech. TESLA vyrábí obvody 7496 a 74164, což jsou posuvné registry o délce 5 a 8 bitů. Oba mají sériové vstupy a paralelní výstupy, první má na-

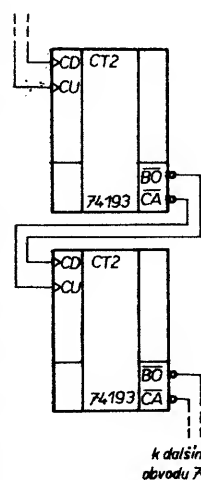
vic i paralelní vstupy. Dalším posuvným registrem je i 7495 (u nás výroby NDR pod označením D195), což je čtyřbitový posuvný registr se sériovými i paralelními vstupy a navíc je obousměrný: umí informaci posouvat zleva doprava i naopak. Jelikož byla základní činnost posuvného registru již vysvětlena, může vám tento stručný odstavec spolu se studiem katalogu pomoci pochopit zapojení, využívající integrovaných klopných obvodů TTL.

Často používaným obvodem právě ve spolupráci s čítači a dekodéry je obvod MH7475. V katalogu je tento obvod pojmenován jako „čtyřbitový střadač dvojkové informace“. Je důležité uvědomit si rozdíl mezi obvody 7475 a klopným obvodem D typu 7474. Přitom schematické označení obou typů obvodů je velice podobné. Obvod 7475 se od klopného obvodu D liší v tom, že se při úrovni log. 1 na hodinovém vstupu C chová jako „průchozí“ — tj. všechny změny na vstupu např. D₁ se přenesou na výstup Q₁ — stav výstupu tedy přesně sleduje stav vstupu. Při návratu úrovně na hodinovém vstupu zpět k nule si obvod na výstupu ponechá poslední stav a to až do té doby, kdy bude na hodinovém vstupu opět úroveň log. 1. Na obr. 53 je schematické značení obvodu 7475 a na obr. 54 vidíte graficky to, co bylo nyní vysvětleno slovně.

Při připojování napájecího napětí k obvodu dejte pozor — je opět použito zvláštní umístění vývodů mimo protilehlé rohy obvodu. Využití obvodu je velmi časté (např. jako paměť pro indikaci stavu čítače displejem). Na obr. 55 je nakreslena jedna dekáda čítače (např. součást číslicových stopek), osazená

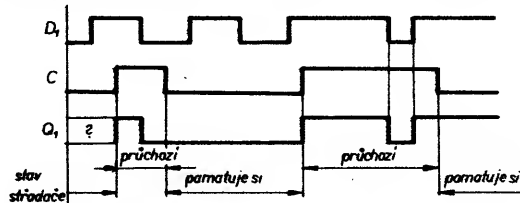

Obr. 51. Schematická značka a zapojení vývodů MH74193

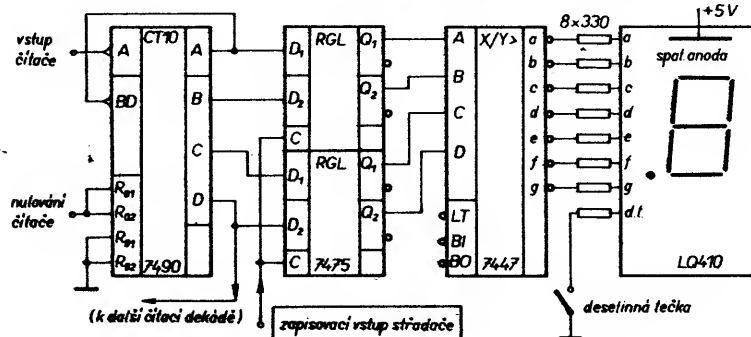

Obr. 52. Spojování čítačů do kaskády

Obr. 53. Schematická značka a zapojení vývodů obvodu MH7475

Obr. 54. Činnost obvodu MH7475

Obr. 55. Jedna dekáda čítače

obvody 7490 (desítkový čítač), 7475 (čtyřbitový střadač) a 7447 (nebo D147, dekodér BCD — 7 segmentů) a displej (např. LQ410). Přivedeme-li na zapisovací vstup střadače logickou jedničku, displej ukazuje průběžně stav čítače 7490 — střadač je průchozí, chová se, jako by nebyl vůbec zapojen, jako by místo něj byly zapojeny čtyři vodiče. V okamžiku, kdy se na zapisovacím vstupu objeví log. 0, indikace se zastaví a zůstane zobrazen poslední stav — odpovídá to paměti mezičasu (jak to jistě znáte ze sportovních přenosů v televizi), nebo nakonec můžete mít i na ruce digitálky se stopkami (funkce mezičasu zde bývá označována anglicky „LAP“). Dnes se stále více pro obvody elektronických hodin a stopek využívá „hotových“ jednoúčelových obvodů nebo alespoň obvodů CMOS (řada 4000), které se vyznačují mnohem menší spotřebou proudu. Pro vysvětlění činnosti integrovaných obvodů jsou však právě tyto aplikace velice názorné.

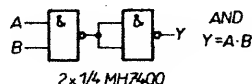
Seriál Integrovaná štafeta tímto dílem končí. Podalo se do něj vtěsnat celý úvod do techniky práce s číslicovými obvody (se zaměřením na obvody TTL). Je spousta pojmů, druhů zapojení i součástek, které nelze vysvětlit v devíti lekcích (integrované paměti ROM, RAM, podrobnosti o obvodech s otevřenými kolektory, o výkonových hradlech, tj. o hradlech, na jejichž výstup je možno připojit až 30 vstupů TTL; u obyčejných hradel nesmí počet připojených vstupů překročit deset), podrobnosti o různých řadách obvodů TTL (Schottky (S), low power Schottky (LS), ALS, atd.). To vše by vydalo na nejméně jeden další seriál podobného rozsahu, jako byla Integrovaná štafeta.

Závěrem vám všem přeji hodně úspěchů a chuti do práce při experimentech v číslicové technice. Obvody, které jste se naučili používat, jsou základem mikropočítačů a tedy oboru elektroniky, který se dnes nejvíce rozvíjí a je jistě i pro vás velice zajímavý. Poznáváním číslicové techniky jste se tedy mohli připravit i na budoucí práci s mikropočítači. Může se tedy stát, že v některém z dalších ročníků Amatérského radia se setkáte i s mikroprocesorovou štafetou...

Odpovědi na otázky

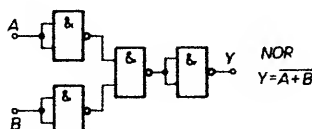
1. Anglicky „Light Emitting Diode“, LED, česky svítivá dioda, „ledka“.
2. Asi 10 mA.
3. Možnost c).
4. $(13)_{10}$, $(111)_2$.
5. Log. 0.
6. Viz obrázek 1.

Obr. 1.

7. Viz obr. 2.

Obr. 2.

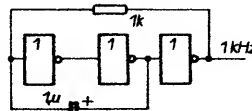
8. A	B	Y = A.B
0	0	1
0	1	0
1	0	0
1	1	0

vypustíme 2. a 3. řádek: (tam $A \neq B$)

A	Y = \bar{A}
0	1
1	0

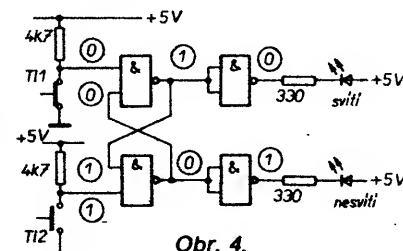
9. — — —
10. Viz obr. 3.

Obr. 3.

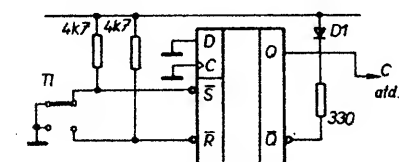
11. Např. Zdroj signálu pro akustické účely — zkoušečka, bzuchák pro výuku morseovky atd.

12. Viz obr. 4.

Obr. 4.

13. Viz obr. 5.

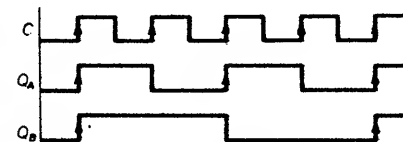

Obr. 5.

14. Dělička kmitočtu dvěma.

15. Možnost b).

16. Viz obr. 6.

Obr. 6.

17. MH7496, MH74164, D195C (7495).

18.	0	0	0	0
1	1	0	0	0
2	1	1	0	0
3	1	1	1	0
4	1	1	1	1
5	0	1	1	1
6	0	0	1	1
7	0	0	0	1
8 = 0	0	0	0	0

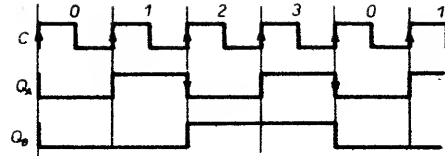
opakuje se po 8 taktovacích impulzech

19. Had se bude „pohybovat“ na opačnou stranu (čítač dolů se přepojením změnil v čítač nahoru).

20. Q _A	Q _B	0	1	2	3
0	0	0	0	1	1
1	1	0	1	0	1
2	0	1	1	1	0
3	1	1	1	1	1
0	0	0	0	1	1
1	1	0	1	0	1

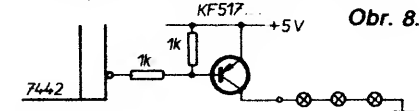
dvojitový čítač nahoru

21. Viz obr. 7, druhý čítač se překlápí čelem impulsu Q_A!

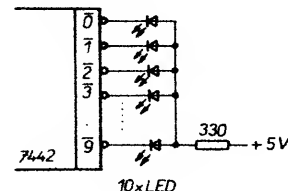
Obr. 7.

22. Nejvhodnější je připojit žárovky přes tranzistory p—n—p. Viz obr. 8.

23. Viz obr. 9.

Obr. 9.

24. Možnost b).

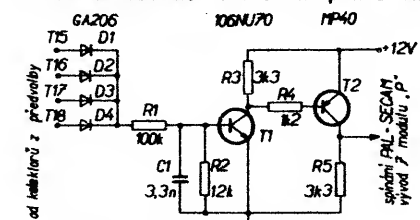
UPOZORNĚNÍ PRO SOUTĚŽÍCI

Rízením soutěže Integrovaná štafeta byla pověřena Městská stanice mladých techniků v Praze. Pracovník, který měl soutěž na starosti, ze Stanice však odešel, proto jste nedostávali průběžné zprávy o svém umístění. V současné době je situace vyřešena — soutěž však bude nutno vyhodnotit až po jejím skončení, tj. v letním období. Slíbené součástky tedy dostanete až na podzim, a to najednou, současně se zveřejněním jmen nejlepších účastníků v rubrice R15. —zh—

JAK NA TO

ÚPRAVA PRO PŘÍJEM PAL

Podle AR-A č. 8/87 s. 309 jsem upravil televizor pro příjem PAL. Mechanické přepínání jsem zavrhnul a použití modulu „A“ pro automatické přepínání se mi zdálo nákladné. Přepínání jsem odvodil z přepínače předvolby: Tlačítka 1 až 4 SECAM a 5 až 8 PAL. K tomu účelu jsem použil obvod se dvěma tranzistory. Na diody D1 až D4 se přivádí napětí z kolektorů T15 až T18 (deska A10.1.). Kolektor T2 spínacího obvodu je připojen na vývod 7 modulu P. Tranzistory a diody jsem použil germaniové „co šuplík dal“. Desku s plošnými spoji jsem upevnil na šasi TV vlevo nahoru. Pod ní jsem umístil směšovač na zvuk a vpravo na

Obr. 1. Schéma zapojení

šasi pomocí distančních sloupků modul P. Úpravu jsem realizoval u TVP Elektron 380D.

Seznam součástek

R1	100 kΩ
R2	12 kΩ
R3	3,3 kΩ
R4	1,2 kΩ
R5	3,3 kΩ
D1, D2, D3, D4	libovolné diody
T1	libovolný tranzistor n-p-n
T2	libovolný tranzistor p-n-p

Miroslav Petránek

Úprava číslicového teploměru z AR-1 č. 4/86

Postavil jsem si číslicový teploměr podle AR č. 4/86. Zobrazovací jednotky LQ470 se mi zdály malé, proto jsem si chtěl koupit větší, např. VQE24 nebo 2 ks VQB28. Ty jsem nesehnal, ale podařilo se mi sehnat svítivé diody, z nichž jsem čísla složil. Výsledek mě velmi mile překvapil.

Svítivé diody jsem umístil na desku s plošnými spoji, kde jsou ještě umístěny omezovací rezistory a převodníky z kódu BCD na sedmissegmentový displej (obr. 1). Celá deska s plošnými spoji (obr. 2) je po stránce zapojení shodná s původní. Při osazování svítivými diodami bude pravděpodobně třeba některé vývody diod přihnout, aby celá sestava působila uceleným dojmem. Mechanickou konstrukci jsem změnil tak, že celý napájecí zdroj s transformátorem jsem umístil do jedné krabice. Z napájecího zdroje jsem odstranil rezistor R24 — 27 Ω a kondenzátor C6 — 150 nF, stabilizátor MA7805 jsem umístil na chladič. Do krabice jsem vyvrtal větrací díry a díry pro přívod síťového napětí a vývod stabilizovaného napětí (obr. 3).

K základní desce jsem plechovými pásky připevnil desku s displejem. Sestavu jsem vložil do další krabice, ve které je vyříznuté okénko a v něm je umístěn barevný filtr z organického skla. I do této krabice vyvrtáme větrací díry (nahore i dole), díry pro ovládání trimrů a pro přivedení stabilizovaného napětí.

Tato sestava číslicové zobrazovací jednotky ze svítivých diod by se dala použít i pro jiné konstrukce, kde více

vyhovují větší zobrazovací jednotky. Výška jednoho čísla je 22 mm, šířka 15,5 mm.

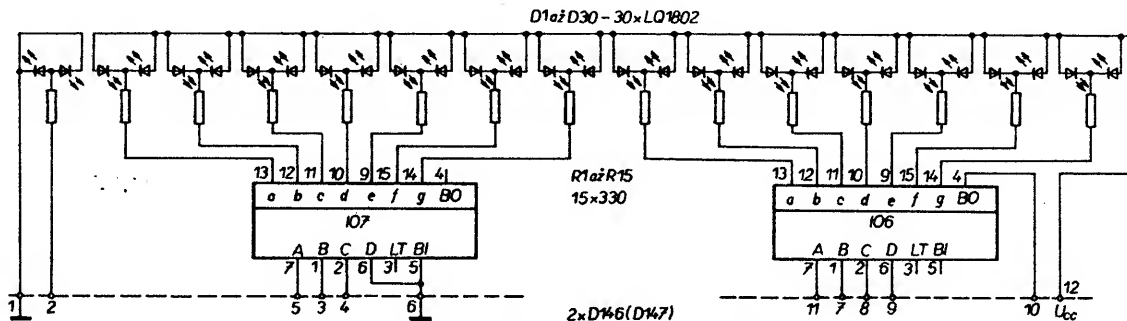
Ladislav Hromádka

Značení kapacity zahraničních keramických kondenzátorů

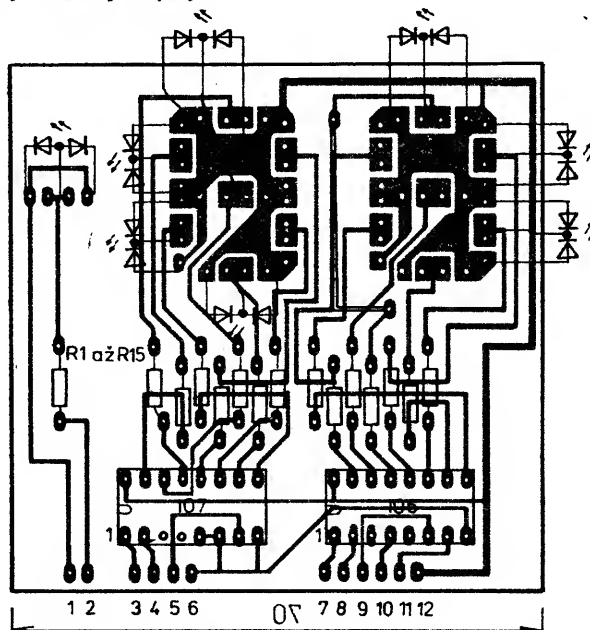
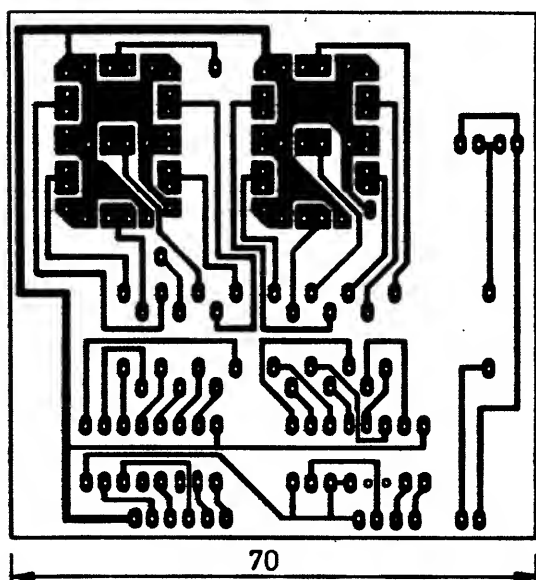
Pri opravách zahraničných elektro-technických výrobkov som dospel k zaujímavému a užitočnému poznatku, ktorý by mohol pomôcť mnohým amatérom.

U nás bežne dostupné keramické kondenzátory sú označované známym spôsobom pomocou čísel a písmen K, n, M. Kondenzátory západnej produkcie sú označované pre nás netradičným spôsobom. Keďže sa tu tiež používajú písmená K, M, môže dôjsť k omylu, pretože tieto písmená nesúvisia s kapacitou kondenzátora. Kapacita je zakódovaná v trojčísľom čísle. Prvé dvojčísle znamená hodnotu mantisy a tretie číslo označuje exponent (počet núl), pričom výsledné číslo, ktoré takto dostávame, je v jednotkách pF. Pre názornosť uvádzam praktické príklady: 471K = 470 pF, 103M = 10 nF, 204Z = 0,2 μF.

Ing. Jozef Staňo

Obr. 1. Schéma zapojení desky displeje

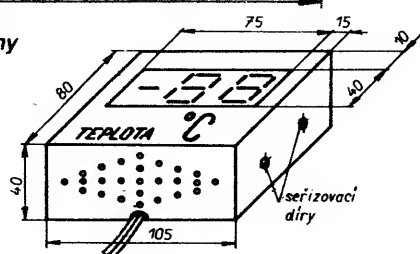

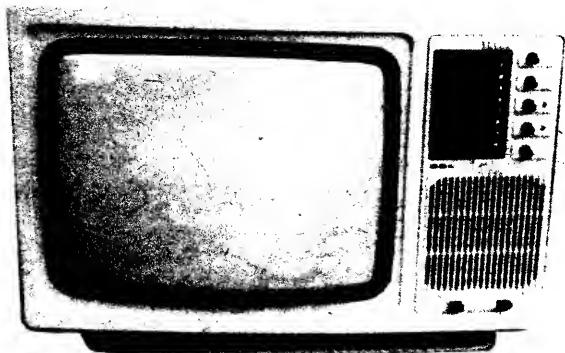
Obr. 2. Deska W11 s plošnými spoji. Svítivé diody nejsou pro přehlednost zakresleny všechny. Jejich zapojení vyplývá ze schématu

Seznam součástek

R1 až R15	330 Ω, TR 212
D1 až D30	LQ1802, apod.
IO6, IO7	D146 (D147)

Obr. 3. Mechanická konstrukce

TELEVIZNÍ PŘIJÍMAČ

TESLA Aleš Color

Celkový popis

Televizní přijímač Aleš Color je nejmenším televizorem, který je v tuzemsku vyráběn. Je určen pro příjem barevného i černobílého obrazu a jeho výrobcem je k. p. TESLA Strašnice. Prodejní cena je 8500 Kčs. Použitá obrazovka je sovětské výroby.

Přesně těmito slovy začínal test televizního přijímače TESLA Mánes Color, uveřejněný před dvěma lety v tomto časopise. A jak uvidíte, nic se za tuto dobu nezměnilo, jen se vyměnili malíři: namísto Mánesa nastoupil Aleš.

Na čelní stěně je opět pět knoflíků, jimiž lze řídit hlasitost, jas, kontrast, barevnou sytost a doladovat AFC. Dva tlačítkové spínače slouží k zapínání a vypínání sítě a k přepínání K-G (viz návod). Na boční stěně jsou umístěna všechna přípojná místa (konektor pro připojení videomagnetofonu, magnetofonu pro záznam zvukového doprovodu, konektor vnějšího reproduktoru či sluchátek) zcela shodně, jako u přijímače Mánes. Shodná je i předvolba vysílačů, umožňující nastavit osm předvolených programů, přičemž poslední programové tlačítko je doplněno spínačem, který zkracuje časovou konstantu řádkového rozkladu při použití videomagnetofonu.

Technické údaje podle výrobce

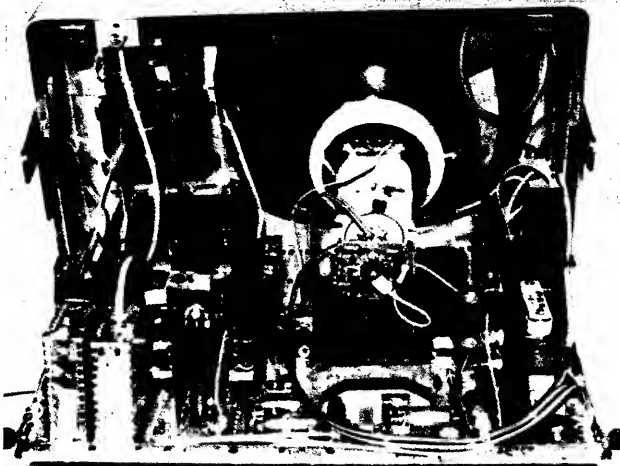
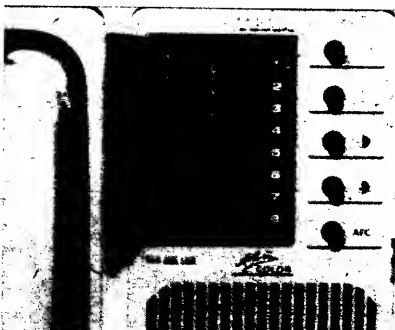
Obrazovka: 32 cm, 32LK2C.
Předvolba: 8 programů.
Anténní vstup: 75 Ω.
Napájení: 220 V/50 Hz.
Příkon: 60 W.
Hmotnost: 12 kg.
Rozměry: 46 × 31 × 37 cm.

Funkce přístroje

Před uvedením přijímače do provozu si většina nových majitelů prolistuje návod. A již na první stránce se dočtou, že se stali majiteli televizního přijímače, při jehož konstrukci využili pracovníci výrobního závodu nejnovější výsledky výzkumu a vývoje z oblasti televizní techniky.

Toto tvrzení lze i při největší tolerantnosti považovat za velmi opovázlivé a v žádném případě s ním nelze souhlasit. Přijímač Aleš totiž patří do standardní třídy televizorů, které mají svůj počátek v přístroji Color 110. Tato koncepce je tedy stará šest až osm let u nás — ve světovém měřítku pak podstatně více! O tomto výrobku totiž můžeme říci, že je v podstatě inovací na papíře: začalo to přijímačem Minicolor, pokračovalo přístrojem Mánes a nyní byl znovu změněn název, aniž by v základní koncepci byla realizována jakákoli podstatnější změna. Kdysi se o podobném způsobu „inovace“ při zachování původního typu vyjádřil jeden ministerský pracovník slovy „vyznamenat a odstřílet“!

O funkci tohoto přístroje lze tedy v podstatě říci přesně totéž, co již bylo řečeno v AR A9/86. Na straně 328 o přístroji Mánes Color. Na přijímači stále najdeme funkčně nepříliš jasné tlačítko K-G, nezměněn je i knoflík k regulaci AFC (tato funkce je výrobem též nazývána jako jemné ladění). Zmíněný knoflík je umístěn opět na čelní stěně a uživatel, nebo kdokoli jiný, jím může nevhodnou manipulací obraz spíše zhoršit než zlepšit. Jak jsem se mohl na řadě případů přesvědčit, téměř nikdo neví, jak s ním optimálně manipulovat. Nastaví-li ostrost obrazu tak, aby mu při příjmu určitého vysílače vyhovovala, pak se mu velice často stává, že po přepnutí na jiné programové místo a návratu zpět na původní se

mu obraz dokonce roztrhá. Musí otevřít víčko předvolby, tím funkci obvodu zruší a obraz naskočí. A velmi často padají ošklivá slova na adresu výrobce — a já se tomu ani nedivím.

Vnější provedení přístroje

Vnější úprava přístroje je asi jedinou inovací, kterou se přijímač může pochlubit. Reprodukční se šora přestěhoval dolů, ovládací prvky zdola nahoru a blok předvolby byl dokonce otočen o 90°.

Vnitřní provedení a opravitelnost

Zde platí vše, co bylo řečeno o přístroji Mánes Color. Přístup k elektronice je snadný po odejmutí zadní stěny.

Závěr

Dnešnímu testu by bylo možno vytknout, že se zabývá prakticky shodným modelem, který byl testován již před dvěma roky. Avšak právě tuto skutečnost považuji za hlavní úkol testu. Chtěl bych ukázat kupujícím, že v tomto přístroji kupují nikoli nejnovější, ale naopak zastarávající výrobek, kterému rafinovaný výrobce jen mění jméno. Současně se domnívám, že by těmito skutečnostmi měly věnovat více pozornosti i kontrolní organizace, například EZÚ či VLK, protože zákazník sám se opravdu bránit nemůže.

—Hs—

1. seminář uživatelů databanky d BASE III (plus)

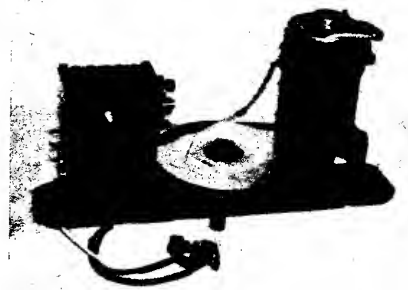
pořádá pobočka ČSVTS
při JZD Džbánov.
Bližší informace žádejte
na adrese

ing. Ladislav Goč, PS 1, 750 05
Přerov 5.

Regulátor pohonu medometu

J. Burian, Fr. Holeček

Při stáčení medu se ve včelařské praxi používají medomety na ruční pohon nebo na síťové napětí s regulací. Někdy (při kočování se včelami) je však třeba med stáčet i venku, v prostředí, kde není elektrická síť. Pro tyto účely byly zkonstruovány pohonné jednotky medometu, napájené z automobilové baterie se stejnosměrným napětím 12 V. Jako motor slouží dynamo (PAL Magneton) nebo stěračový motorek a podobně. Otáčky motoru jsou regulovány bezetrátovým impulsním měničem. Součástí mechanické konstrukce je hliníkový chladičový profil, který s bočnicemi z tvrdé tkaniny, panelem a krytem z tvrdého papíru tvoří skříňku regulátoru.

VYBRALI JSME NA
 OBÁLKU

Popis zapojení

Tranzistorový impulsní měnič pro řízení proudu ss motoru (obr. 1) pracuje jako volně běžící multivibrátor s měnitelným poměrem šířky impulsu a mezery. Kmitočet je stálý, asi 200 Hz. Multivibrátor je složen z tranzistorů T1, T2. Střída je řízena potenciometrem R9. Přes oddělovací tranzistor T3 je napájen budicí stupeň s tranzistorem T4. Koncový tranzistor je v Darlingtonově zapojení. Tvorbí jej tranzistor T5 a čtyři paralelně vzájemně spojené tranzistory T6 až T9. Napájecí napětí pro multivibrátor je filtrováno členem R4, C1, C2, obvod spolehlivě pracuje v mezích napájecího napětí 6 V až 15 V. Pro vyšší napětí je třeba změnit R2, C3, C4 tak, aby v krajních polohách běžce potenciometru byl koncový tranzistor trvale otevřen nebo uzavřen.

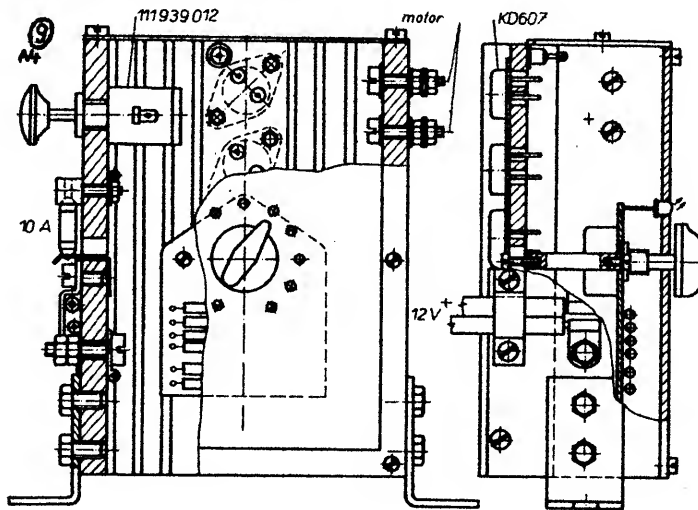
Činnost výkonových obvodů regulátoru

Tranzistorový impulsní měnič vznikl původně k ovládání dětského elektrického auta. Použitý derivační motor 12 V odebírá z baterie (zabzděný) největší proud asi 50 A. Výkonový stupeň musí být na tento proud dimenzován, proto je složen z několika paralelně spojených tranzistorů, nejlépe typu KU503 (502) nebo KD607 (KU605 až 608).

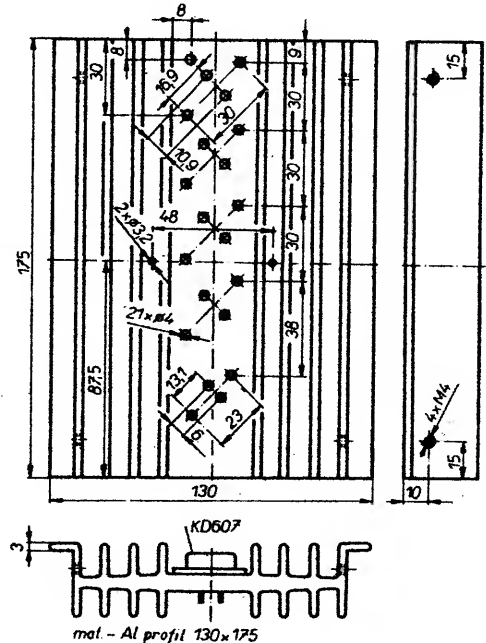
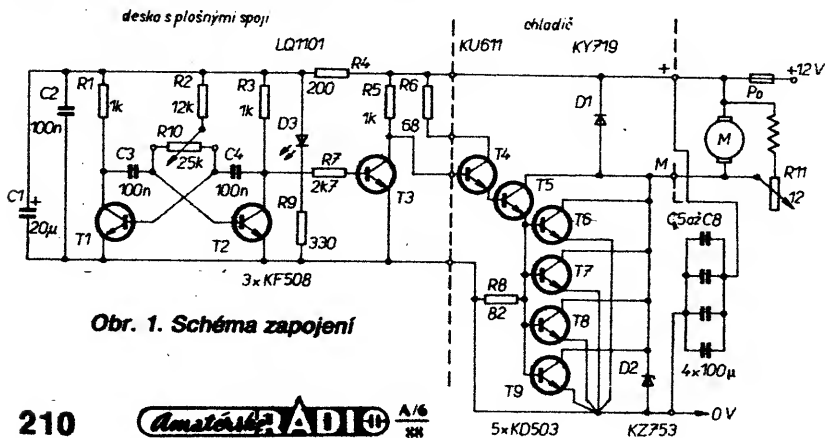
Pro napětí 12 V je jejich napětí dostatečné i vzhledem k možným přepětovým špičkám. Vyrovnání proudů jednotlivými tranzistory je zajištěno připojováním emitorů přes malé odpory, tvořené tenkými vodiči průřezu asi 0,5 mm² a délky 15 cm, do jednoho bodu. Je vhodné

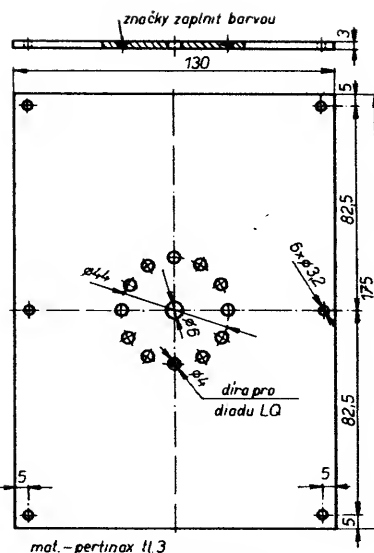
vybrat tranzistory se stejným zesilovacím činitelem.

„Nulová“ dioda D1 vede proud při rozpojení koncového tranzistoru; v tom okamžiku se přes ni vybijí energie, nahromaděná v indukčnosti motoru. Při opětovém otevření tranzistoru zůstává dioda ještě

Obr. 2. Sestava skříňky

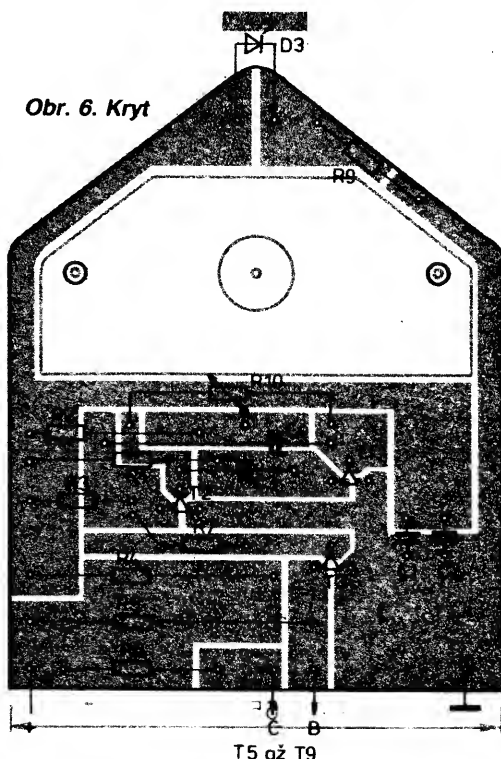
Obr. 5. Panel

protože s teplotou se zesílení tranzistorů zvětšuje).

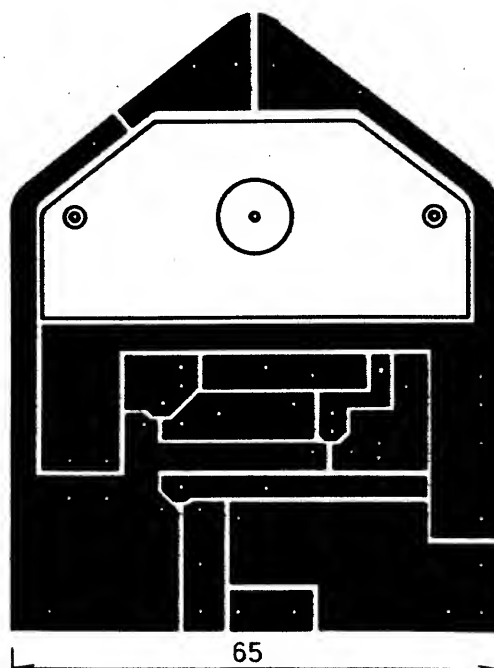
Koncový stupeň je v Darlingtonově zapojení. Proto nelze dosáhnout menšího saturačního napětí než asi 1,5 V. Budící tranzistor T4 musí dodat takový proud, aby byl koncový stupeň vybuzen na 1,5 V saturačního napětí za všech podmínek provozu (především za studena).

Výkonový obvod je jištěn rychlou
tavnou pojistkou pro výkonovou
elektroniku (50 A), popř. pomalou
pojistkou nebo jističem 10 A.

Měníč je ve skřínce (obr. 2) sestavené s chladicího profilu (obr. 3) a z desek z tvrzené tkaniny (bočnice — obr. 4) a tvrzeného papíru (panel obr. 5, kryt — obr. 6). K nosníku medometu je připevněn dvěma úhelníky (obr. 7). Z polovodičových součástek, umístěných na chladicím profilu, je pouze T4 izolován slídovou podložkou. Na chladíči (profil Al) je připevněna deska s plošnými spoji multivibrátoru (obr. 8) s potenciometrem a kontrolkou zapnutí. Na bočnici je vy-

Obr. 8. Deska W12 s plošnými spoji a rozmístění součástek

Seznam součástí

Rezistory

R1, R3, R5	1 k Ω , TR 151
R2	12 k Ω , TR 151
R4	200 Ω , TR 151
R6	68 Ω , TR 153
R7	2,7 k Ω , TR 151
R8	82 Ω , TR 151
R9	330 Ω , TR 151
R10	25 k Ω , lin., TP 280
R11	12 Ω , WN 69170

Kondenzátor

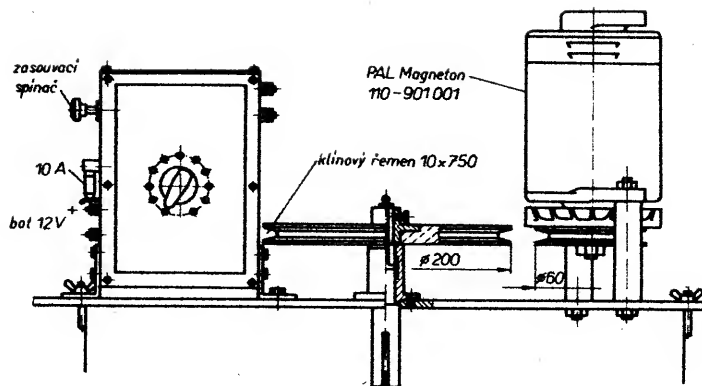
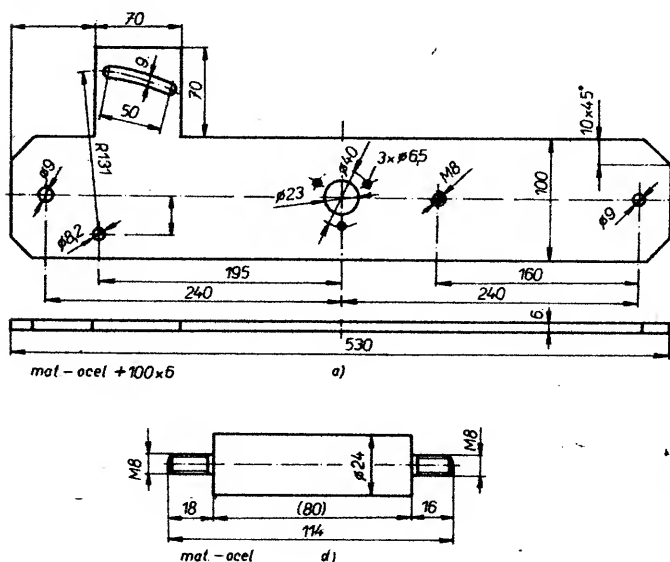
C1 20 μ F/15 V, TE 984
C2 až C4 100 nF, TK 783
C5 až C8 100 μ F/70 V, TE 988

Polovodičové součástky

T1 až T3	KF508
T4	KU611
T5 až T9	KD503
D1	KY719
D2	KZ753 (752)
D3	LQ1101

Mechanická část medometu

Pohon s motorem i regulátorem jsou (tak jako původní ruční pohon klikou) upevněny na plášti medometu dvěma křídlovými maticemi M8 (obr. 9). Příčka, nesoucí střední ložisko medometu a regulátor, je zhotovena z plochého železného pásu (obr. 10a). Na tomto pásu je upevněno třemi šrouby M6 hlavní ložisko (obr. 10b), které je možno zhotovit z oceli s bronzovou nebo silonovou vložkou, z mosazi nebo

Obr. 9. Sestava pohonného zařízení

celé ze silonu. V ložisku je uložen hlavní hřídel (obr. 10c), zakončený dole spojkou na koso medometu. Na horní část hřídele, vyčnívající z ložiska, je připevněna šroubem M6 řemenice. Na přičce jsou dále dva sloupky (obr. 10d), nesoucí motor s řemenicí (obr. 10e). Jeden sloupek je pevný, poloha druhého je nastavitelná; jeho posunutím lze změnit polohu motoru a napínat klínový řemen. Na druhé straně přičky je upevněn dvěma šrouby regulátor, umožňující plynule regulovat otáčky na potřebnou rychlost. Představu o celkovém uspořádání lze získat z fotografií na obr. 11, 12.

Při použití stěračového motorku (12 V/3,5 A) je nutno vložit mezi motorek a hlavní hřídel ještě jeden převod klínovým řemínkem (obr. 13). Tento řemínek musí být dobře ohebný — byl použit řemínek ze šicího stroje a plně vyhovuje. Tato konstrukční varianta je patrná z obrázku na titulní straně obálky.

Použití medometu v praxi

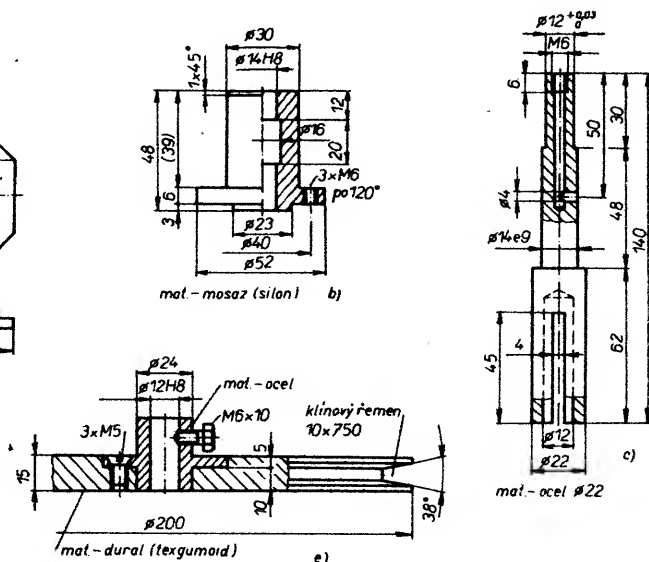
Medomet s poplsovaným Impulsním měničem byl v provozu v sezónách 1986 a 87 a používán pro včelstva umístěná při kočování

mimo dosah elektrické sítě. Navíc byl používán i „doma“ při poruše velkého medometu, napájeného ze sítě 220 V. Regulace je plynulá v celém rozsahu otáček, chladí se nezahřívá ani po delším provozu. Při zkouškách pracoval třírámkový medomet se zátěží 15 kg nepřetržitě osm hodin. V praxi se jedná o přerušovaný provoz, protože je nutno rámký vyměňovat a otáčet a rychlost regulovat podle váhy rámků (tím je zatížení měniče podstatně menší než plné). K napájení byl používán akumulátor 12 V/150 Ah z traktoru, který bylo možno po celodenní práci ještě nastartovat a odjet domů.

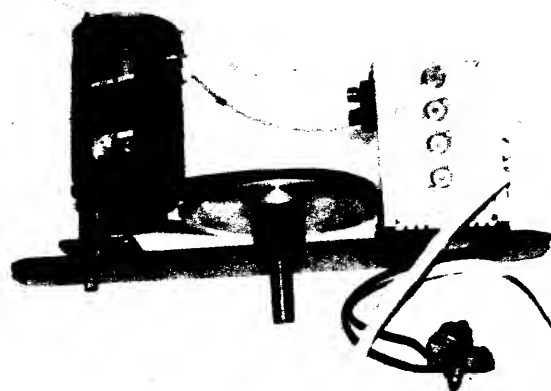
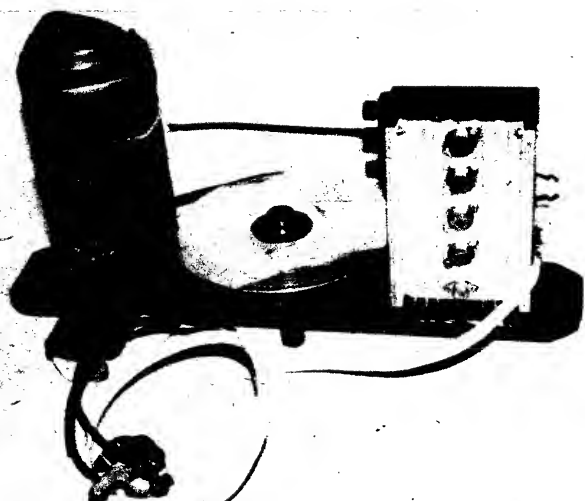
Další využití regulátoru

Pro pohon medometů byly postaveny již tři regulátory tohoto typu. Další tři měniče jsou používány na motokáře učňů v ČKD a na dětských elektrických autech, u nichž jsou jako motory používána dynamo 12 V PAL Magnetron a upravený startér vozu Fiat 850. Napájení je z baterie 12 V/125 Ah, nebo 24 V/50 Ah.

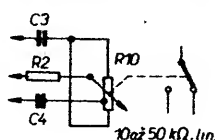
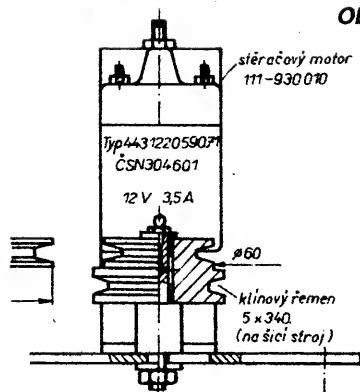
Ochranné obvody uvedené v popisu nemusí být vždy nutné. Při

Obr. 10. Mechanické díly pohonného zařízení:
nosná příčka (a), hlavní ložisko (b), hřídel spojky (c), sloupek (d), řemenice (e)

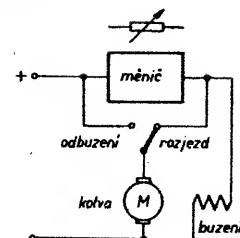

Obr. 11, 12. Pohled shora a zdola na hotové pohonné zařízení

Obr. 14.

Obr. 13. Konstrukce převodu pro stěračový motor

Obr. 15. Bezeztrátové „odbuzení“ s využitím měniče

vyšším napětím a použitím výkonnějšího motoru ze startéru je však nutné přepětové a proudové špičky zkontrolovat osciloskopem. Rozhodující bylo vždy odstranit přepětové špičky při rozpojení koncových tranzistorů sestavy kondenzátorů kapacity až 1 mF na svorkách měniče a Zenerovou diodou KZ754.

Po rozjezdu lze zvýšit otáčky „odbuzením“, tzn. zařazením reostatu 10 Ω do série s budícím vinutím motoru (obr. 14). Při dalším rozjezdu je však třeba nastavit reostat zpět na plné buzení.

Další možnost „odbuzení“ je bezeztrátová, využitím měniče. Po rozjezdu se kotva odpojí za běhu

přepínačem od měniče a připojí přímo na baterii. Budící vinutí zůstane zapojeno přes měnič a zpětným pohybem potenciometru rychlosti se „odbuzuje“. K tomu je vhodnější použít potenciometr s odbočkou a k přepnutí použít relé, uváděné do činnosti mikrosřínacem, umístěným v blízkosti odbočky (obr. 15).

Úpravy digitální stupnice

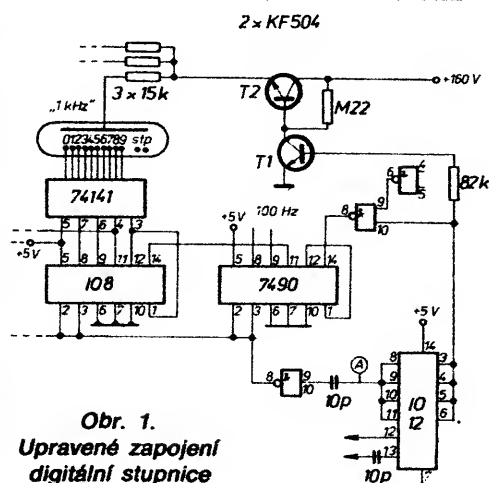
V Amatérském radiu č. A5/77 bylo v článku Použití IO v přijímačích pro amatérská pásma uveřejněno schéma jednoduché digitální stupnice. Toto zapojení je možno s výhodou použít pro zařízení s mF zesilovačem „celých MHz“. Tato podmínka bývá v praxi v mnoha případech splněna. Zapojení v AR A5/77 má však nedostatek v tom, že blíká poslední, tj. kilohertzové místo. Odstraněním tohoto nedostatku se zabývá pozdější článek z AR A3/79. Úprava spočívá v tom, že je přidáno neindikované místo 100 Hz a displej v době čtení se zhasíná. Po této úpravě digitální stupnice ve své jednoduchosti plně vyhoví potřebným požadavkům.

Tato úprava počítá s použitím sedmissegmentového displeje s převodníky SN7447 (D147), které umožňují přivedení úrovně L na vývod 4 zhasnout displej v době načítání. V případě použití digitronů, které ještě řada amatérů používá (nejčastěji ZM1080T), s převodníky MH74141 není možné stejným

způsobem popsanou úpravu provést. Proto bylo původní zapojení doplněno o dvojici tranzistorů KF504, která zajistí odepínání anodového napětí digitronů v načítací době. Vzhledem k tomu, že v tomto případě dochází k zatemnění displeje při úrovni H na bázi tranzistoru T1, bylo pro ovládání tohoto tranzistoru s výhodou použito hradlovacích impulsů z obvodu IO12 (vývody 3, 4, 5, 6). V sérii s bázi tranzistoru T1 musí být poměrně velký odpor (82 kΩ), aby nedocházelo k ovlivňování předchozího obvodu. Jiná možnost oddělení je využít volné hradlo z MH7400, ale v tomto případě bude vstupní signál odebrán jako v původním zapojení z bodu A. Celý doplněk je uveden v zapojení na obr. 1.

Dále se doporučuje u místa pro stovky kHz nechat trvale svítit levou desetinnou tečku, která dokonale signalizuje, že se jedná o první tři desetinná místa čteného kmitočtu. Kromě toho je možné před desetinnou tečku umístit další dva digitrony přímo ovládané přepínačem rozsahů zařízení a dostat tak kompletní 5místný displej.

Popsanými úpravami získáme velmi jednoduchou, lacinou a plně

Obr. 1. Upravené zapojení digitální stupnice

vyhovující digitální stupnici kmitočtové omezenou rychlostí použitých IO, kterou může konstruovat i začínající amatér prakticky bez přístrojového vybavení.

Ing. Ladislav Vondrák, OK1HBH, a Roman Bröm

Josef Weisgeber, Přemysl Křovák

Jedná se o elektromagnetickou odšavačku vestavěnou v pouzdru pistolové páječky, která se běžně u nás vyrábí a je používána radioamatéry i průmyslovými podniky. V pouzdru je malý elektromagnet s pístem, zapínaný tlačítkem v krátkých intervalech, přičemž pohybem pístu se vytváří podtlak, potřebný pro okamžité odsátí roztaveného cínu.

Celé zařízení se skládá z vnějšího pouzdra, spínače, páječky a vlastního elektromagnetického sacího zařízení.

Páječka má na konci měděný nástavec, ve kterém je upevněn dutý (také měděný) odsávací hrot. Na druhý konec tohoto hrotu je nasazen podtlakový zásobník odsátého cínu. V zásobníku je umístěn filtr (např. z vaty), který zachycuje roztavený odsátý cín, aby nevnikal do sacího zařízení.

Vlastní elektromagnetické sací zařízení se skládá z válce s cívkou elektromagnetu, v němž je pohyblivě uložen vzduchový píst s jádrem elektromagnetu. Celé zařízení je uloženo ve vnějším pouzdru spolu se svorkovnicí, polovodičovou diodou a mikrospínačem pro zapínání elektromagnetu. Válec je spojen hadičkou s podtlakovým zásobníkem odsátého cínu.

Odsávacíka může mít libovolný tvar, může být také trvale upevněna na pracovním stole a ovládána např. nožním spínačem. Páječka s vyhřívaným odsávacím hrotem, na kterém je připevněn podtlakový zásobník odsátého cínu, může být v tomto případě buď volně pohyblivá s přívodním kabelem a hadičkou, nebo rovněž pevně spojená s pracovním stolem podobně jako odsávací zařízení. Potom se pracuje tak, že deska s plošnými spoji se přikládá postupně k odsávacímu hrotu páječky a nožním spínačem se zapíná odsávacíka.

Ke konstrukci odsávacíky lze s výhodou použít píst ze schodišťového

spínače a plastové pouzdro z pistolové transformátorové páječky. Velkou výhodou je, že sestavení odsávacíky vzhledem k jednoduchosti a nízké ceně použitých dílů, které jsou k dispozici na tuzemském trhu, je dostupné široké radioamaterské veřejnosti, přičemž její parametry jsou podobné, jako u výrobků kupovaných za devizy z KS přes dovozní organizace.

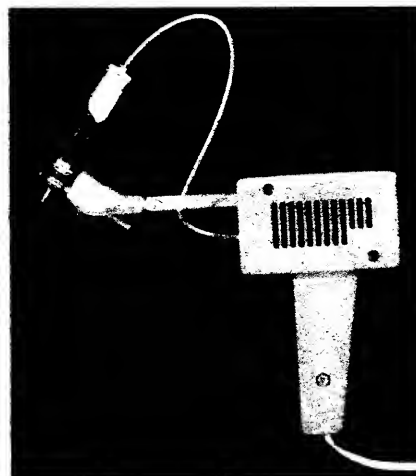
Na obr. 1 schematicky znázorněn jeden příklad elektromagnetické odšavačky, která je uložena ve vnějším krytu pistolové transformátorové páječky.

Zařízení se skládá z pouzdra 1 tvaru pistole, ve kterém je uchyceno těleso 14 páječky (páječka 50 W 220 V) pomocí držáku 10 páječky, přičemž konec tělesa 14 páječky vyčnívající z pouzdra 1 je opatřen objímkou 13, ve které je upevněn dutý odsávací hrot 12, jehož druhý konec je zasazen do podtlakového zásobníku 9 odsátého cínu. V zásobníku 9 je uložen filtr 11, který zadržuje odsátý cín. V pouzdru 1 je rovněž elektromagnetické sací zařízení 16 opatřené mikrospínačem 15, které je propojeno hadičkou 8 s podtlakovým zásobníkem 9 odsátého cínu.

Elektromagnetické sací zařízení 16 sestává z válce 3 s cívkou 4 elektromagnetu, ve které je pohyblivě uložen vzduchový píst 2 s jádrem 17 elektromagnetu.

V pouzdru 1 je dále uložena polovodičová dioda 6, která usměrňuje elektrický proud k napájení cívkou 4 elektromagnetu a topné spirály páječky 14, svorkovnice 5 pro připojení rozvodných kabelů a přívodního kabelu 7 a dále tepelná izolace 18 pro odizolování topného tělesa od ostatních částí.

Po zahřátí páječky tak, aby se cín na odsávacím hrotu 12 tavil, přiložíme hrot 12 k desce s plošnými spoji, na které je připájena elektronická součástka. Stisknutím tlačítka mikrospínače 15 za-

čne vývěva 16 pracovat a roztavený cín se okamžitě odsaje do zásobníku 9, kde se zachytí na vatovém filtru 11.

Schodišťový spínač je upraven pro sání podle nákresu na obr. 2. takto:

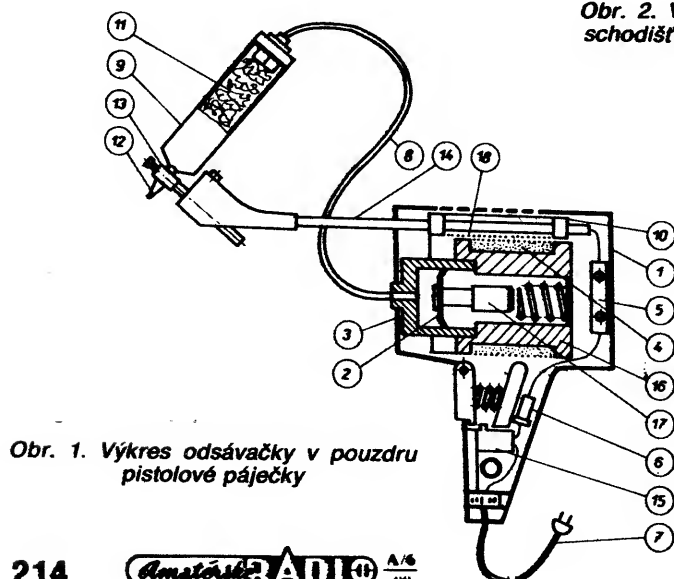
válec detail 3) Vstupní otvor převrtat na $\varnothing 2$ mm; zalepit vstupní trubičku $\varnothing 3/2$ mm do válce.

cívka detail 4) Zvětšit (propilováním) celý vnitřní průměr na 12,5 mm. Ve spodní části převrtat díry pro vlásenku na držení pružiny.

jádro elektromagnetu detail 17) Oddělit texgumoidovou páčku; zhotovit distanční trubičku pro držení pístu. Pružinu zkrátit na polovinu.

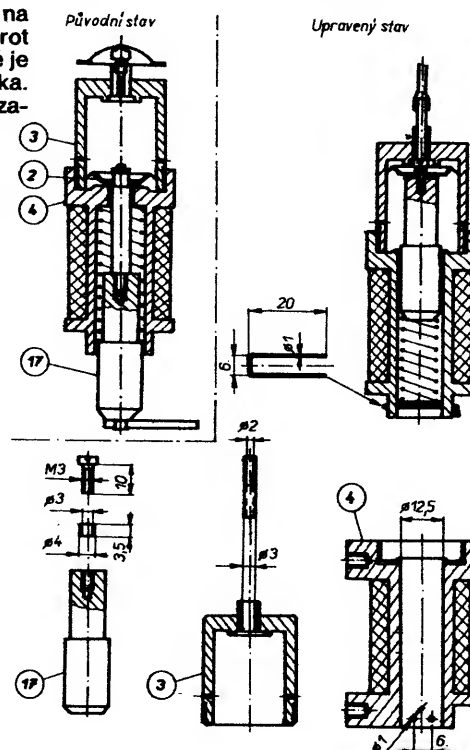
Ostatní díly použít nezměněny.

Toto odsávací zařízení bylo vyvinuto v ČSAV v elektrickém dle Ústavu organické chemie a biochemie mimo rámec základního výzkumu. V roce 1985 bylo přihlášeno jako vynález a v roce 1987 mu bylo uděleno autor-ské osvědčení č. 255 436. Od roku 1985 se také používá v praxi, kde se osvědčilo a prokázalo svoji užitečnost. Zařízení bylo předvedeno zástupcům

Obr. 1. Výkres odsávacíky v pouzdru pistolové páječky

Obr. 2. Výkres úpravy schodišťového spínače

z TESLA Holešovice a TESLA ELTOS, kteří projevili zájem za předpokladu, že by se našla výrobní organizace, která by zajistila sériovou výrobu. V tomto případě je TESLA ELTOS jako obchodní organizace ochotna okamžitě zajistit prodej a distribuci zařízení pro potřeby veřejnosti, Svazarmu, zájmových kroužků apod.

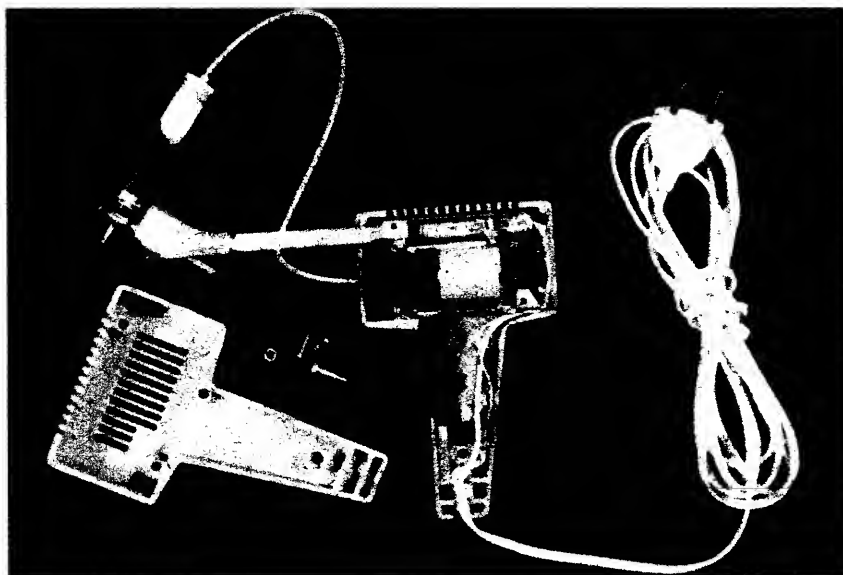
Pro výrobní organizaci je k dispozici podrobná výkresová dokumentace.

Jsmo přesvědčeni, že toto zařízení je v současné době, kdy dochází k nebyvalému rozvoji elektronizace, potřebné nejen pro elektrotechnický průmysl, ale i pro široký okruh zájemců z řad amatérů. Jsme rovněž přesvědčeni, že se najde i výrobce!

Ověřeno v redakci

Odsávačka byla v redakci postavena ve dvou typech. Jedním typem byla v článku ukázaná odsávačka v pouzdru z pistolové páječky, druhým typem byla odsávačka jako přídavné zařízení k regulovatelné páječce (ZEZ KROMPA-CHY).

Obě zařízení pracovala bez problémů. Zájemce o stavbu si však musí dát pozor na dobré těsnění všech vzduchotechnických částí, hlavně v oblasti páječky. Zásobník odsátého cínu byl zhotoven ze skleničky od Celaskonu. Díra ve dně byla probroušena zubatým brusným kotoučem. U typu vesta-

Obr. 3. Pohled na vnitřek odsávačky

věného v pouzdru pistolové páječky autoři tepelně odizolovali topné těleso páječky azbestem (slídou). Tak velký kus azbestu se špatně shání, proto je výhodnější těleso zastrčit do keramické trubky (např. z výkonového rezistoru) a utěsnit azbestovou šňůrou.

Celé zařízení je možné zhotovit podle možnosti vlastní dílny. Největší klad konstrukce je v elegantním vyřešení sa-

cího zařízení. Doposud se všichni snažili napodobit zahraniční membránové odsávačky apod. Tato konstrukce je však jednoduchá, levná a spolehlivá. Jedinou drobnou nevýhodou je fakt, že cívka schodišťového spínače není dimenzována na trvalé napájení, proto je připojena přes diodu, a musí být napájena pouze po dobu odsávání, aby se nepřehřívala.

Stereofonní ekvalizér

Ing. Jaroslav Kulhánek, Ing. Michal Beránek

Jsem příznivcem věrné reprodukování hudby, a tak jsem si přál vlastnit ekvalizér. U nás se prodávají pouze desetipásmové ekvalizéry vyráběné v ČSSR a NDR. Rozhodl jsem se pro stereofonní ekvalizér Vermona 2010, dovezený k nám z NDR.

Po přečtení přiloženého návodu jsem byl zklamán. Výrobek byl sice v bezvadném stavu, ale v návodu na obsluhu jsem se dozvěděl, že: „Při poloze prostřední všech kontrol zvuku je vstup frekvencí lineární“, nebo že „Stereo ekvalizér E 2010 je 2x 10 stupňový zvukový filtr jako přídavný přístroj pro PA zařízení pro zpěv, instrumentální hnbu, pro diskotéky a pro amatéry v oblasti magnetofonů a filmu“.

Z technických parametrů výrobku jsem se také mnoho nedozvěděl. Pro zajímavost zde uvedu doslovně úplná „technická data“ podle výrobce:

Provozní napětí:

$U_n = 220 \text{ V } 50/60 \text{ Hz} \sim$

Příjem výkonu:

$P_n 1 \text{ W}$

Vybavení polovodičů:

7 tranzistorů ze silicia,
1 selenový usměrňovač,
1 luminanční dioda.

Max. vstupní napětí: $U_e = 150 \text{ mV}$

Úprava zvuku ve střední poloze:

$U = 1,5 \text{ V}$

Max. výstupní napětí: $U_A = 1,5 \text{ V}$

Frekvenční korektura:

$\pm 12 \text{ dB}$ při 31,63 — 125,
250, 500, 1000, 2000,
4000, 16 000 Hz.

Faktor řinčení (šumu): $N = 0,25 \%$

Měření ($B \times H \times T$):

$500 \times 80 \times 220 \text{ mm}$

Váha:

cca 2 kp.

Co lze říci o české verzi návodu? Předně mi připadá, že návod nepřekládá technik, neboť názvosloví a jednotky SI máme celkem slušně ustálené. V druhé řadě lze jistě drobné přestupky proti českému jazyku tolerovat, i když by se neměly objevovat tak často za sebou.

Nicméně: technické parametry jsem si musel zjistit jak se dá. Využil jsem proto pomoci svého kolegy, a protože se domnívám, že získané údaje by mohly pomoci i ostatním zájemcům, dovoluji si je zde stručně shrnout.

Oba kanály jsou mechanicky i elektricky shodné. Jednotlivá kmitočtová pásma mají vrcholy přibližně na kmitočtech 31,5; 63; 125; 250; 500; 1000; 2000; 4000; 8000; 16 000 Hz.

Kmitočtová charakteristika

při střední poloze potenciometru (0 dílků): 20 až 20 000 Hz $\pm 0,25 \text{ dB}$

Max. výstupní napětí:

asi 1,5 V (při větším napětí se již neúměrně zvětšuje zkreslení).

Max. zdvih:

Vstupní odpor:

asi 130 k Ω

Výstupní odpor:

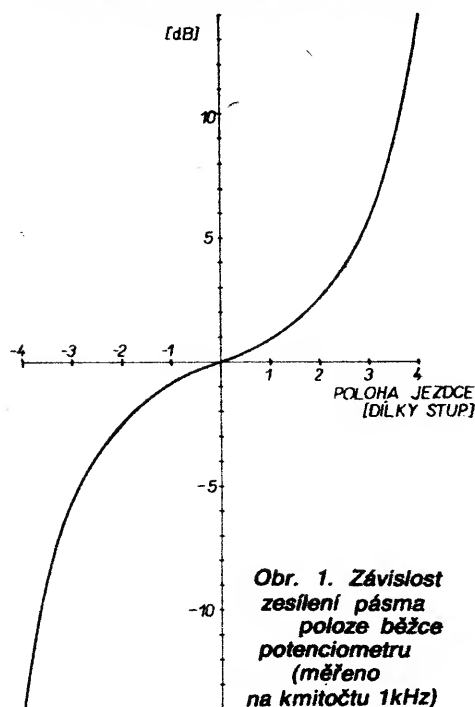
asi 530 Ω

Dělení stupnice:

± 4 dílky.

Dále je na obr. 1 závislost zesílení signálu 1 kHz na poloze jezdcé potenciometru. Z tohoto obrázku je patrné, že jednou z nevýhod ekvalizéru je nelinearita stupnice u potenciometru.

Na obr. 2 je kmitočtová charakteristika ekvalizéru, a to pro současně nastavené potenciometry na maximum (křivka 1), popř. minimum (křivka 2), pro zdvih +2 dílky (křivka 3), popř. -2 dílky (křivka 4) všech potenciometrů součas-

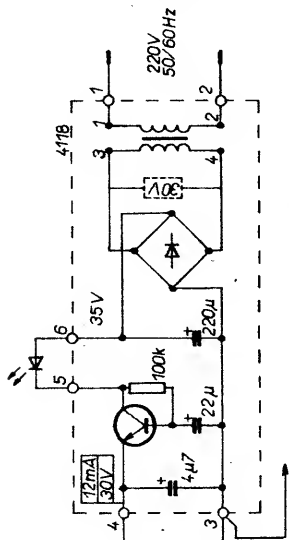

Obr. 1. Závislost zesílení pásma poloze běžce potenciometru (měřeno na kmitočtu 1 kHz)

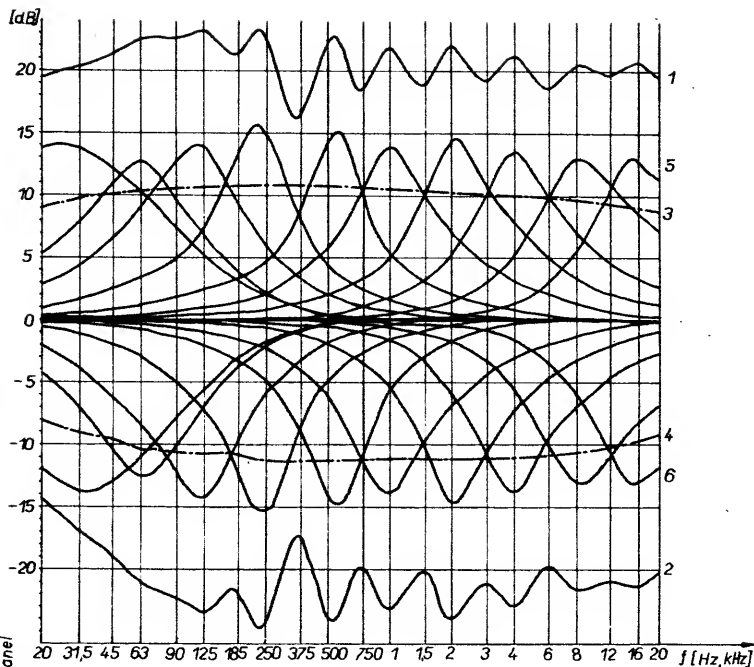
ně, a pro všechny potenciometry nastavené samostatně na maximum (křivky 5), popř. minimum (křivky 6). Na obr. 3 je pak schéma zapojení ekvalizéru.

Vnější provedení je ekvalizér určen pro hudební skupiny. Bočnice mají vzhled tmavého dřeva, ovládací panel

SC 237e VQA13 B50C80

Obr. 2. Kmitočtové charakteristiky ekvalizéru

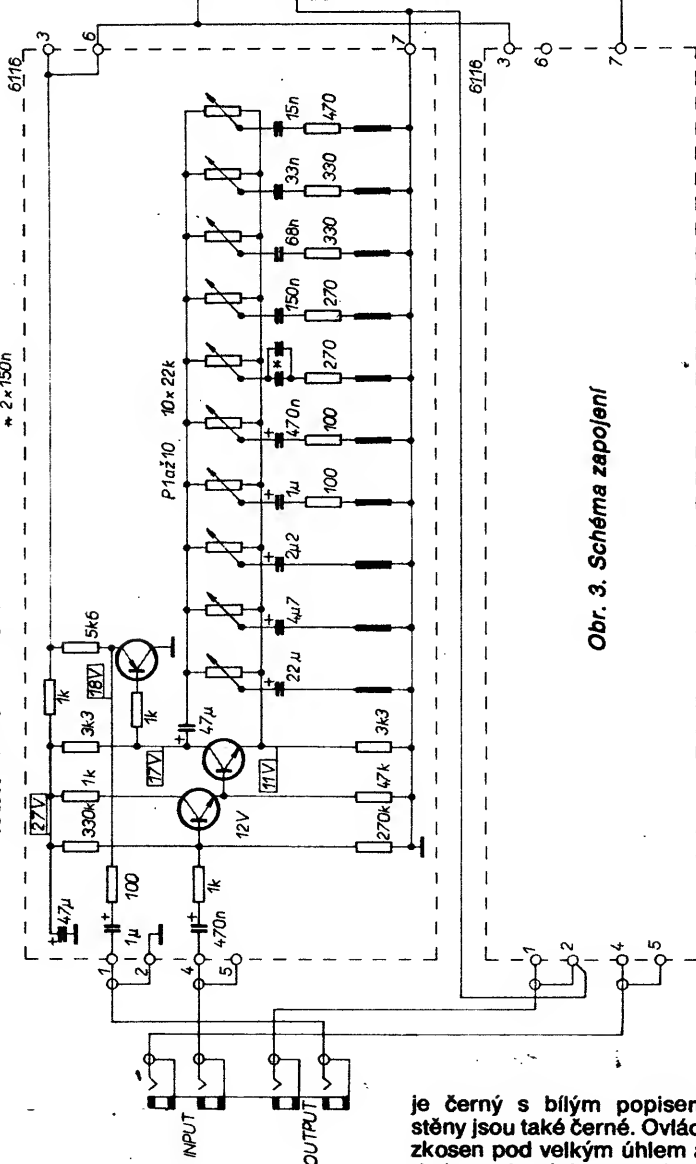
nály, nebo jako dva samostatné mono-fonní ekvalizéry.

Pokud jde o praktické zapojení, zkoušel jsem do vstupu ekvalizéru připojit mikrofon, elektronickou kytaru, magnetofon i výstup ze směšovací jednotky. Výstup ekvalizéru jsem zapojil do vstupu směšovače nebo bytového zesilovače, a ekvalizér vždy pracoval spolehlivě a kvalitně v rámci svých možností. Standardně však používám ekvalizér připojený mezi směšovací jednotku a aktivní reproduktorové soustavy.

Nepříznivě se projevuje především velké překrytí hlubokotónových pásem, krátký síťový vodič a chybějící síťový spínač.

Podle mého názoru však lze o tomto ekvalizéru napsat, že se jedná o poměrně dobrý přístroj nižší cenové skupiny (cena 1920 Kčs), s nímž lze upravit kmitočtovou charakteristiku akustického řetězce pro běžné požadavky.

SC 239e SC 238e KT3107 I

Obr. 3. Schéma zapojení

je černý s bílým popisem a ostatní stěny jsou také černé. Ovládací panel je zkosen pod velkým úhlem a je na něm dvacet tahových potenciometrů. Chybí síťový spínač. Ekvalizér má na vstupu i výstupu konektory „jack“ o $\varnothing 6,3$ mm. Může se zapojit jako stereofonní se dvěma nezávislými ka-

ČTENÁŘI
SE PTAJÍ

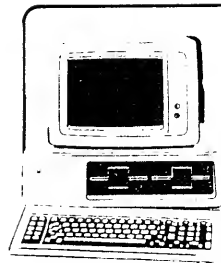

Oprava k článku v AR-A3/88

Upozorňujeme, že v článku „Číslicový multimetr s automatickým přepínáním rozsahů“ jsou na obr. 5 u OZ2 a OZ3 prohozeny vstupy (invertující za neinvertující, a naopak).

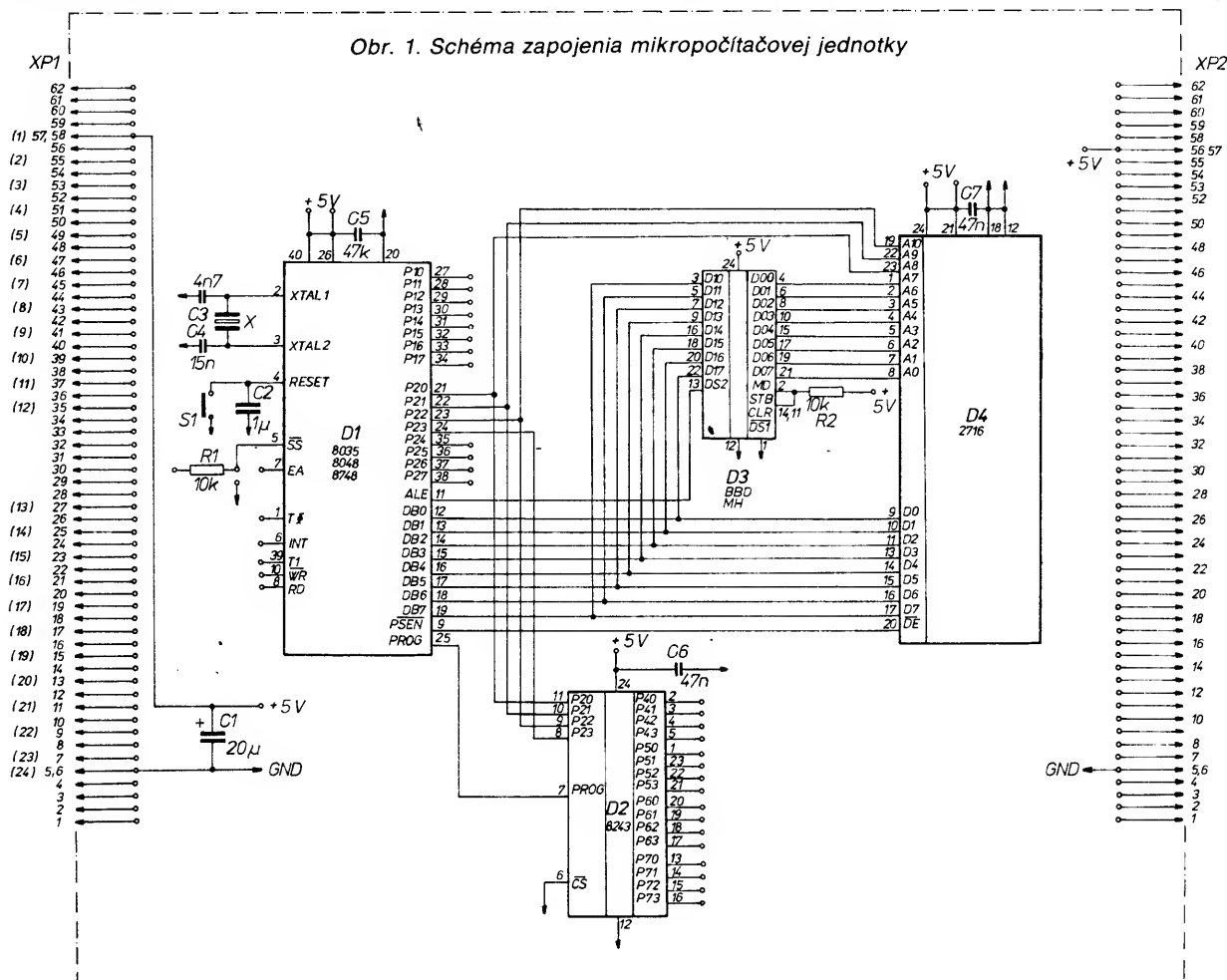
PŘIPRAVUJEME
PRO VÁS

mikroelektronika

Obr. 1. Schéma zapojenia mikropočítačovej jednotky

UNIVERZÁLNA MIKROPOČÍTAČOVÁ JEDNOTKA

Ing. Peter Mucha

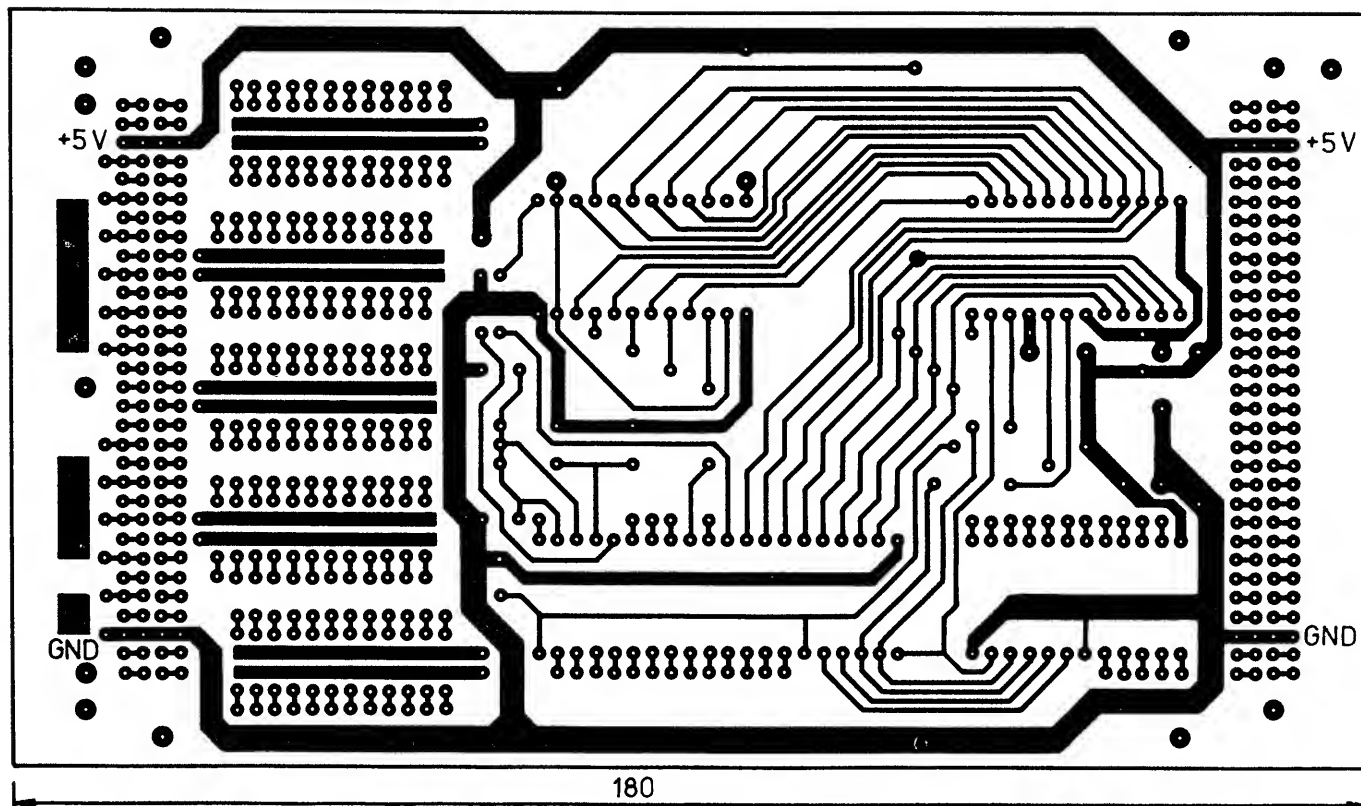
Uverejnenie tohto príspevku bezprostredne ovplyvnila séria článkov [1] popisujúcich základné vlastnosti jednočipových mikropočítačov radu 8048 (8035, 8748), ich štruktúru, zapojenie a programovanie. Cieľom článku je urýchlenie zavedenia týchto progresívnych prvkov do praxe, možnosť ich rýchleho a efektívneho aplikovania na rôzne kategórie riadiacich obvodov a ich sprístupnenie maximálnemu počtu užívateľov. Pre stavbu a použitie tejto jednotky je nutné podrobne ovládať základné vlastnosti mikropočítača vrátane jeho programovania podľa [1].

V súčasnosti na vnútroštátnom trhu existuje jediná experimentálna zostava jednočipového mikropočítača TEMS 48A, ktorá umožňuje návrh a overenie mikropočítačových riadiacich obvodov. Pretože táto jednotka je pomerne ťažko dostupná, stojí asi 2200 Kčs, a je realizovaná na veľkom európskom formáte technológiou obojstranného plošného spoja, bola navrhnutá táto univerzálna mikropočítačová jednotka.

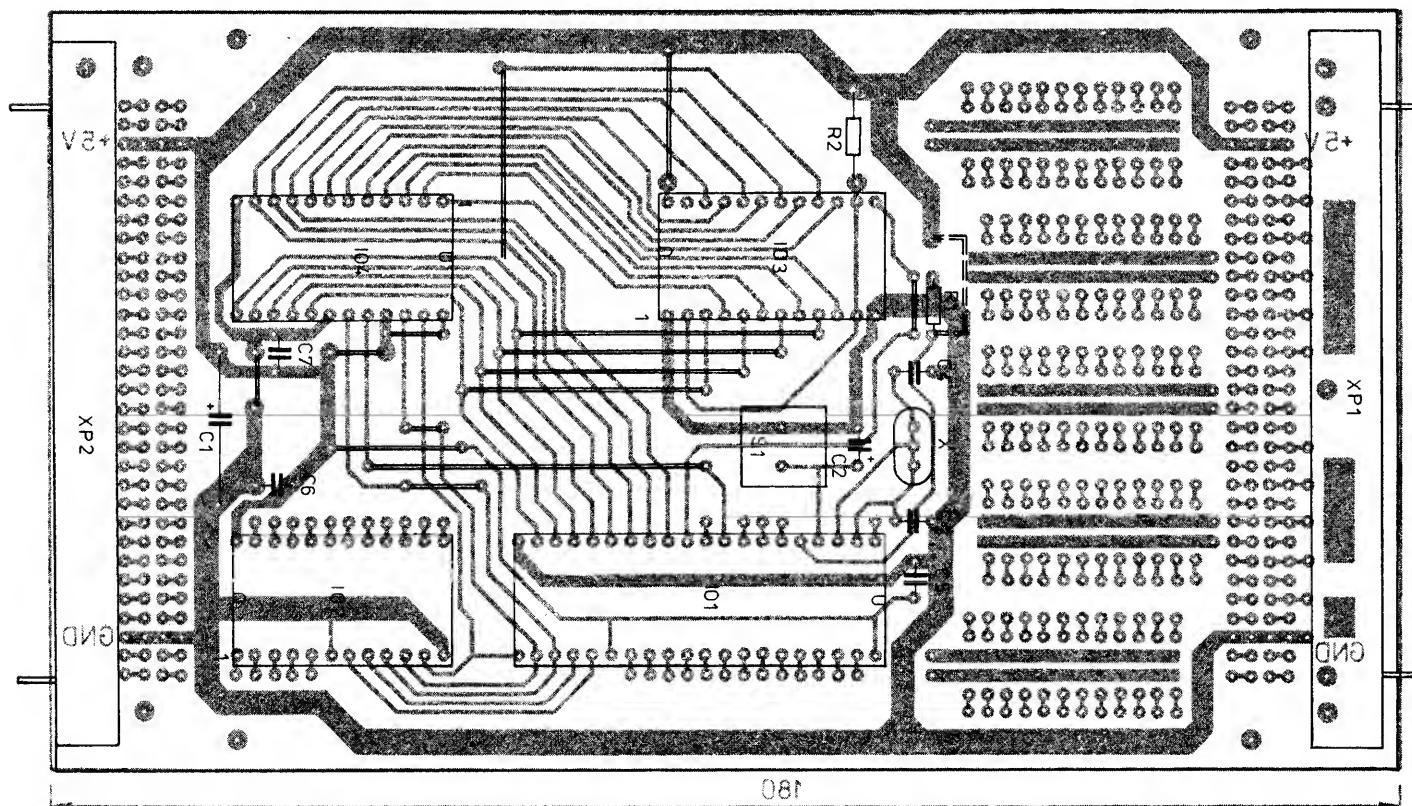
Zapojenie je zložené z jednočipového mikropočítača typu 8035 (8048, 8748), pamäte EPROM typu 2716 s kapacitou 2 kB a vstupno/výstupného expandéra typu 8243. Jednotka je navrhnutá na jednostrannom plošnom spoji, pričom nevyužitý priestor je doplnený plošným spojom typu „univerzálny“, s možnosťou obojstranného pripojenia konektorov WK resp. FRB. Konektory sú umyslene ponechané nezapojené,

aby jednotka mohla byť umiestnená v ľubovoľnom systéme s rôznymi zbernicami, popr. so zapojením konektorov podľa potreby. Nevyužitý vývody integrovaných obvodov sú vyvedené z plošky, ktoré umožňujú maximálnu variabilitu a modifikovateľnosť zariadenia. Rozmery 180 x 100 mm je jednotka určená pre konštrukčný systém ALMES.

Jednotku je možné použiť pre samotné overenie funkcie mikropočítačovej zostavy, pre návrh a vývoj riadiacich systémov, pre návrh jednoúčelových zariadení, meracích prístrojov, testovacích zariadení a v neposlednom rade aj

Obr. 2. Obrázek plošných spojů desky mikropočítačové jednotky W304

Obr. 3. Rozmiestnenie súčiastok na doske s plošnými spojmi W304

ako učebnú resp. demonštračnú
pomôcku.

Výroba je jednoduchá, rýchla a lacná, pričom návrh riadiaceho obvodu sa

stáva veľmi efektívny. Užívateľ má k dispozícii v podstate polotovary „surového mikropočítača“, ktorý po vhodnom doplnení ďalšími obvody a odpovedajúcim programovým vybavením môže splniť vysoké nároky kladené na navrhované riadiaci obvod. Podklady pre stavbu jednotky sú na **obr. 1, 2, 3.**

Literatura

- [1] Horák, V.: Jednočipové mikropočítače řady 8048. Amatérské radio, A7, 8, 9/1986.
- [2] INTEL Component Data Catalog 1980. ■

ZDROJ K TEMS 80-03A

Ing. J. Vavruška

Zdroj byl postaven jako napájecí jednotka školního mikropočítače TEMS 80-03 A. Tento počítač byl na začátku školního roku 1983/84 dodán na řadu středních škol n. p. Koménium, jeho využití však bránila skutečnost, že počítač se dodával bez zdroje.

Popsaný zdroj je možné použít jak k napájení TEMS, tak i PMD85 a k němu vytvořených periférii. Zcela jistě může najít uplatnění i jinde.

Základní parametry

Výstupní napětí
a proudy

+5 V/2,5 A,
±12 V/0,35 A.

Příkon:

max. 50 VA.

Jištění:

tavnou pojistkou.

Indikace provozu:

diodou LED.

Popis zapojení

Upravený síťový transformátor 9WN66420 napájí tři dvojcestné usměrňovače. Usměrňovač s diodami D1, D2 musí být dimenzován na trvalý proud 2 A a z důvodu dostatečného chlazení bez přidavného chladiče je osazen diodami KY708. Po filtraci kondenzátorem C1 je z tohoto usměrňovače napájen stabilizátor + 5 V. Další dva

usměrňovače, osazené diodami D3, D4 a D5, D6 vytváří symetrické napájení pro stabilizátory ±12 V. K filtraci slouží kondenzátory C2 a C3.

Stabilizátor + 5 V

Základ stabilizátoru tvoří obvod 7805. Protože požadovaný výstupní proud je větší než doporučený maximální proud tohoto integrovaného stabilizátoru, je doplněn tranzistorem T1 jako výkonovým regulačním prvkem. Samotný IO1 přebírá řízení T1, které je odvozeno z proudu protékajícího obvodem 7805 a současně rezistorem R1, zapojeným mezi emitor a bázi T1. Poklesne-li napětí na výstupu, otevírá se T17 ve struktuře IO1, zvětšuje se

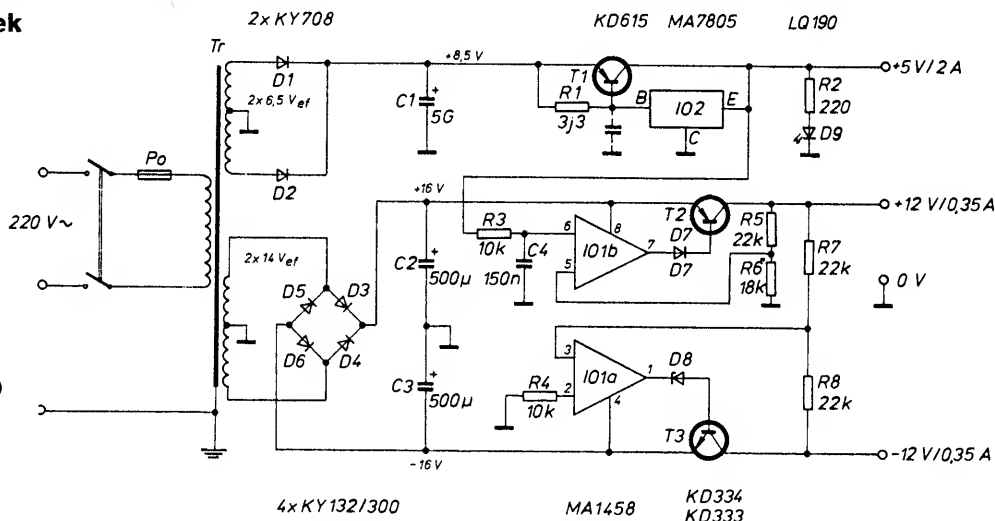
proud a tedy úbytek na rezistoru R1, to je ovšem napětí $-U_{BE}$ T1, který se tím také otevírá a zvětšuje proud do zátěže. Zcela analogicky dochází k uzavírání T1 při zvětšení napětí na výstupu např. v důsledku zmenšení zátěže. Při výstupních proudech menších než 200 mA je T1 již zcela uzavřen a výstup je napájen jen přes IO1. Ztrátový výkon IO1 je pro $I_{výst}$ 200 mA prakticky konstantní a činí asi 1,2 W, proto není nutné jeho přidavné chlazení. Výkonová ztráta tranzistoru T1 je průměrně 6 W, k zajištění odvodu tepla je použit profilový hliníkový chladič s plochou 160 cm². K indikaci činnosti stabilizátoru, a tím i celého zdroje, slouží dioda D7; její proud je omezen rezistorem R2 na 13,5 mA.

Stabilizátory ±12 V

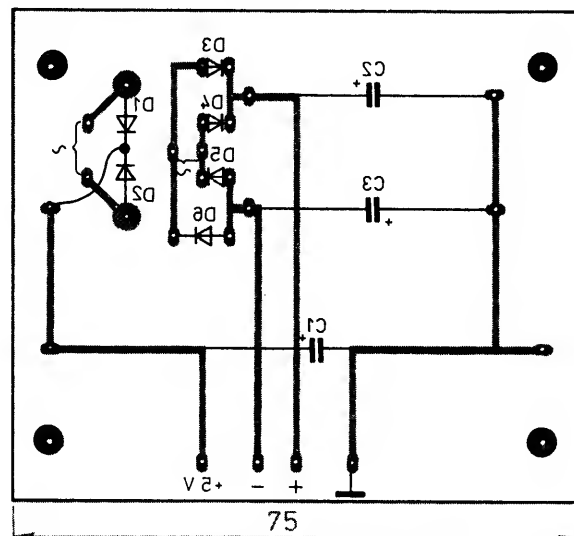
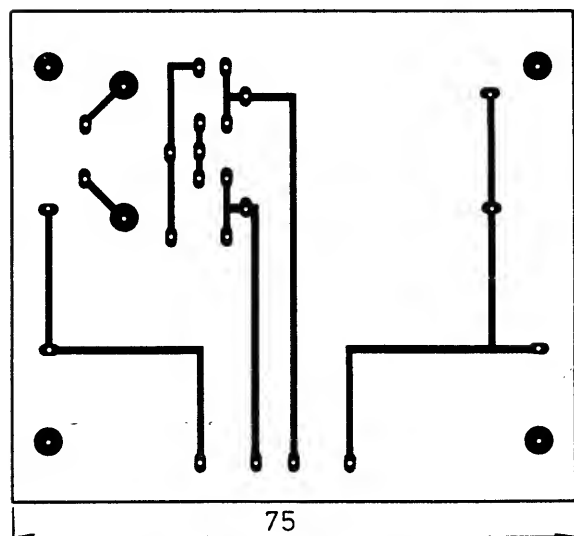
Jedná se o symetrické zapojení dvou klasických sériových stabilizátorů. Jako řídicí obvody jsou použity operační zesilovače MA1458. Referenčním napětím pro OZ1 je napětí + 5 V. Rezistor R3 představuje napájecí rezistor invertujícího vstupu a spolu s C4 tvoří filtr proti případné rušící superpozici od číslicových IO. Do invertujícího vstupu se přivádí vzorek výstupního napětí odvozený na děliči R5, R6 navrženém tak, aby výstupní odpor byl roven odporu R3. Výstupní napětí se nastaví při ožiování na požadovanou velikost

Seznam součástek

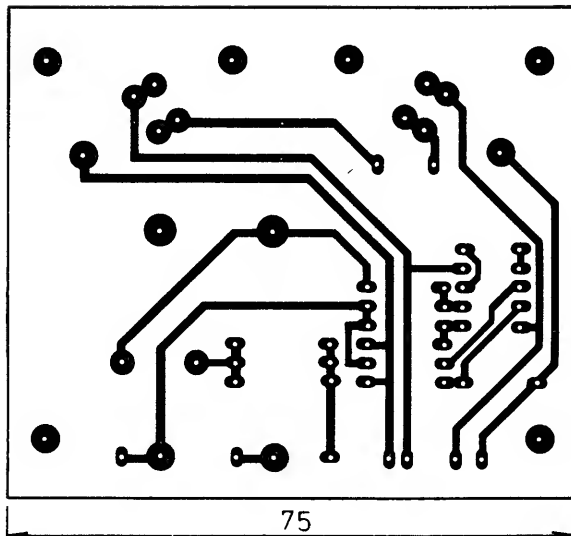
IO1	MA7805
IO2	MA1458
T1	KD615
T2	KD334
T3	KD333
D1, D2	KY708
D3 až D6	KY132/300
D7, D8	KZ724/KZ260 (L)
D9	LQ190
Tr	9WN66420; sekundární vinutí 2x 47 z 0,8 CuL, 2x 110 z 0,4 CuL, 3x ks 10 Ω, TR212 (spojené paralelně)
R1	220 Ω, TR 214
R2	10 kΩ, TR 212
R3, R4	22 kΩ, TR 212
R5, R7, R8	18 kΩ, TR 212 (viz text)
R6	5 GF/15 V, TE 674
C1	500 μF/35 V, TE 986
C2, C3	150 nF, TK 782
C4	Síťový spínač pojistkové pouzdro zdíčky 4 ks síťová šňůra Po 120 mA/250 V (viz text)

Obr. 1. Schéma zapojení zdroje

Obr. 2. Obrazec plošných spojů a rozmístění součástek na desce W305

Obr. 3. Obrázek plošných spojů a rozmístění součástek na desce W306

změnou odporu R6 připojením paralelního rezistoru (ve vzorku 0,22 MΩ). Jako výkonový prvek je použit tranzistor KD334. Řízení do báze se uskutečňuje přes Zenerovu diodu D7, která napětově posouvá výstup OZ1 přibližně do středu napájecího napětí.

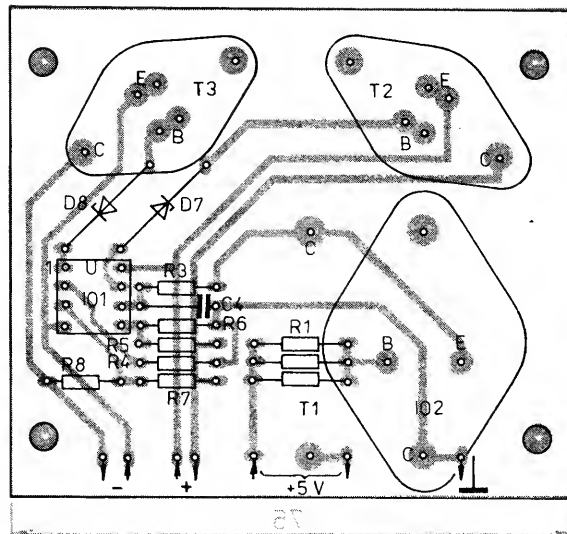
Záporná větev -12 V se stabilizuje obdobně. Kladná zpětná vazba se odebírá z děliče 1:1 složeného z rezistorů R7 a R8 zapojených mezi vývody $+12\text{ V}$ a -12 V . V ustáleném stavu je na výstupu děliče nulové napětí. Invertující vstup OZ2 je připojen přes rezistor R4 na zem. Zesílená odchylka ze středu děliče řídí přes D8 tranzistor T3 tak, aby udržoval ustálený stav. Výkonová ztráta na T2, T3 je max. 1,2 W, proto nemají přidavné chladiče.

Jištění

Zdroj nemá sloužit v žádném případě jako laboratorní, kdy je třeba chránit jak zkoušené zařízení, tak i zdroj samotný. Napájení číslicových IO vyžaduje přepětovou ochranu, která je realizována nejjednodušším způsobem tak, že paralelně k napájecím svorkám mikroprocesoru je zapojena výkonová Zenerova dioda KZ703 s $U_Z = 6\text{ V}$. Jako hlavní ochrana pak slouží rychlá tavná pojistka v primáru primárního vinutí transformátoru, dimenzovaná na proud odpovídající dané zátěži.

Poznámky k realizaci

Převážná většina součástek je umístěna na dvou deskách s plošnými spoji o rozměrech $65 \times 75\text{ mm}$. Na první desce jsou diody usměrňovačů D1 až D6 a elektrolytické kondenzátory C1 až C3. Druhá deska obsahuje všechny ostatní součástky kromě rezistoru R2 a diody D9, které jsou připájené přímo na výstupní zdířky. T1 s chladičem je k desce přišroubován ze strany spojů. Desky jsou navrženy tak, že se dají pomocí svorníků a distančních trubiček spojit přímo se stahovacími šrouby transformátoru. Svislé umístění desek a žebrování chladiče T1 napomáhá dobrému chlazení. Zmíněná úprava transformátoru spočívá v odstranění původního sekundárního vinutí $2 \times 19\text{ V}$ a navinutím nových vinutí podle rozpisu. ■

JEDNODUCHÝ PREVODNÍK A/D TEPLOTY A INTENZITY OSVETLENÍ

Ing. Ivan Hejda, ing. Ján Kačmárík

Jedná sa o veľmi jednoduché zapojenie, ktoré sa pripojí na paralelný port mikroprocesora. Snímacím členom je fotorezistor popr. termistor, ktorý je pripojený na IO1. Od veľkosti jeho odporu a kapacity kondenzátora C1 závisí dĺžka impulzu, ktorý IO1 generuje. Tento impulz je testovaný na paralelnom porte mikroprocesora. Jeho nábežná hrana spustí počítadlo, realizované programom v strojovom kóde, zostupná hrana ho zastaví. Konečný údaj počítadla je teda závislý od odporu termistora popr. fotorezistora, a teda aj od snímanej teploty popr. intenzity osvetlenia.

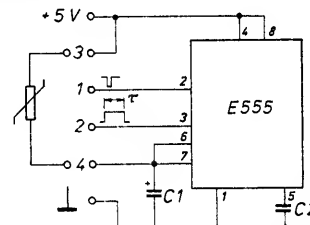
Modulo počítadla možno meniť malou zmenou programu, prevodník teda môže byť 8 i 16 bitový. Pri 8bitovom prevode možno uskutočniť 400 meraní za sekundu, pri 16bitovom 1 meranie za sekundu (údaje pre mikroprocesor s mikroprocesorom Z-80 a frekvenciou syst. hodín 3,5 MHz).

Pri meraní teploty termistorom 11NR15, 16bitovom prevode a pri kvadratickej aproximácii prevodovej charakteristiky 10 úsekmi sme dosiahli v rozsahu -5 až $+100^\circ\text{C}$ presnosť lepšiu ako $0,1^\circ\text{C}$.

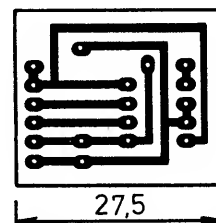
Prevodník nepotrebuje vlastný zdroj a možno ho napájať zo zdroja mikroprocesora. Výhodou je jeho jednoduchosť, maloobchodná cena použitých súčiastok je asi 70 Kčs. Jeho použitie je rozmanité. My sme ho použili ako prevodník A/D teploty vývojky a osvetlenia pre automatizovaný expozičný systém pozitívneho procesu. Možno ho tiež použiť v spojení s výkonovým spínačom na dvojpolohovú reguláciu teploty, v spojení s odporovým vysielačom na snímanie polohy, tlaku apod.

Prevodník je vhodný pre všetky typy mikroprocesorov s paralelným portom, popr. s paralelným interfejsom (napr. s MHB 8255). My sme použili mikroprocesor ZX-Spectrum a paralelný interfejs s MHB 8255 podľa AR 6/85.

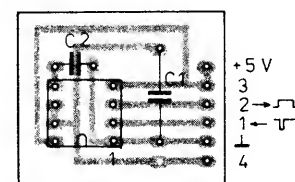
Zapojenie je na obr. 1. Je to jednoduchý monostabilný klopný obvod s IO E555, ktorý má pomerne dobrú tepelnú a časovú stabilitu. Po privedení krátkého štartovacieho impulzu na vstup 1 sa klopný obvod preklopí (na výstupe bude H) na dobu $t = 1,1 \cdot R \cdot C1$ (výstup 2). Fotoodpor popr. termistor sú pripojené na vstup 3, 4 pomocou ohybného vodiča, aby mohli byť umiestnené do bodu merania.

Obr. 1. Schéma zapojení převodníku. IO1 — E555, C1 — 680 nF až 1 μF, C2 — 47 nF, snímací prvek 11NR15, WK65061 ap.

Obr. 2. Obrázek plošných spojů desky W307 převodníku

Obr. 3. Rozložení součástek na desce s plošnými spoji W307

Kondenzátor C1 musí být stabilní typ (např. tantalový) a zvolený podľa rozsahu zmeny odporu snímacieho člena a požadovanej maximálnej dĺžky impulzu, čo závisí od počtu bitov programového počítadla.

Zapojenie je extrémne jednoduché, čomu zodpovedá aj plošný spoj na obr. 2. Ďalej uvedieme príklad použitia zapojenia na meranie teploty so 16bitovým prevodom pre mikropočítač ZX-Spectrum a interfejs s MHB8255 (AR 6/85).

Štartovací impulz dáva mikropočítač cez bit 0 portu A, impulz z IO E555 je privedený na bit 0 portu B. Pre takéto zapojenie je treba najprv nastaviť MHB 8255 riadiacim slovom pomocou inštrukcií:

```
LD A,144
OUT 127,A
```

Port A musí byť nastavený ako výstupný a port B vstupný. Obslužný program so 16bitovým počítadlom je nasledovný:

```
A0: DI
LD BC, 00; vynulovanie počítadla
LD A,0
OUT (31), A
LD A,1 ; štartovací impulz
OUT (31), A
A1: INC BC ; inkrementovanie počítadla
IN A, (63)
RRA
JR C,A1 ; ďalšia inkrementácia počítadla
v prípade, že impulz ešte neskončil
```

EI
RET
Počítadlo je realizované v registrovom páre BC, výsledok prevodu je obsah páru po návrate z obslužného podprogramu. Najdlhší impulz IO1 generuje, keď termistor má najväčší odpor, čo zodpovedá najnižšej teplote. Aby pri meraní nedošlo k prepĺneniu počítadla, musí byť impulz na výstupe IO1 pri najnižšej teplote z meraného rozsahu kratší ako doba postačujúca na prepĺnenie počítadla. Pri použití uvedeného ob-

služného podprogramu sa počítadlo prepĺní za asi 0,6 s.

V praxi teda potrebnú dĺžku impulzu pre použitý termistor (v našom prípade 11NR15) získame vhodnou voľbou kapacity C1 (v našom prípade 680 nF). Prevodová charakteristika snímača je nelineárna, a teda skutočnú teplotu v °C možno získať jej tabeláciou popr. polynomiálnou regresiou.

Osemitový prevod je analogický, len namiesto registrového páru BC použijeme register B. V tomto prípade je doba prevodu oveľa kratšia a preto treba zvoliť inú kapacitu C1 tak, aby maximálna dĺžka impulzu bola asi 2 ms.

Uvedený prevodník umožňuje pripojiť v podstate akýkoľvek odporový vysielač a teda môžeme s ním merať teplotu, intenzitu osvetlenia, tlak, polohu apod. ■

JAZYKOVÉ ROHOVÁNÍ

... neboli jazykový koutek, zaměřený na mluvu národa počítačového. Chceme se v něm věnovat některým rozporům, které vyvolává zavádění nových českých výrazů do terminologie výpočetní techniky. Byli bychom rádi, kdybyste do nové rubriky přispívali také vy. Nemusíte nijak složitě lingvisticky zdůvodňovat, co proč a jak. Stačí, když nám sdělíte i jen „jak to cítím já“. Samozřejmě, že přivítáme i vyjádření jazykových odborníků. Diskuse budí co nejširší. První příspěvek si bere za cíl rozvlnit už tak neklidnou hladinu této problematiky:

Angličtina je počítačovou latinou. Mne k angličtině přitáhli Beatles a spol. A udělali dobře. Protože když jsem se před čtyřmi lety chtěl dozvědět něco o programování, se samotnou češtinou bych byl tenkrát (ale i dnes) ztracen. Tak jako tolik jiných znalců angličtiny, skloněných nad svým počítačem, i já jsem z velké části převzal anglickou terminologii. Nejen, že česká v mnoha případech ani neexistovala, ale ta anglická má svůj půvab, který té naší normované chybí. Oni totiž Angličané i Američané mají určitý, místy až ironizující nadhled nad věcí, často podložený osobitým humorem. Kdo by se nezasměl, když poprvé narazil na termín *handshaking* (třesení rukou), který vtipně vystihuje proces komunikace mezi počítačem a tiskárnou. Takový termín ve mně dokáže vyvolat představy animované grotesky, přičemž vše je jasné. Ve slovníku výpočetní techniky u slova *handshaking* však najdu české překlady — přejímka, korespondenční provoz, a hned mě smích přejde.

Zcela jsem ustrnul, když jsem černé na bílém užíval stykové rozhraní coby náhražku terminu *interface*. Jeden vtipný redaktor se o stykovém rozhraní vyjádřil jako o slovním spojení, které by našlo uplatnění spíše v sexuologii. O něco později stykové rozhraní přišlo o své adjektivum, takže dnes je smrtěné jen na samotné rozhraní. Když si nalistujeme slovo *interface* v osvětlujícím Websteru, dozvíme se, že se jím rozumí styk mezi dvěma matériemi. Např. rozhraní mezi studenou a teplou frontou, mezi olejem a vodou apod. Computerová Angličané však u terminu *interface* došli k mírnému posunu obsahu vyjádře-

ní. Nejblíží je mu silně vulgarizovaný překlad *meziksicht*. Samotné slovo *face* znamená obličej, *inter* je mezi. Ve výsledku si můžete představit jakýkoli typ komunikace mezi dvěma obličejí — od rozhovoru až po polibek. Při přenosu dat mezi počítačem (jeden obličej) a tiskárnou (druhý obličej) probíhá proces zvaný *interfacing*, nadsazeně řečeno — déletrvající pohovor (či polibek), při němž se obě strany ještě drží za ruce, jimiž občas potřesou (*handshaking*). Příliš mnoho poetiky? Proč ne? Třeba už proto, že *interfacing* se rozumí i samotný software, který nějakým způsobem upravuje, resp. transformuje přenášená data uvnitř programu, bez účasti jakékoli černé krabíčky. Třeba *interface* mezi Basicem a strojovým kódem. Slovem *interfacing* se označuje i komunikace, probíhající mezi uživatelem a počítačem. Zvláště v posledních dvou případech je rozhraní zcela mimo.

Zastánci rozhraní mohou namítnout — když si Angličané posouvají obsah vyjádření, proč bychom to nemohli udělat my? Já namítám, že tu nejde o posun obsahu, ale o znásilnění krásného českého slova. Podobně jako v případě přejátého slova *rezerva*, kterou je dnes tak často nahrazováno slovo *nedostatek*, *nedotaženost* či spíše *neschopnost*. Čili z rezervy jako zásoby je náhle pravý opak významu toho slova.

Proč o tom mluvím tak horlivě? Protože mi vadí komolení obsahu, významu a smyslu slov mé mateřštiny. Protože slovní symbolikou se programujeme a jsme programováni. Protože by se nakonec špatné mohlo bez pozastavení pojímat jako dobré (nakonec — na všem špatném něco dobré, že?) a protože se tak už nezdá děje.

A protože normovači technické češtiny se na tomto procesu svým dílem a bez uzardění podílejí. Zde nemůže být řeči o nějakých rezervách ani ve zkomoleném významu toho slova, jde o čistě profesionální neschopnost, která škodí. Tvořit mateřštinu je úkol více než odpovědný a jen tak je možno k němu přistupovat. Jako ke každé tvůrčí práci, která je projekcí umu, talentu, znalostí, vědomí, citu a pílě. A při „programování“ mateřského jazyka to platí

dvojnásob. Zvláště u počítačové terminologie, která není záležitostí skupiny badatelů, ale stává se věcí obecnou.

Nepochybuji o tom, že ve spolupráci s lidmi jazyka — spisovateli, básníky atd. — by se časem podařilo vytvořit adekvátní slovní výrazy, hodné svého obsahu a významu. Třeba jako v případě hradla (angl. *gate*), návěští (label), fandlím i myši (mouse), která jakoby se do současné normy dostala nějakým omylem. Dokud však budou vteřiny myšleny sekundami, video magnetoskopem a *handshaking* přejímkou, budu i nadále používat *interface*, *software*, *hardware*, *joy stick* apod. místo normovaných, často až křečovitě vysušených opisů. Rádio a rozhlas žijí vedle sebe už dlouhá léta. Ale televize jednoznačně zvítězila nad dálkovidem. Bať si vůči slabice vede více než úspěšně (obdobně bychom v symfonické větě těžko hledali symfonickou slabiku). Atd.

Nejde však jen o to podstatné, ale i o to, abychom se vůbec dorozuměli. Stalo se mi dokonce, že jsem jeden počítačový referát luštil s česko-anglickým slovníkem výpočetní techniky v ruce. I když se může někomu zdát projev programátora jako třeba: „Sejvni ty pika-fonty z romky na hard disk pod emesdossem...“ poněkud záhadný, v běžném životě jinak nemluvíme, a přece si tak dobře rozumíme. Zároveň je to dokladem nepřijatelnosti vyumělkované normy. Je zřejmé, že angličtina bude ještě moc a moc dlouho kralovat světu počítačů. Bez její znalosti nelze udržet krok s vývojem. A odtud vede i přímá cesta k zabydlování anglické terminologie (nejen) v naší řeči. Při tom všem by mělo jít především o to, aby tato cesta byla vyvážená, abychom nesjížděli do škarpy ani vlevo, ani vpravo, i abychom se za každou cenu nesnažili být originální tam, kde máme k originalitě hodně daleko.

—elzet—

Zdá se vám uvedený pohled příliš osobitý? Nebo se s ním shodujete? Máte k němu co dodat? Nebo je váš názor zcela odlišný? Napište nám o tom! ■

MS DOS a OS/2

Následující článek je volným a zkráceným překladem článku ALL SYSTEMS GO!, který Robert Schifreen publikoval ve známém měsíčníku Personal Computer World. Jsem přesvědčen, že i náš čtenář v něm najde nejdnu zajímavou informaci.

Je všeobecně známo, že v loňském roce uvedla IBM na trh systém PS/2. Podle sloganu firmy jsou to stroje, které mají změnit tvář počítání na osobních počítačích. Zdá se však, že na tuto změnu bude mít ještě větší vliv známá firma Microsoft, která pro novou řadu PS/2 připravuje zcela nový operační systém s možností multi-taskingu, který plně využívá možností mikroprocesoru 80286.

Nejdůležitější však je, že tento systém nebude omezen pouze na IBM hardware, ale bude též provozovatelný na kompatibilních PC.

Jistě již víte, že jde o operační systém OS/2. Časový plán jeho uvedení na trh je přibližně následující: koncem roku 1987 byla k dispozici verze 1.0, u níž komunikace s uživatelem probíhá podobně jako v MS-DOSu — tedy pomocí komunikačního řádku. Koncem 1. pololetí letošního roku by měla být k dispozici verze 1.1, která již umožňuje operování myši v prostředí grafického tzv. Presentation Manageru — viz dále.

Autorovi článku R. Schifreenovi bylo umožněno seznámit se s pracovními verzemi jak OS/2, tak i Presentation Manageru. Dále stručně nahlédneme na MS-DOS, poté se věnujeme OS/2, Windows a závěrem popíšeme Presentation Manager.

MS-DOS

Je operační systém, umožňující zpracovávat jednu úlohu a dá se říci, že ho používá 99 % uživatelů PC. Sestává ze tří základních programů — IBMDOS.COM, IBMBIO.COM a COMMAND.COM. Interpret příkazů — COMMAND.COM — volá jednotlivé rutiny, které se do paměti natáhnou z IBMDOS a IBMBIO. Interpret přímo vykonává tzv. rezidentní příkazy — dir, copy...

Uživatelské programy volají MS-DOS z úrovně strojového kódu pomocí příkazu INT. Ve vyšších programovacích jazycích je tento příkaz generován kompilátorem. Současná verze MS-DOS je 3.30 a je stále limitována 640 kB RAM a 32 MB na Winchesteru (můžete mít více max. 32 MB části disku, paměť RAM nad 640 kB lze využít pro RAM disk).

OS/2

Je to zcela nový operační systém, který umožňuje opravdový multi-tasking. Je určen pro PC s mikroprocesory 80286 nebo 80386. Využívá se tzv. protected mode procesoru 80286 a 80386 (který pracuje v módu 286), což znamená, že programy běží opravdu odděleně a havárie jednoho nezpůsobí havárii systému.

Protected mód není k dispozici pro procesory 8088 ani 8086, které mají pouze tzv. reálný mód — tj. program má plnou kontrolu nad strojem — tedy lze přímo řídit obrazovku apod. To vše je vhodné pro systém pro jednu úlohu — single-tasking.

U multi-taskingu to již nejde. Není možno např. řídit grafiku přímo, jelikož některý z programů, běžících v pozadí by se o to mohl pokoušet současně také. V paměti by mohlo dojít k přepisům částí jiných programů.

Vzhledem k tomu, že 8088 a 8086 protected mód nemají, nelze na nich tedy OS/2 použít. To platí tedy i pro IBM PS/2 Model 30. Pro tyto počítače je k dispozici MS-DOS verze 3.30.

Podstatnou změnou OS/2 vůči MS-DOS je zrušení hranice 640 kB RAM. Programy v protected módu mohou používat 16 MB reálné paměti a při použití diskových souborů pro stránkování až 1 GB virtuální paměti.

Autor měl k dispozici pracovní verzi 1.0 provozovanou na IBM PC AT s 1,5 MB RAM. Šlo o verzi bez Presentation Manageru. Když spustíte OS/2, objeví se vám menu — tzv. Session Manager. Můžete volit ze dvou možností.

— První je COMMAND.COM. Vyvolá interpret příkazů kompatibilních s MS-DOS 3.30. Ten pracuje ve spodních 640 kB RAM. Obrazovka se smaže a objeví se známé C a copyright. Od této chvíle můžete používat cokoli, co šlo použít v MS-DOS 3.30. Nepracujete ale v reálné kopii MS-DOS 3.30, ale v jejím emulátoru, který emuluje vše mimo síťových volání. (pro použití sítě bude OS/2 vybaven volitelným tzv. LAN Managerem). Pokud při běhu programu stisknete SysReq (což se v dalších verzích může změnit), vrátíte se do Session Manageru a přerušený program zůstává v paměti. Stalo se to přepnutím procesoru mezi reálným a protected módem. Podle fy INTEL je tato operace nemožná. Microsoft objevil cestu, jak na to, a samozřejmě si své tajemství drží. U dalších verzí čipu nebo na případných kopiích mohou proto být odlišnosti.

— Druhou volbou je Start A Program. Objeví se opět C a copyright udávající, že pracujete pod MS-DOS, verze 5 (bude pravděpodobně zaměněno za OS/2).

Nyní jste v prostředí CMD.EXE — tedy multi-tasking interpretu OS/2. Lépe řečeno pracujete v jedné jeho kopii. Podobně jako v MS-DOS spustíte program zadáním jeho jména na příkazový řádek.

Můžete se vrátit do Session Manageru a opětovným výběrem Start A program spustit další kopii CMD.EXE.

Přepínání mezi jednotlivými běžícími programy, z nichž zároveň pouze jeden může mít výstup na obrazovku, se děje výběrem ze Session Manageru. Vybraný bod menu se změní a ukazuje program, který běží pod danou kopií CMD.EXE. Nelze vzít starý MS-DOS program a očekávat, že půjde pod OS/2 mimo COMMAND.COM. Programy pracující pod CMD.EXE, musí být pro něj napsány.

Současně může být napsáno až 15 programů. Každý program je spuštěn buď z CMD.EXE nebo z COMMAND.COM. Lze mít pouze jednu kopii COMMAND.COM, jelikož používá spodních 640 kB RAM. Ostatní úlohy, běžící pod CMD.EXE, používají chráněnou paměť nad 1 MB.

Podobně jako program pod MS-Windows, program v režimu multi-taskingu pod OS/2 nemůže přímo řídit hardware; to je možné pouze prostřednictvím OS/2, který požadavek provede.

Pokud si ze Session Manageru vyberete prostředí MS-DOS a spustíte program, průběžně používá obrazovku. Libovolný program v protected módu, který byl odstartován z CMD.EXE, zůstává v multi-taskingovém režimu v pozadí, ale nemůže komunikovat s programem v prostředí MS-DOS. Pokud toto prostředí opustíme (SysReq) a vrátíme se do Session Manageru,

program z prostředí MS-DOS se zastaví — to proto, že případné zápisy přímo na obrazovku by vedly k havárii systému. Všechny programy běžící v CMD.EXE jsou opravdu multi-taskingové programy, které pokračují v činnosti, i když to není vidět.

Ačkoli lze mít na obrazovce pouze jeden běžící program, mohou všechny multi-taskingové programy spolu komunikovat a zobrazovat informace na displeji — např. necháte přepočítat velkou tabulku (spreadsheet) a mezitím pracujete s textovým procesorem. Jakmile je tabulka přepočítána (v pozadí), vydá se o tom na obrazovku hlášení.

Tím se zjednodušuje tvorba tzv. Pop-Up programů, jako je např. SideKick (i když tento chodí bez problémů v prostředí MS-DOS). Stačí je napsat normálně a pustit v jedné kopii CMD.EXE. Pokud tyto programy čekají na vstup z klávesnice (a to je téměř vždy), je zpomalení práce systému téměř bezvýznamné.

OS/2 není založen na principu předávání zpráv jako u MS-Windows (viz dále), ale na algoritmu cyklické obsluhy. Každý program obdrží daný počet milisekund pro svoji činnost a tento přiděl „rotuje“. Tato „dávka“ je implicitně 32 ms a lze ji změnit zásahem do souboru CONFIG.SYS. Lze stanovit i priority.

V prostředí MS-DOS lze používat Autoexec soubor. Drivery jednotlivých zařízení musí být upraveny z jejich MS-DOS verzí, aby podporovaly systém jak v reálném, tak i protected módu.

Verze OS/2, kterou měl autor k dispozici, zabírala 250 kB. (MS-DOS 70 kB). Pro činnost OS/2 bude třeba 1,5 MB pro rozumné využití. Pokud ale budete chtít ve verzi 1.1 využít důsledně všech možností včetně Presentation Manageru a provozovat více programů v multi-taskingu, bude třeba alespoň 4 MB. CMD.EXE má 42 kB a COMMAND.COM 25 kB. Ekvivalent souborů IBMDOS a IBMBIO pro prostředí MS-DOS zabere spolu asi 180 kB.

Programování pod OS/2

Každý program, který běží pod MS-DOS bude fungovat i pod emulátorem MS-DOS v OS/2. Výjimkami mohou být speciální drivery zařízení a síťové aplikace. Abychom mohli spustit program v CMD.EXE v protected módu, musí být program speciálně napsán. K tomu bude zapotřebí speciálních překladačů. Microsoft již uvedl na trh překladače jazyka C, které podporují OS/2. Pracuje se na dalších překladačích obvyklých jazyků.

Proč musí být připravovány nové překladače? Je to způsobeno tím, že v multi-taskingu nelze používat příkaz INT. Tím je dáno, že programy nemohou přímo řídit hardware (a OS/2 nepoužívá strojový BIOS), ale místo toho volají různé podprogramy (asi 200), které zajistí to, co vykonával příkaz INT pod MS-DOS. Překladače tedy nyní generují příkazy CALL.

Je možno se omezit na vybranou podмноžinu těchto podprogramů a vytvářet programy, které budou pracovat jak pod OS/2, tak i pod MS-DOS, verze 3.30.

Programy pro OS/2 musí před spuštěním informovat systém o paměti, knihovnách... Všechny programy musí být soubory .EXE; soubory .COM jsou pouze v emulovaném prostředí MS-DOS.

Windows

Než se budeme zabývat Presentation Managerem, považují za užitečné seznámit se s jeho předchůdcem — Windows. Windows není operační systém, ale operační vybavení, které je v paměti umístěno nad MS-DOS. Komunikace ve Windows je graficky orientovaná, zatímco v MS-DOS se dává prostřednictvím příkazového řádku. Windows umožňují jistý multi-tasking.

Pokud je k dispozici dostatek paměti, může ve Windows běžet libovolný počet programů současně. Pro multi-tasking musí Windows plně řídit hardware. Aplikace pro windows tedy nesmí přímo psát na obrazovku nebo číst přímo z klávesnice.

Program, běžící pod MS-DOS, má plnou kontrolu nad systémem. Ve Windows se však program takto chovat nemůže. Musí jednat na základě zpráv. Zpráva je informace, zaslání programu, aby mu sdělila, že se něco děje.

V jádru Windows je cyklus, který čeká na zprávu, provede akci, kterou zpráva požaduje, a pak opět čeká na novou zprávu.

Jsou čtyři místa, odkud může zpráva přijít:

- od uživatele (např. stiskem klávesy nebo pohybem myši),
- z Windows,
- z aktuálního programu,
- z jiného programu.

Pravý multi-taskingový systém jako OS/2 pracuje tak, že postupně přiděluje čas jednotlivým úlohám. Windows pracují jinak — nechají programu tolik času, kolik potřebuje na zpracování zprávy. Když zpracování skončí, program vrátí řízení Windows a čeká na další zprávu.

Tím je dáno, že za jistých okolností mohou Windows havarovat. Uvažme např. situaci, že se program na základě zprávy (např. zadání od uživatele) dostane do věčného cyklu. Protože ve Windows program plně kontroluje systém, tam se tímto stal „nedobytný“ a jediným východiskem je RESET.

Presentation Manager

Je pro OS/2 tím, čím jsou Windows pro MS-DOS. Je to grafické operační vybavení, které běží na vrcholu paměti v OS/2. Zásadním rozdílem je, že Presentation Manager plně využívá volání OS/2. Presentation Manager podporuje CGA, EGA i VGA

grafiku. Je produktem firmy IBM a podíl Microsoftu není zcela jasný.

Zdá se, že by Presentation Manager měl fungovat i na kompatibilních AT (pokud se ovšem k zajištění kompatibility nepoužívá BIOS, jelikož ani OS/2 ani Presentation Manager nepoužívají BIOS).

Presentation Manager bude tvořit součást OS/2, verze 1.1. Bude pracovat jako 1 z 15 úloh v multi-taskingovém režimu OS/2 a sám je přitom multi-taskingový. Tedy můžete mít (teoreticky) až 14 kopií Presentation Manageru v multi-taskingovém režimu a každá tato kopie umožňuje opět multi-tasking neomezeného počtu úloh.

Programy pod Presentation Managerem musí být opět speciálně napsány. Na rozdíl od Windows bude možno v případě, že jeden program havaruje, přepnout do menu a program vyřadit ze zpracování.

Pro udržení „rozumné“ velikosti .EXE souborů OS/2 a Presentation Manager podporují tzv. dynamické linkování — tedy pokud 2 programy využívají téže knihovny, je v paměti pouze 1 kopie této knihovny.

Texty programů pro Windows a pro Presentation Manager nejsou kompatibilní. Programy z Windows musí být znovu kompilovány odpovídajícími kompilátory OS/2. Došlo i ke změně mnoha příkazů CALL a ke změnám v pořadí parametrů. Je tedy otázkou, zda lze plně věřit tvrzení Microsoftu, že konverze z Windows do Presentation Manageru bude bez problémů.

Co říci závěrem? Objevil se první systém, který plně využívá možností mikroprocesoru 80286.

Literatura: *Personal Computer World*
RNDr. Richard Havlík

chování slučitelnosti s dosavadními programy pro tisk na maticové tiskárny poslouží.

Vcelku se nový počítač hodnotí jako podstatně vylepšení dosavadních úspěšných počítačů řady PCW ve všech směrech [2]. Cenový rozdíl 100 GBP mezi ním a předchozím modelem z praktického hlediska mnoho neznamena a tak prý je jen otázkou času, jak dlouho dosavadní „textové procesory“ firmy Amstrad přežijí nástup nového počítače PCW9512. ■

pek

[1] Kaucký, R.: Co má Amstrad pod kůží. Elektronika 6/87, s. 38 a 39.

[2] Donaldson, J.: Amstrad PCW9512. Personal Computer World, říjen 1987, s. 98 až 102.

POČÍTAČE ROKU 1987

Stejně jako v minulých letech vyhlásily přední počítačové časopisy západní Evropy a USA pod záštitou západoněmeckého Čipu výsledky ankety o nejlepší osobní počítače a programy roku 1987. Hlasování se poprvé zúčastnily také tři odborné časopisy z východní Evropy: maďarský Uj Impulzus, polský Komputer a konečně Svet komputera z Jugoslávie.

Kategorii osobních počítačů založených na klasických 16 bitových mikroprocesorech 8088 či 8086 vyhrál **Model 30** nové řady **IBM PS/2**, následován kompatibilními počítači **PC 1512** a **PC 1640** firmy **Amstrad**. Dva počítače Amstrad v téže kategorii si rozdělily body mezi sebou a tak nevyhrál žádný z nich, celkovým součtem bodů by však vítězný počítač IBM předstihl. Kategorii počítačů s mikroprocesory 80286 nebo 80386 vyhrála firma **Tandon** s novým počítačem **PAC-286**. Ten používá nekonvenční jednotku tuhého disku ve formě samostatného modulu. Jednotka s označením **Personal Data Pac** má kapacitu 30 MB a údajně je natolik ofresuvzdorná, že ji lze běžně přenášet v aktovce, posílat poštou a podle reklamy přežije i pád na zem. Za Tandonem těsně následoval **Deskpro 386** amerického velkovýrobců kvalitních a výkonných kopií IBM — firmy **Compaq**. Deskpro 386 byl však při svém uvedení na trh v létě 1986 vůbec prvním osobním počítačem s 32 bitovým mikroprocesorem Intel 80386 na světě. **Model 50** z nové řady **IBM PS/2** skončil s větším odstupem v této kategorii jako třetí.

Macintosh II firmy **Apple** vyhrál podle očekávání kategorii osobních počítačů založených na konkurenčních mikroprocesorech Motorola 68000 a 68020. Důvodem byla zřejmě jeho vysoká rychlost spolu s dokonalou barevnou grafikou s vysokým rozlišením, kterými směle konkuruje i některým pracovním stanicím (work station). Nový počítač i u nás známé firmy **Atari** označený **Mega** byl druhý. V kategorii počítačů označených jako transportabilní, které se od vskutku přenosných počítačů liší zřejmě jen potřebou síťového napájení, jasně zvítězil **Compaq Portable III**. Získal téměř třikrát více bodů nežli nejbližší konkurent **Toshiba T-3100**. V kategorii přenosných počítačů na klín (lap-portable) zvítězil **Z-183** americké firmy **Zenith**, který je i přes bateriové napájení vybaven tuhým diskem o kapacitě 10 MB. Počítač **M-15** italského velkovýrobců **Olivetti** byl se značným odstupem druhý.

pek

[1] Computer of the year awards. *Practical Computing* 1987, č. 12, s. 19

AMSTRAD PCW9512

Přes nesporný komerční úspěch Amstrada „počítače pro sekretářky a novináře“, jak bývá PCW8256 někdy označován, jeho prodej v poslední době znatelně poklesl. Nepomohla ani inovace ve formě PCW8512. Možná byl důvodem nemoderní design, připomínající spíše přenosný televizor než seriózní kancelářský počítač, možná nepříliš kvalitní tiskárna, dodávaná jako standardní příslušenství. Proto musel Amstrad přistoupit k zásadnější inovaci, která by měla prosadit nový model i na podstatně náročnějším severoamerickém trhu. Výsledkem je nový počítač PCW9512, poprvé představený veřejnosti na výstavě osobních počítačů v Londýně v září 1987. Specifikace není nijak převratná: procesor Z-80 s taktovacím kmitočtem 4 MHz, paměť RAM 512 kB, jednotka pružného disku 75 mm (3") o kapacitě 720 kB s možností dovybavení druhou mechanikou. Zobrazení bílých znaků na černém pozadí, 90 sloupců a 35 řádků, jeden 25 polový paralelní port typu IBM pro tiskárny dle volby zákazníka, konektor DIN pro standardně dodávanou tiskárnu Amstrad. Klávesnice má 82 kláves z nichž některé přímo slouží pro řídicí příkazy textového editoru Locoscript. Na konektoru v zadní stěně systémové jednotky je vyvedena úplná sběrnice počítače pro případné další rozšíření systému. Osvědčený operační systém osmibitových počítačů CP/M Plus zůstal zachován, stejně jako programovací jazyky DR Logo a Mallard BASIC. Zásadní změnu představuje podstatně zdokonalená klávesnice, použití monitoru s moderním „papírové“ bílým zobrazením místo klasického zeleného a náhrada mozaikové tiskárny kvalitní tiskárnou s typovým kolečkem. To vše spolu s mnohem elegantnějším designem než měly předchozí Amstradovy modely „počítačů-elektronických psacích strojů“ [1], snadno ospravedlní i novou cenu 499 GBP. Americká cena je 799 USD.

Proti očekávání tvoří monitor se systémovou jednotkou nedílnou součást, což sice firmě Amstrad šetří výrobní náklady, avšak uživatel přišel o možnost nastavit si monitor stranově i výškově podle potřeby, jak je to dnes vcelku běžné. Konektor s vyvedenou sběrnici je stejný jako u předchozích modelů PCW a proto by měla bez problémů pracovat i veškerá přídavná zařízení, určená pro předchozí modely. Sériový port lze objednat jako přídavné vybavení. Samozváběcí program (bootstrap loader), kterým se po zapnutí počítače natahuje patřičný program z pružného disku, je naprogramován maskou v jednom ze zákaznických řídících obvodů — proto úplně chybí paměť ROM. Tiskárna může tisknout na papír široký až 39 cm (15,5"), používá standardní typová kolečka tiskáren Diablo 630 a tiskne rychlostí 20 znaků za sekundu. Napájení i naprostá většina řídící elektroniky se z úsporných důvodů přestěhovala do systémové jednotky, navíc chybí i běžné zatlumení vnitřního prostoru tiskárny pěnou gumou, což způsobuje její nadměrnou hluchost.

Standardní editor počítačů PCW Locoscript je nyní ve verzi 2 s řadou vylepšení. Navíc je doplněn programem pro kontrolu pravopisu Locospell (spelling checker) a programem pro automatickou adresaci tištěných dokumentů Locomail (mail-merge). Implementace operačního systému CP/M Plus je u nového počítače velmi podobná jako u ostatních osmibitových počítačů firmy Amstrad. Z celkové kapacity 512 kB paměti RAM představuje 368 kB tzv. RAM disk (drive M) a pro aplikační programy uživatele je k dispozici oblast o velikosti 61 kB (TPA — transient Program Area). Z řady dodávaných služebních programů jsou nejzajímavější „Daisy“ a „Matrix“. První emuluje standardní tiskárnu Diablo 630 s typovým kolečkem, druhý slouží k emulaci standardní maticové tiskárny Epson FX80. Přenesení grafiky z obrazovky na papír program „matrix“ sice neumožňuje, ale k za-

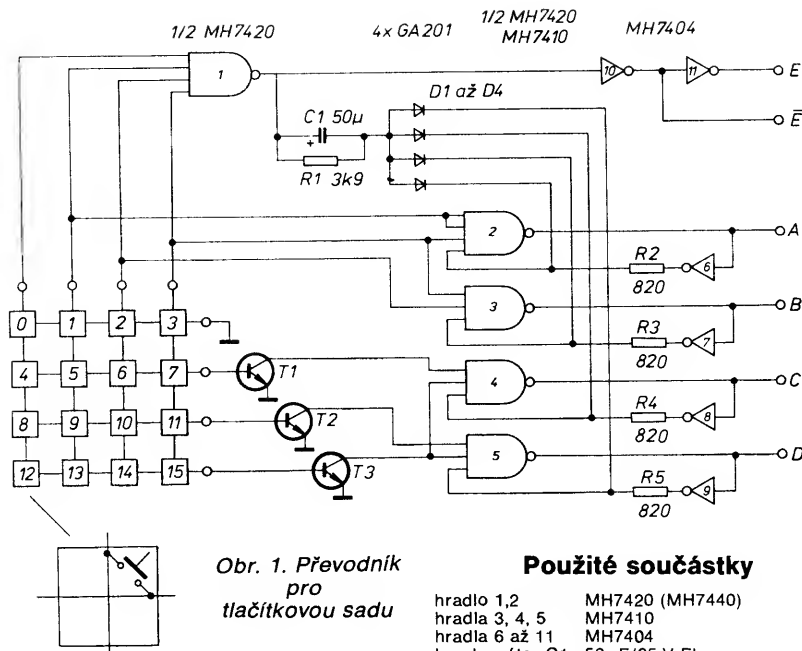
Převodník pro tlačítkovou sadu a elektrickou aretaci výstupní informace

Herman Klement

Při práci s číslicovými IO někdy potřebujeme zadávat informace pomocí převodníku pro tlačítkovou sadu (AR A7/78, str. 258), který je náhradou za IO MH1KK1, nebo s převodníkem s elektrickou aretací výstupní informace.

Převodník z AR A7/78 pracuje tak, že při sepnutí jakéhokoli tlačítka 0 až 15 se na výstupu E změní stav z log. 0 na log. 1 a na výstupech ABCD bude informace ve formě BCD. Tento stav trvá pokud je sepnuté tlačítko, po jeho uvolnění se všechny výstupy vrátí do výchozího stavu tj. výstupy E i ABCD mají na výstupu log. 0.

Převodník s elektrickou aretací (obr. 1) pracuje následujícím způsobem. Stisknutím jakéhokoli tlačítka 0 až 15 se přepne čtyřvstupové hradlo 1 a na jeho výstupu bude log. 1 do té doby než se rozpojí tlačítko. Přechodem výstupu hradla 1 z log. 0 na log. 1 se nabije a vybije kondenzátor C1 a tento impuls přes diody D1 až D3 vynuluje výstupní hradla 2—5. Rezistor R1 slouží jako vybíjecí odpor pro C1. Zároveň s nulovacím impulsem prochází přes výstupní hradla 2—5 informace zadaného čísla v binární formě. Výstupní hradla, na nichž je log. 1, se přes hradla

Obr. 1. Převodník
pro
tlačítkovou sadu

invertorů 6—9 a rezistory R2 až R5 zablokují do příchodu další informace. Při přerušení napájecího napětí se výstupní informace zruší také. Pomocný výstup E je zachován a je ještě rozšířen o výstup E. Při přerušení vodiče mezi výstupem hradla 1 a paralelní kombinací R1 C1 pracuje zapojení jako zapojení z AR A7/78 (str. 258).

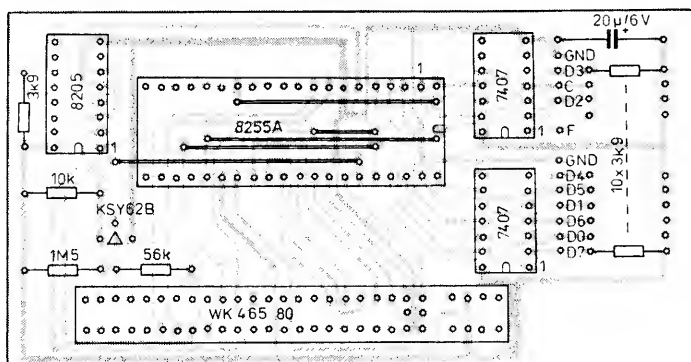
Použité součástky

hradlo 1,2	MH7420 (MH7440)
hradla 3, 4, 5	MH7410
hradla 6 až 11	MH7404
kondenzátor C1	50 µF/25 V EI
rezistor R1	3,9 kΩ, TR 112a
R2 až R5	820 Ω, TR 112a
Polovodiče	
D1, D2, D3	GA201—6
T1, T2, T3	GS507, 102NU70, KF503—6, KC707—9

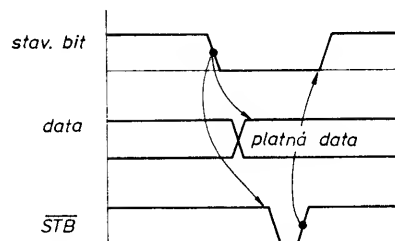
Zapojení je výhodné, protože nemusí být vůbec ošetřeny kontakty spínacích tlačítek. Je to dosaženo tím, že nulovací impuls předchází zapsání a zablokování informace ve výstupních hradlech.

Opravte si prosím ...

Rozložení součástek na desce s plošnými spoji W001 interfejsu „Centronics“ v AR A1/88 na str. 21 je správně takto:

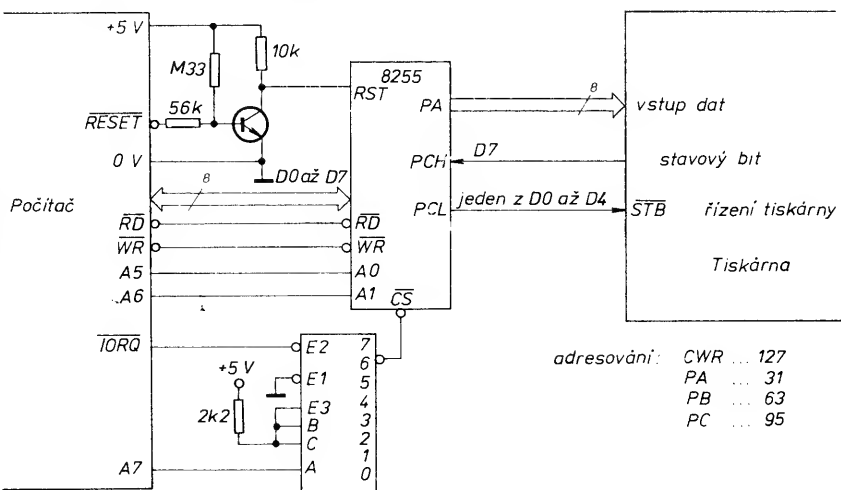

Obrázky k článku „Obslužný program pro tiskárnu“ v AR A3/88 na str. 102 jsou správně takto:

Doplňujeme informaci o univerzálních přístrojových skříňkách z AR A4/88 na str. 141.

Přístrojové skříňky na dobírku zasílá **TESLA ELTOS, Zásilková služba, nám. Vítězného února 12, 688 19 Uherský Brod**. Za velkoobchodní ceny je prodává i poštou zasílá **TESLA ELTOS, Středisko obchodních služeb, Hronovická ul. 437, 530 00 Pardubice**. Velkoobchodní cena se pohybuje od 60 do 150 Kčs, dodávají se lakované pod označením UPS11 až UPS17, bez laku pod označením UPS011 až UPS 017.

adresování: CWR ... 127
PA ... 31
PB ... 63
PC ... 95

TEPLOMĚR PRO NEVIDOMÉ

Ing. Petr Žwak

Jednou z oblastí, v nichž se může uplatnit ve velké míře mikroelektronika, je výroba pomůcek pro tělesně postižené. Přesto však mnoho pomůcek buď neexistuje vůbec a tělesně postižený se musí spoléhat na pomoc okolí, nebo jsou vyráběny v amatérském provedení. Tento stav je nejvíce patrný právě u těch pomůcek, na nichž uživatel není sice životně závislý, ale jejich používání mu usnadňuje život. Jednou z takových pomůcek je i univerzální teploměr pro nevidomé, který by jim umožňoval zjistit tělesnou teplotu nebo i teplotu v místnosti či venku. Monopolní výrobce pomůcek pro nevidomé META u nás takový teploměr nevyrábí, a proto se jeho stavba stala námětem tohoto příspěvku.

Technická data

Měřicí rozsahy: A: 33,0 °C až 43,0 °C, B: -25 °C až +50 °C
Přesnost měření: A: chyba max. ±1,0 °C, B: chyba max. ±1,0 °C
Napájení: bateriové 4 × 1,5 V.
Počet měření na jednu náplň: asi 400 (podle četnosti).
Metoda předání naměřené teploty: skupinově kódovaný tónový výstup.

Akustický výstup

V určitých oblastech lidské činnosti spojené se sledováním informací je zapotřebí zprostředkovávat je jiným než optickým způsobem. Snad nejvíce se tento fakt dotýká nevidomých a zrakově postižených lidí, jsou však i situace v běžném životě, kdy je nutno registrovat několik údajů současně, přičemž lidský zrak na tento úkol již nestačí. Pak je vhodné převést informaci do formy vhodné pro zpracování jiným lidským smyslem. Z mnoha hledisek je považován za nejvhodnější sluch, neboť spolu se zrakem umožňuje rychlé a přesné zpracování informace, pokud je podána ve vhodném tvaru. Na způsobu předávání informace závisí nejen přesnost či spolehlivost převzetí a zpracování, ale také rychlost a únava s tímto procesem spojená.

Na druhé straně však vlastnosti akustického výstupu jsou ovlivněny možnostmi technického provedení a finančními prostředky, určenými pro jeho konstrukci. Se snižováním cen součástí s velkou hustotou integrace začínají i v této oblasti převažovat jednodušší mikropočítače na jediném čipu (většinou). V poslední době je důraz kladen na digitální syntézu řeči, při níž se celý akustický výstup skládá pouze z několika velmi složitých integrovaných obvodů.

Tam, kde syntéza řeči z různých důvodů nevyhovuje, lze použít skupinově kódovaný tónový výstup. Akustický výstup se pak pro uživatele jeví jako několik skupin tónových impulsů, přičemž význam a pořadí skupin je pevně předem určeno a uživateli známo. Jednotlivé skupiny mohou být vzájem-

ně odlišeny různou výškou tónu impulsů, dobou trvání apod. Mezi jednotlivými skupinami jsou mezery bez signálu tak dlouhé, aby si uživatel právě přijatou informaci mohl zaznamenat či zapamatovat. Počet impulsů ve skupině je nositelem informační hodnoty skupiny, např. počet od jednoho do deseti impulsů může znamenat číslici od nuly po devítku. Takto lze zakódovat různé typy informací, podmiňkou úspěšného přijetí a zpracování je však znalost obsahu kódu.

Pro nejčastěji předávanou informaci ve formě čísla předem známého tvaru (tj. řádu, popř. umístění desetinné tečky) lze tuto metodu použít s poměrně dobrým výsledkem, neboť počet impulsů ve skupině je nejvýše deset (pro nulu) a lze jej tedy dobře zaregistrovat. Počítání většího počtu impulsů je již poměrně únavné a mohlo by dojít k omylům. Optimální četnost impulsů je asi 1 až 3 za sekundu. Výšku tónu je vhodné volit v rozsahu tzv. „telefonních“ kmitočtů, tj. 0,3 až 3 kHz s ohledem na vlastnosti lidského sluchu. Mezery mezi skupinami je lépe volit delší, zvláště u většího počtu skupin. Vhodná délka je 2 až 5 sekund podle předpokládaného použití a počtu skupin.

Takové zařízení je možné postavit z diskretních součástek nebo s mikroprocesorem. V současné době se jeví jako výhodnější jednoduchý mikropočítačový systém, neboť při použití jednočipového mikropočítače jsou cena i složitost zařízení mnohem menší, než u diskretního provedení. Výhodou je navíc dobrá reprodukovatelnost a větší univerzálnost, neboť pro změnu formátu výstupu stačí změnit program v paměti.

Nevýhody metody při použití u teploměru pro nevidomé se uplatní v mnohem menší míře, neboť vyžádání informace o teplotě není příliš častým úkonem. Doba potřebná k soustředění na zpracování informace nepřesáhne několik minut denně a únava s tím spojená je zanedbatelná. Kódování skupin je velmi jednoduché, neboť se jedná o přenos čísla s předem známým formátem. Kódování počtu impulsů ve skupině odpovídá zvyklostem, pouze nula je indikována vysláním deseti impulsů. Desetinná tečka (popř. znaménko polarity) je odlišeno vyšším tónem.

Uspořádání teploměru

Pro stavbu teploměru se skupinově kódovaným akustickým výstupem jsem zvolil řešení, s ohledem na jednoduchost a reprodukovatelnost, využívající jednoduchého mikropočítačového systému. Volbu typu procesoru ovlivnila především cena a požadavek bateriového napájení. Jako procesor jsem použil ekvivalent rozšířeného Z80-CPU pod označením UB880D (výrobek RFT). Po hardwarové stránce odpovídá potřebám při konstrukci minimálního systému. Jeho instrukční soubor splňuje nároky jednoduché obsluhy a výkonného programu při malé kapacitě pevné paměti.

Pro jednoduchost konstrukce jsem snížil hodinový kmitočet na 18 kHz, aby bylo možno budít akustický měnič přímo aktivací signálu IORQ. Nejsou tedy kladeny velké nároky na rychlost přístupu paměti. Ani nároky na generátor hodinových impulsů nejsou velké, neboť přesnost měření je max. 1 % a lze tedy použít časovač BE555 zapojený jako astabilní multivibrátor.

Teplota je převáděna na číslo mezi převodem na kmitočet, který zpracovává procesor přes vstup maskovatelného přerušení INT po programem stanovenou dobu, následná linearizace a akustický výstup jsou ošetřeny také programově.

Pro jednoduchost zapojení je převodník teplota/kmitočet vytvořen druhým obvodem BE555 s kmitočtem v rozsahu 101 až 128 Hz. Jako snímač teploty pro oba rozsahy byl použit termistor NTC typu 16-NR-15, jehož změna odporu pro rozsah 33 až 43 °C sotva dostačuje. Termistory s větším součinitelem změny odporu na našem trhu však nejsou a tak je tuto nevýhodu nutné odstranit vhodně volenou lineárníizační tabulkou.

Tab. 1. Program TPN01

Adr. Hex.	Instr.	Pozn.
00 2E FF	LDL, FF	nastavení konstant
02 06 0A	LDE, 0A	
04 55	LDD, L	
05 ED 56	IM 1	nastavení přerušení
07 0E 01	LDC, 01	nastavení konstant
09 79	LDA, C	
0A 65	LDE, L	
0B FB	EI	doba možného přerušení
0C 00	NOP	
0D F3	DI	
0E 25	DEC, H	časovací smyčka dvojitá počítadla:
0F 20 FA	JRNZ, FA /OB/	
11 05	DEC, B	
12 20 F6	JRNZ, F6 /OA/	testy podtečení rozsahu
14 FE 94	CF, 94	
16 DA 5A 00	JFC, 5A	
19 CB 42	BIT0, D	mezera mezi měřením a hlášením teploty
1B CA 5A 00	JFZ, 5A	
1E 2E 24	LDD, 24	
20 C3 73 00	JP, 73	odskok na ppgm "desítky"
23 00	NOP	
24 C3 80 00	JP, 80	
27 47	LDE, A	oddělení desetinných stupňů
28 E6 0F	AND, 0F	
2A CB 38	SRL, B	
2C CB 38	SRL, B	oddělení jednotek stupňů
2E CB 38	SRL, B	
30 CB 38	SRL, B	
32 58	LDE, B	přepis jednotek stupňů
33 2E 40	LDD, 40	
35 C3 5F 00	JP, 5F	
38 81	ADDA, C	odskok na ppgm "skupina"
39 DA 56 00	JFC, 56	
3C 5E	LDE, /HL/	
3D 5E	LDE, /HL/	test přetečení rozsahu
3E 18 CE	JR, CE /OE/	
40 16 FF	LDD, FF	
42 ED 49	OUT/C/, C	návrat z přerušení
44 ED 49	OUT/C/, C	
46 15	DEC, D	
47 C2 42 00	JRNZ, 42	ppgm "desetinná tečka"
4A 2E 4F	LDD, 4F	
4C C3 73 00	JP, 73	
4F 5F	LDE, A	uložení návratové adresy
50 2E 55	LDD, 55	
52 C3 5F 00	JP, 5F	
55 76	HALT	odskok na ppgm "skupina"
56 14	INC, D	
57 CA 3E 00	JFZ, 3E	
5A 2E 55	LDD, 55	zastavení programu
5C 26 00	LDE, 00	
5E 59	LDE, C	
5F 16 FF	LDD, FF	výkonná část testu
61 ED 49	OUT/C/, C	
63 15	DEC, D	
64 C2 61 00	JRNZ, 61	přetečení měřicí smyčky
67 16 FF	LDD, FF	
69 34	INC, /HL/	
6A 34	INC, /HL/	uložení návratové adresy
6B 15	DEC, D	
6C C2 69 00	JRNZ, 69	
6F 1D	DEC, E	uložení návratové adresy
70 C2 5F 00	JRNZ, 5F	
73 1E 0A	LDE, 0A	
75 16 FF	LDD, FF	uložení návratové adresy
77 15	DEC, D	
78 C2 77 00	JRNZ, 77	
7B 1D	DEC, E	příprava pro vyslání chybového hlášení
7C C2 75 00	JRNZ, 75	
7F E9	JP, /HL/	
80 2E 8D	LDD, 8D	návrat dle návratové adresy
82 1E 03	LDE, 03	
84 FE DA	CF, DA	
86 DA 5F 00	JFC, 5F	uložení 3 do "desítek"
89 1C	INC, E	
8A C3 5F 00	JP, 5F	
8D 6F	LDD, A	test desítek dle lin. tab.
8E 7E	LDA, /HL/	
8F C3 27 00	JP, 27	
92 00	NOP	uložení 4 do "desítek"
93 00	NOP	

Tab. 2. Program TPN01A

Adr. Hex.	Instr.	Pozn.
00 2E FF	LDL, FF	nastavení konstant
02 06 0A	LDE, 0A	
04 55	LDD, L	
05 ED 56	IM 1	nastavení přerušení
07 0E 01	LDC, 01	nastavení konstant
09 79	LDA, C	
0A 65	LDE, L	
0B FB	EI	doba možného přerušení
0C 00	NOP	
0D F3	DI	
0E 25	DEC, H	časovací smyčka dvojitá počítadla:
0F 20 FA	JRNZ, FA /OB/	
11 05	DEC, B	
12 20 F6	JRNZ, F6 /OA/	testy podtečení rozsahu
14 FE 96	CP, 96	
16 DA 5A 00	JFC, 5A	
19 CB 42	BIT0, D	odskok na ppgm "znaménko"
1B CA 5A 00	JFZ, 5A	
1E C3 80 00	JP, 80	
21 6F	LDD, A	linearizace dle lin. tab.
22 7E	LDA, /HL/	
23 00	NOP	
24 00	NOP	volné adresy
25 00	NOP	
26 00	NOP	
27 47	LDE, A	oddělení jednotek stupňů
28 E6 0F	AND, 0F	
2A CB 38	SRL, B	
2C CB 38	SRL, B	oddělení desítek stupňů
2E CB 38	SRL, B	
30 CB 38	SRL, B	
32 58	LDE, B	přepis desítek stupňů
33 2E 40	LDD, 40	
35 C3 5F 00	JP, 5F	
38 81	ADDA, C	odskok na ppgm "skupina"
39 DA 56 00	JFC, 56	
3C 5E	LDE, /HL/	
3D 5E	LDE, /HL/	ošetření přerušení, měřicí smyčka
3E 18 CE	JR, CE /OE/	
40 C3 4F 00	JP, 4F	
43 2E 27	LDD, 27	návrat z přerušení
45 C3 73 00	JP, 73	
48 00	NOP	
49 00	NOP	uložení návratové adresy
4A 00	NOP	
4B 00	NOP	
4C 00	NOP	odskok na ppgm "mezera"
4D 00	NOP	
4E 00	NOP	
4F 5F	LDE, A	volné adresy
50 2E 55	LDD, 55	
52 C3 5F 00	JP, 5F	
55 76	HALT	přepis jednotek stupňů
56 14	INC, D	
57 CA 3E 00	JFZ, 3E	
5A 2E 55	LDD, 55	uložení návratové adresy
5C 26 00	LDE, 00	
5E 59	LDE, C	
5F 16 FF	LDD, FF	výkonná část testu přetečení
61 ED 49	OUT/C/, C	
63 15	DEC, D	
64 C2 61 00	JRNZ, 61	uložení návratové adresy
67 16 FF	LDD, FF	
69 00	NOP	
6A 00	NOP	příprava pro vyslání chybového hlášení
6B 15	DEC, B	
6C C2 69 00	JRNZ, 69	
6F 1D	DEC, E	ppgm "skupina"
70 C2 5F 00	JRNZ, 5F	
73 1E 0A	LDE, 0A	
77 15	DEC, D	délka mezery mezi skupinami
78 C2 77 00	JRNZ, 77	
7B 1D	DEC, E	
7C C2 75 00	JRNZ, 75	ppgm "mezera"
7F E9	JP, /HL/	
80 FE BB	CF, BB	
82 DA 88 00	JFC, 88	test znaménka
85 C3 27 00	JP, 27	
88 16 FF	LDD, FF	
8A ED 49	OUT/C/, C	ppgm "znaménko"
8C ED 49	OUT/C/, C	
8E 15	DEC, D	
8F C2 8A 00	JFZ, 8A	vyslání znaménka " - "
92 C3 43 00	JP, 43	

Obslužný program je navržen tak, že vyžadáme-li si hlášení o teplotě, připojí se napájecí napětí a po vynulování systému je teplota změřena. Po vyslání akustické informace se procesor dostane do stavu HALT, který je indikován na výstupu HLT. Tento signál odpojuje napájecí napětí.

Teplotu lze měřit ve dvou různých rozsazích díky paměti PROM se dvěma obslužnými programy, různými pro každý rozsah. Rovněž tabulky s lineárními konstantami jsou dvě, celková kapacita paměti je 512 byte. Program

se přepne na příslušný rozsah pouhým přepojením adresy A8 z úrovně L na H.

Při volbě čidla byly rozhodujícími činiteli rozsah měřených teplot a zapojení měřicího obvodu. Aby se snímač neohřival protékajícím proudem, je zapotřebí použít termistor s dostatečně velkým odporem R_{25} (odpor při 25 °C). Použil jsem typ 16-NR-15 s odporem 300 k Ω a součinitelem teplotní změny $B = 3800$ K. Toto čidlo pro své vlastnosti vyžaduje linearizaci průběhu funkční závislosti odporu na teplotě.

Zapojení teploměru

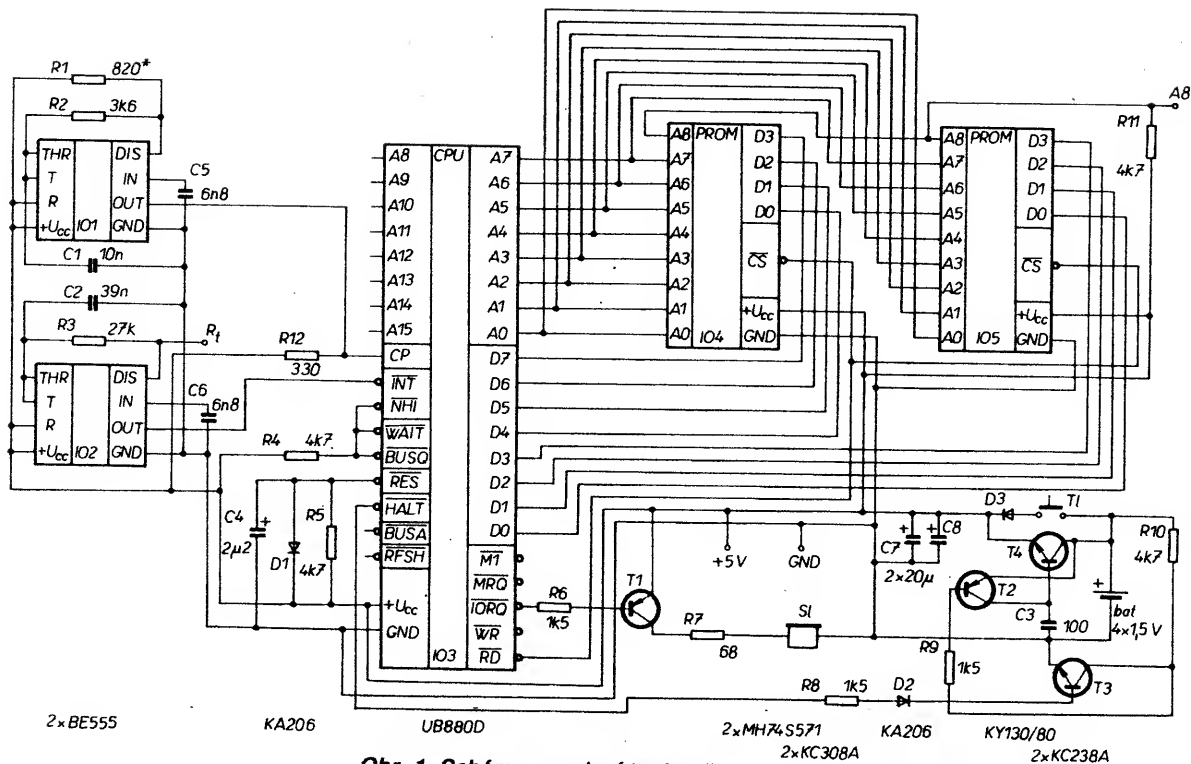
Zapojení teploměru je ve velké míře určeno použitým procesorem, neboť se jedná o pouhé propojení datové

a adresové sběrnice procesoru a paměti PROM, dále ošetření některých řídicích vstupů mikroprocesoru, generátor hodinových impulsů a převodník teplota/kmitočet. Jak již bylo uvedeno, procesor je typu UB880D, paměti PROM typu MH74S571 s celkovou kapacitou 512 byte. Oba multivibrátory s obvody BE555 jsou zapojeny shodně, pouze převodník teplota/kmitočet na místě rezistoru R1 používá termistor. Vztahy pro kmitočet a doby t_L , t_H těchto obvodů jsou:

$$f = \frac{1}{t_L + t_H} = \frac{1,44}{(R1 + 2R2)C}$$

$$t_L = 0,693CR2$$

$$t_H = 0,693(R1 + R2)C.$$

Obr. 1. Schéma zapojení teploměru

Linearizační tabulka									
16-NR-15/R ₂₅ =300k, B=3800K/, rozsah A									
Adr.	Data								
94				3A	32	33	34		
98	35	36	37	38	39	4A	42	43	
A0	44	45	46	47	48	49	5A	51	
A8	52	53	54	55	56	57	58	59	
B0	6A	61	62	63	64	65	66	67	
B8	68	69	7A	71	72	73	74	75	
C0	76	77	78	79	7A	81	82		
C8	83	84	85	86	87	88	89		
D0	9A	91	92	93	94	95	96	97	
D8	98	99	AA	AA	A1	A2	A3	A4	
E0	A5	A6	A7	A8	A9	1A	11	12	
E8	13	14	15	16	17	18	19		
F0	19	19	2A	21	22	23	24	25	
F8	26	26	27	28	29	3A	3A		

16-NR-15/R ₂₅ =300k, B=3800K/, rozsah B									
Adr.	Data								
95					25	25	24		
98	24	23	22	21	2A	19	19		
A0	18	17	16	15	15	14	13		
A8	13	12	11	11	1A	A9	A8		
B0	A7	A7	A5	A5	A5	A4	A3		
B8	A2	A2	A1	AA	AA	A1	A2		
C0	A3	A4	A5	A3	A6	A7	A8		
C8	A8	A9	A9	1A	1A	11	12		
D0	13	14	15	15	16	17	18		
D8	19	2A	21	21	22	23	24		
E0	25	26	27	27	28	29	3A		
E8	32	32	33	34	34	35	36		
F0	37	38	39	4A	41	42	43		
F8	44	45	46	47	48	49	49		

Popis programového vybavení

Výpis programu TPN01 je v tab. 1. na adresách 00 (zkrácené adresování A0 — A7) až 39 je řídicí program pro rozsah 33,0 až 43,0 °C; 94 až FF je linearizační tabulka. Protože v zapojení teploměru je použita pouze pevná paměť, nikde v programu nelze použít instrukce volání podprogramu či návratu z přerušení, neboť nelze uložit návratové adresy do zásobníku. U procesoru UB880D leží totiž zásobník mimo procesor v paměti RAM. To do jisté míry program komplikuje. Řešením je volání podprogramů relativními skoky s předchozím uložením návratové adresy do pomocného registru.

Program je psán poměrně neuspokojivě, neboť některé části jsou využí-

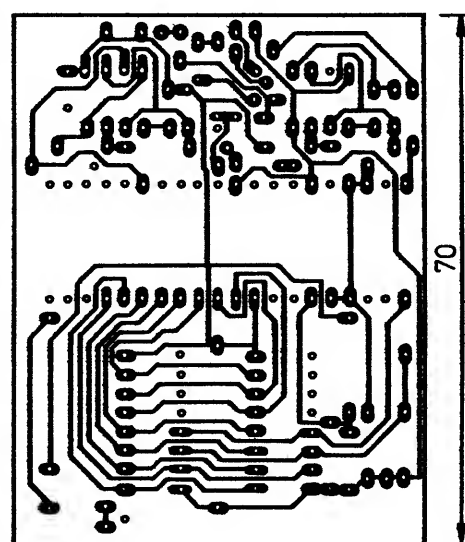
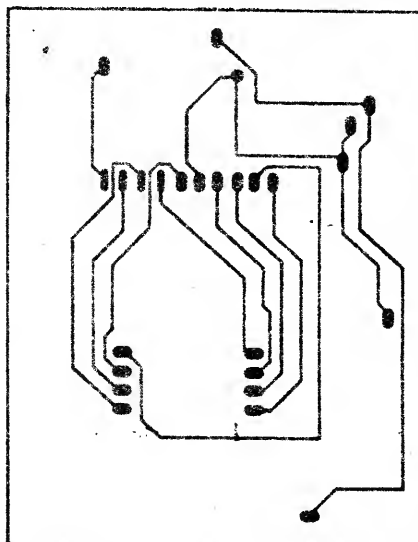
vány vícenásobně a je doplněn komentářem přímo v tab. 1, takže je patrný význam jednotlivých částí.

V tab. 2 je program TPN01A pro měření teploty v rozsahu —25 až +50 °C s rozlišením na jednotky stupňů. Je koncipován obdobně jako TPN01. Pro záporné teploty je před skupinami desítek a jednotek vysláno znaménko jedním pípnutím odlišného tónu. Měřená teplota mimo rozsah měření je indikována rovněž jedním impulsem odlišného tónu. Program by bylo možno upravit pro potlačení bezvýznamné nuly desítek, pro rozlišení překročení mezi kladných a záporných teplot, různá varovná hlášení atd. Linearizační tabulky za výpisů programů jsou určeny pro výše uvedený typ snímače s rozptylem parametrů podle [2].

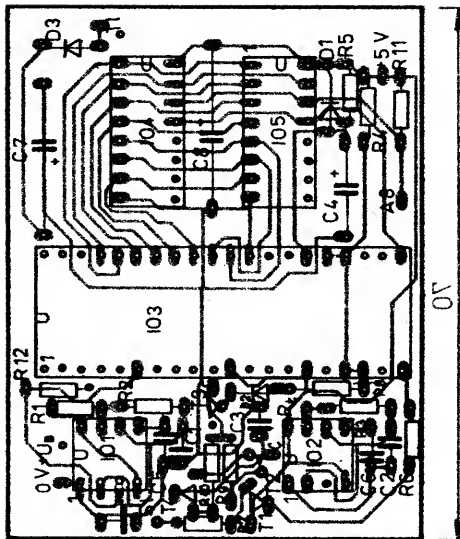
Výstupní signál IORQ je proudově zesílen tranzistorem p-n-p (T1) a veden přímo na akustický měnič.

K vynulování při inicializaci teploměru slouží obvod R5C4D1 na vstupu RESET mikroprocesoru. Ostatní vstupy jsou ošetřeny připojením na úroveň H.

Obvodem s tranzistorem T1, T2, T3 je doplněn teploměr proto, aby obsluha nemusela držet tlačítko napájení stisknuté po celou dobu vysílání údaje. Tento klopný obvod připojí napájení po stisknutí tlačítka T1 a po skončení běhu programu s aktivací signálu HLT je odpojí. Odběr v aktivním stavu je max. 0,2A, v klidovém několik mikroampérů. Schéma zapojení teploměru je na obr. 1.

Obr. 2. Deska s plošnými spoji W13

Obr. 3. Rozložení součástek

Mechanická konstrukce a nastavení

Smyslem tohoto příspěvku nebylo podat podrobný popis konstrukce teploměru. Přesto uvedu alespoň přibližně mechanické provedení vzorku pro možnou inspiraci ostatním. Celé zařízení bylo spolu s držákem baterií umístěno v pouzdře měřiče odporu Metra. Mávrh plošných spojů je na obr. 2, rozložení součástí na obr. 3. Rozsahy se přepínají vhodně zapojenými konektory snímačů podle obr. 4a, hmatově rozlišitelnými, či jediným snímačem s přepínačem v konektoru podle obr. 4b, nebo v teploměru obr. 4c. Nevýhodou řešení s přepínačem je obtížnější cejchování rozsahů.

Nastavení je poměrně snadné, máme-li k dispozici čítač a známe-li odpory snímače pro meze rozsahů. Na výstupech IO1 a IO2 nastavíme kmitočty a délky impulsů pro daná R_1 podle tab. 3. Údaje byly získány výpočtem z délky časovací smyčky a hodinových impulsů pro linearizační součinitele daného typu snímače. Rezistory R_a a R_b v zapojení podle obr. 4b, c vybereme na přesném ohmmetru nebo výpočteme jejich odpor ze známých (změřených) mezních odporů rozsahu -25°C až $+50^\circ\text{C}$. Pro jiný typ snímače (jiná hodnota B a R_{25}) je nutno změnit linearizační tabulky a délky časovacích smyček.

Závěr

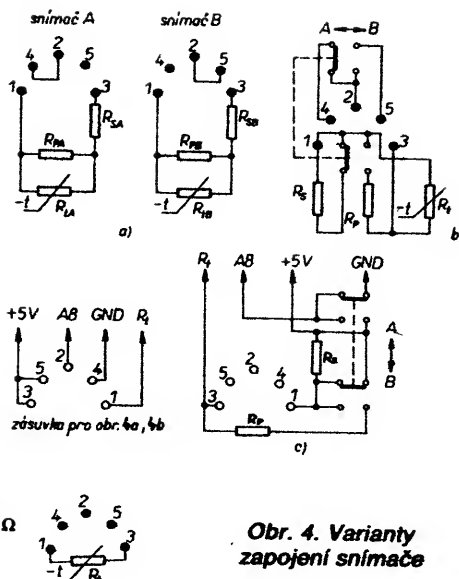
V poslední době bylo u nás uveřejněno několik zapojení jednodeskových mikropočítačů využívajících mikroprocesoru. Zapomíná se však na původní záměr tvůrců mikroprocesoru — využívat je k řídicím, měřicím a kontrolním účelům, podobně jako je tomu v popsaném teploměru pro nevidomé.

Seznam literatury

- [1] Katalog rehabilitačních a kompenzačních pomůcek. META Brno: 1983.
- [2] Negohm — polovodiče, termistory. Pramet n. p.: Šumperk 1982.

Seznam součástek

IO1, IO2	BE555
IO3	UB880D
IO4, IO5	MH74S571
T1, T2	KC308A
T3, T4	KC238A
D1, D2	KA206
D3	KY130/80
C1	10 nF, TK 724
C2	39 nF, TK 724
C3	100 nF, TK 782
C4	2,2 μF , TE 133
C5, C6	6,8 nF, TK 724
R1	820 Ω , TR 191
R2	3,6 k Ω , TR 191
R3	27 k Ω , TR 191
R4, R5, R10,	
R11	4,7 k Ω , TR 191
R6, R8, R9	1,5 k Ω , TR 191
R7	68 Ω , TR 191
R12	330 Ω , TR 191
SI	libovolný typ, 100 až 250 Ω
TI	libovolný typ
R ₁	viz text

Obr. 4. Varianty zapojení snímače

Tab. 3. Údaje pro nastavení

$t [^\circ\text{C}]$	$f_{IO1}[\text{kHz}]$	$f_{IO2}[\text{Hz}]$	$t_{L2}[\text{ms}]$	$t_{H2}[\text{ms}]$	$C2[\text{nF}]$	$R3[\text{k}\Omega]$
33,0	18,00	101,1	0,75	9,139	39	27
43,0	18,00	128,5	0,75	7,034	39	27
-25	18,00	101,1	0,75	9,139	39	27
+50	18,00	128,5	0,75	7,034	39	27

Výběrem odporů rezistorů R_a a R_b je zapotřebí dosáhnout stejných odporů R_1 pro meze teplotního rozsahu -25°C a $+50^\circ\text{C}$, jako u 33°C a 43°C . Pokud netže dosáhnout uvedených časů t_{H2} (poměr $R33/R43$ je příliš veliký), je nutno termistor zatímit sérioparalelní kombinací rezistorů tak, aby poměr $R33/R43 = 1,31$. Pro zapojení podle obr. 4a cejchujeme každý snímač zvlášť po předběžném nastavení f_{IO1} a $R3$, $C2$.

Přijímač pro všechna pásma KV

Ing. Zdeněk Hampeis, OK1-10117

(Dokončení)

K oscilátoru patří ladící jednotka, která tvoří samostatný mechanický blok. Její zapojení je na obr. 9. Zdrojem ladícího napětí je obvod MAB01 (29 Kcs) nebo MAB01D (15 Kcs). Trimrem nastavíme jeho výstupní napětí na 10 V. Ve schématu není záměrně uveden typ ladícího potenciometru. Souvisí totiž s použitým mechanickým převodem, který je podle mého názoru kamenem úrazu každé amatérské konstrukce RX a TX. Zde musí každý zvážit svoje možnosti a konstruktérskou dovednost. Přiznám se, že obojího se mi nedostávalo a tak nezbylo, než zase sáhnout po tom, co je v „šuplíku“. Použil jsem ozubený převod z vyřazeného registračního přístroje, poháněného synchronním motorkem. Na přeladění jednoho celého pásma je zapotřebí asi 100 otáček ladícího knoflíku, takže jemnost ladění se pohybuje mezi 2 až 5 kHz na otáčku. Převod má jistý mrtvý chod, ale neprojevuje se nepříjemné pružení, známé z lankového převodu. Potenciometr může být

1 až 10 k Ω a odpor R_D je pak $R_D = \frac{R_{pot}}{9}$

Obvody oscilátorů nejsou teplotně kompenzovány, kmitočet „nejhoršího“ oscilátoru se změní za 1 hodinu pro

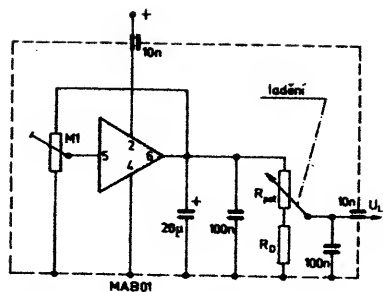
zapnutí zhruba o 1 kHz. Jaký podíl má na tom varikap, kondenzátor a cívka nebylo zjišťováno.

Záznějový oscilátor (obr. 10)

Prvky, určující kmitočet BFO, jsou krystaly LSB a USB ze soupravy PKF 9 MHz 2,4/8Q. Krystaly lze „doladit“ po změření kmitočtu nebo při poslechu. Trimry se opět nastaví na výstupní efektivní napětí 0,45 V na zátěži 50 Ω .

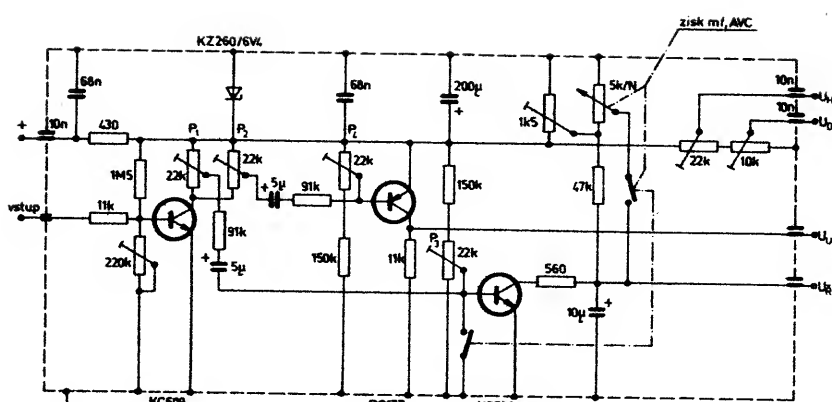
Řízení zisku a indikace úrovně (obr. 11, 12)

Oba dva obvody jsou vlastně nadbytečné pro toho, kdo se spokojí s ručním řízením zisku a odpustí si „ozdobu“ přijímače proučkem svítilky diod, blikajících v rytmu přijímaného signálu. Jak se však později ukázalo, v poloze AVC (spínače potenciometru rozpojeny) slouží tyto obvody jako neomylný indikátor přebuzení vstupu přijímače, tedy situace, kdy je nutno zapojit do činnosti atenuátor. Trimrem 0,22 M Ω nastavíme pracovní bod prvního tranzistoru na $U_{CE} = 3\text{ V}$. Trimry P4 a P3 nastavujeme práh nasazení indikace (popř. AVC). V některých zapojeních

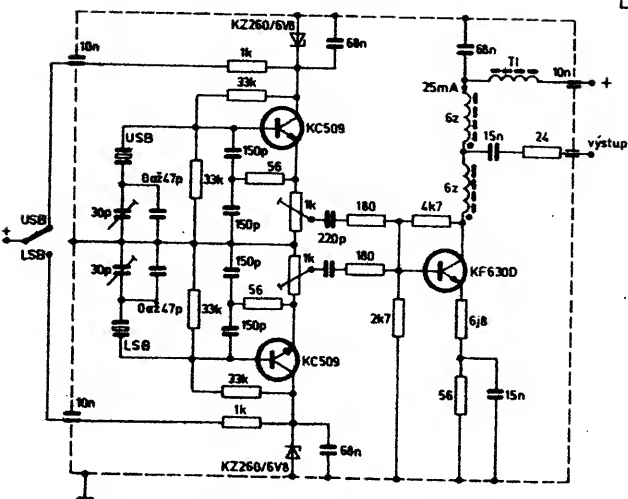

Obr. 9. Ladič jednotka

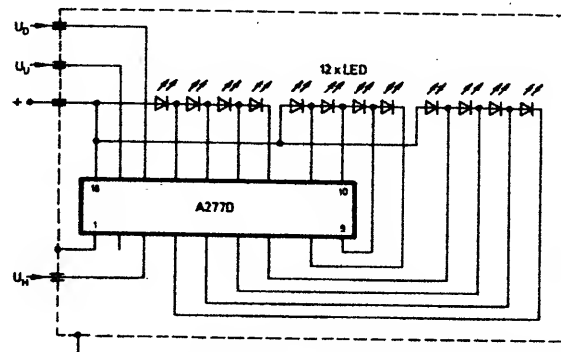
Obr. 10. Zázneřový oscilátor

Obr. 11. Řízení zisku

Obr. 12.
Indikace úrovně

nebylo toto použito (báze bez klidového proudu), v mém případě se pak oba obvody chovaly dost „tupě“ vůči malým signálům. Trimry P1 a P2 řídí zesílení AVC (popř. Indikace). Potenciometr pro řízení zisku mf je typu TP 280 s dvojitým spínačem a je nutno použít potenciometr s lineárním průběhem. Ještě lepší ruční regulace by byla s exponenciálním potenciometrem, ten se mi v kombinaci s dvojitým spínačem nepodařilo sehnat. Při plně vytočeném potenciometru (spínače sepnuty, AVC vyřazeno) zvětšujeme napětí U_R trimrem 1,5 kΩ na maximální možnou mez, dokud mf zesilovač ještě nekmitá. Trimry pro řízení U_D a U_H určují dolní a horní prahovou úroveň indikace. V poloze AVC je při pečlivé práci a vhodném vybavení možné ocejchovat indikátor jako S-metr, k tomu jsem se však nedostal, nemaje ani vybavení ani potřebnou trpělivost.

Zdroj (obr. 13)

Zapojení celkem nepotřebuje komentář, jenom snad poznámku k neobvyklému výstupnímu napětí. V ladičské jednotce je totiž použit obvod MAB01, který při napájení 12 V je na hranici svých regulačních možností. Lepší

obvod asi neexistuje a ladič napětí pro varikapky menší než 10 V není výhodné z hlediska přeladitelnosti. Proto tedy těch 12,5 až 13 V a méně obvyklé zapojení MA7812. Pro provoz přijímače bez reproduktoru samozřejmě není nutný tranzistor KD617 ve zdroji, přijímač má klidový odběr zhruba 250 mA.

Mechanická koncepce, plošné spoje

Dalšími řádky asi zkřím všechny, kteří očekávali otisknutí obrázců plošných spojů a podrobností o mechanickém uspořádání. Jako omítku bych uvedl, jak přijímač vznikl. Jednotlivé celky, ohraničené na obrázcích čárkováním obrysem, představují vždy jednu desku s plošnými spoji, uzavřenou v krytu z ocelového pozinkovaného plechu. Tedy např. potenciometr nř zesílení na obr. 7 je umístěn na desce s plošnými spoji a z plechového krytu vyčnívá pouze jeho hřídel. Součástky kreslené vně, např. přepínač USB-LSB na obr. 10, jsou umístěny mimo celek i ve skutečnosti.

Po promyšlení hrubé koncepce, kterou představuje blokové schéma (obr. 1), jsem začal navrhovat a ožiovat jednotlivé díly postupně. První byl na řadě oscilátor, z důvodů uvedených dříve. Plošné spoje jsem navrhoval tím nejjednodušším způsobem: rozmístil jsem součástky na milimetrovém papíru, nakreslil pájecí body a spoje, přenesl pájecí body „důlčikem“ na cuprexit, nakreslil odpovídající obrazce na měď fixem (vodpu nesmývatelným), vyleptal desku v roztoku FeCl_3 a vyvrtal díry.

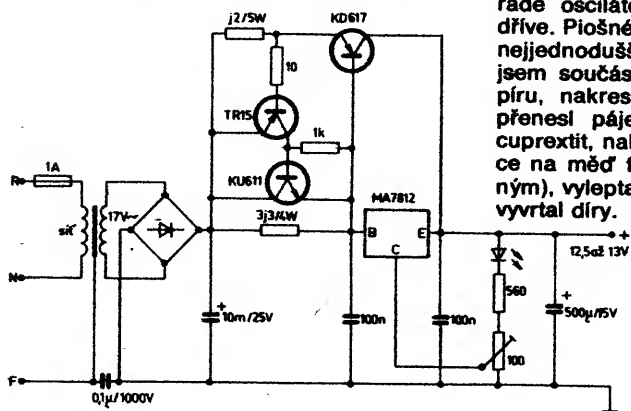
Předností tohoto postupu je rychlost. Od návrhu zapojení k okamžiku, kdy máme k dispozici hotovou desku s plošnými spoji uplyne několik málo hodin. Nevýhodou a jedním z důvodů, proč jsem se rozhodl neuveřejnit obrazce plošných spojů, je nevyhovující úroveň dokumentace. Výsledkem práce byla hromada plechových krabiček, které jsem umístil do skříně a vzájemně propojil. Desky s plošnými spoji nemají žádný společný rozměr a to je další důvod, proč nezveřejňuji jejich návrh.

Ve schématu jsou kresleny vstupy, výstupy a napájení jednotlivých bloků buď s označením 10n nebo bez označení. V prvním případě je myšlen průchodkový kondenzátor, ve druhém skleněná průchodka s co nejmenší kapacitou. „Vysokofrekvenční vývody“ jsou propojeny souosým kabelem, ostatní běžným vodičem, nř signální stíněným vodičem.

Jak jsem naznačil v úvodu, na přijímači jsem nedělal žádná složitá měření (kromě zisku mf a přibližných útlumů při ladění vstupních propustí). Zkušební radioamatéři najdou jistě v zapojení přijímače i v jeho celkové koncepci „slabá místa“. Až však jednou bude na našem trhu zařízení v přijatelné cenové relaci, budeme moci vylepšovat své přijímače k vysněné dokonalosti a ne stavět od samého začátku.

Děkuji všem, kteří mi radou nebo poskytnutím ověřeného zapojení přispěli ke zdárnému dokončení stavby.

- [1] OK1DKW: Výpočet pásmové propusti. RZ č. 2 a 3/1986.
- [2] OK1ADZ: Zjednodušený výpočet Čebyševových filtrů. RZ č. 11/1986.
- [3] OK1AVV: Vstupní obvody RX s vysokou odolností. RZ č. 4 a 5/81.
- [4] Cupák, R., OK2PCT: Krátkovlnný RX a jeho řešení. Krajský seminář radioamatérské techniky, Strážnice 1984.

Obr. 13. Zdroj

Zajímavá zapojení

TV — generátor PAL

Pro opravy a seřizování videomagne-
tofonů a televizorů potřebujeme norma-
lizovaný zkušební signál, skládající se
z osmi jasových úrovní a šesti barev-
ných pruhů. Jas pruhů odpovídá 75 %
největší úrovní a nasycení barvy je
100 %. Pro nastavení sytosti barvy
u televizních přijímačů je třeba genero-
vat základní barvy (červenou, zelenou
a modrou). Pro nastavení konvergence
vyrábí generátor zkušební obrazec
mříž a pro kontrolu rozlišení signál
„multiburst“.

Přístroj může dodávat videosignál
kladné nebo záporné polarity, nastavi-
itelný v rozmezí 0 až 3 V. Při použití pro
specifická měření lze potlačit signál
barvy a také odpojit přepínač signálu
PAL. Vzhledem k tomu, že jednocelo-
vé integrované obvody, které vytvářejí
synchronizační impulsy jsou drahé
a nedostupné, byl generátor navržen
s integrovanými obvody CMOS. Ziska-
ná synchronizační směs a hradlový
signál pro synchronizační impuls barvy
odpovídají normě CCIR. Na rozdíl od
jednodušších variant generátor vytváří
vyrovňovací impulsy.

Na obr. 1 je generátor synchroni-
začních impulsů. Jeho úkolem je vy-
tvářet synchronizační impulsy jak sním-
kové, tak řádkové, dále přední i zadní
vyrovňovací impulsy, impulsy zatemňo-
vací a hradlový impuls pro synchroni-
zační impuls barvy (burst). Zde se též
získává synchronizační signál pro vy-
tváření signálu barevných pruhů
a impulsy pro přepínač PAL. Konečně
se též vytváří referenční obrazec ve
tvaru mříž, který vzniká logickým pro-
pojením různých signálů.

Tranzistor T1 pracuje jako oscilátor
řízený krystalem 10 MHz. T2 pracuje
jako oddělovací a budicí stupeň pro
obvody CMOS. Díky výlučnému použití
tohoto typu obvodů má přístroj velmi
nízký příkon.

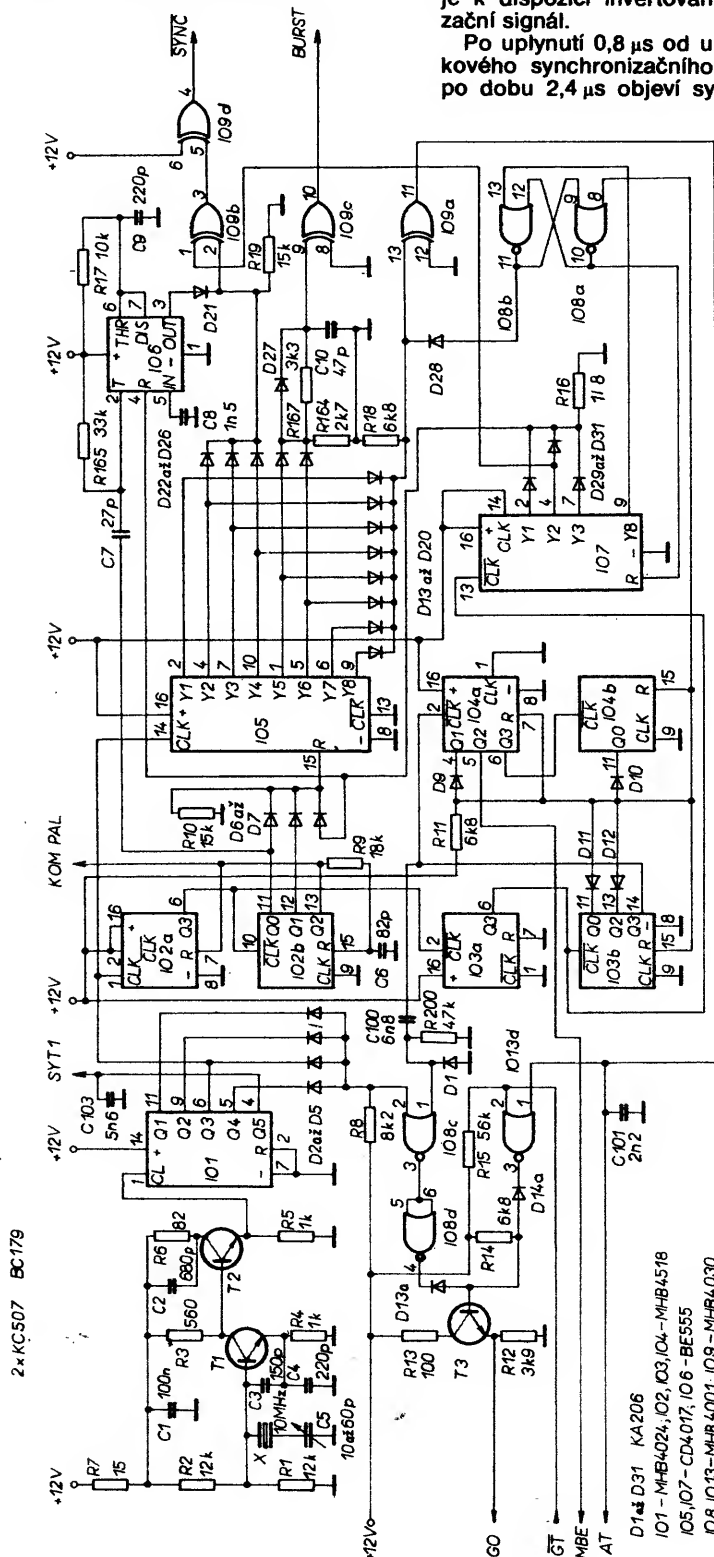
Všechny průběhy se získávají z im-
pulsů 1,6 μ s, které získáme dělením
kmitočtu oscilátoru (10 MHz) šestnácti
v děliči IO1. Impulsy o šířce
1,6 μ s z vývodu Q3 IO1 se vedou na
hodinový vstup IO2 a IO5. IO2 je dvojitý
čítač BCD, zapojený tak, aby se oba
čítače vynulovaly, jakmile dosáhnou
hodnoty „40“. R9 a C6, zařazené do
nulovacího obvodu, zajišťují svým
zpožďovacím účinkem vynulování
obou čítačů. Diody D6 a D7 vytvářejí
spolu s R10 logický člen OR, který
ponechá v činnosti čítač IO5 pouze,
pokud stav na čítači IO2 je v mezích
0 a 10. V tom případě jsou výstupy Q0
a Q1 IO2b na úrovni log. 0. Vzhledem
k tomu, že úplný čítačový cyklus IO2 trvá
40 \times 1,6 μ s = 64 μ s, můžeme vytvářet,
na základě stavů na výstupech IO5,
řádkové synchronizační signály. Když
IO2 dosáhne hodnoty „40“, vynuluje se.
Následující impuls změní výstup Y1 IO5
na log. 1, další následující impuls změni

na tuto úroveň Y2, cyklus pokračuje,
dokud IO2b nedosáhne hodnoty 10,
kdy se IO5 vynuluje, tj. Y0 se změní na
log. 1 a zůstane v tomto stavu. Diody
D13 až D20 vytvářejí log. člen OR mezi
Y1 až Y8, takže lze získat řádkový za-
temňovací impuls. D28 dodává snímko-
vý zatemňovací impuls. Oba sdružené
zatemňovací impulsy (AT) se zavádějí
do signálu přes člen EX-OR IO9a, zapo-
jený jako oddělovací neinvertující hra-

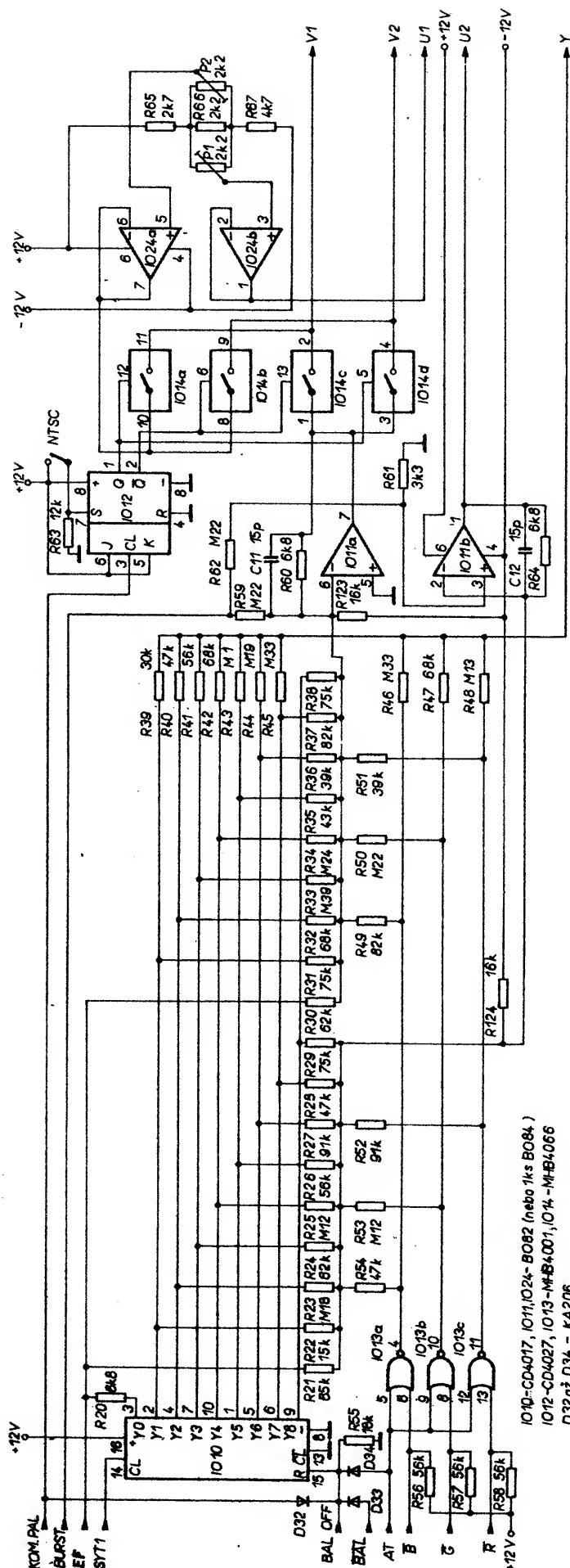
dlo. Šířka řádkového zatemňovacího
impulsu je $8 \times 1,6 \mu$ s = 12,8 μ s, zatímco
šířka snímkového zatemňovacího im-
pulsu je $8 \times 160 \mu$ s = 1,28 ms.

Diody D22 až D24 tvoří člen OR pro
výstupy IO5 Y2 až Y4. Tímto způsobem
se vytvářejí řádkové synchronizační
impulsy, které mají šířku $3 \times$
1,6 μ s = 4,8 μ s. Vyrovnávací impulsy,
odpovídající snímkovému synchroni-
začnímu impulsu, se zavádějí do sync-
hronizační směsi prostřednictvím D21.
Směs se vede na hradlo IO9b, zapoje-
né jako člen EX-OR tak, aby během
snímkových synchronizačních impulsů
o šířce 160 μ s byla zaručena řádková
synchronizace. Za tímto hradlem je
zapojen invertor IO9d, na jehož výstupu
je k dispozici invertovaný synchroni-
zační signál.

Po uplynutí 0,8 μ s od ukončení řád-
kového synchronizačního impulsu se
po dobu 2,4 μ s objeví synchronizační

Obr. 1. Generátor synchronizačních impulsů, impulsů pro barevné pruhy a mříže

Obr. 2. Generátor barevných pruhů a přepínač PAL

impuls barvy. Jeho zpoždění ($0,8 \mu s$) nelze získat z impulsu $1,6 \mu s$, proto se tato funkce zajišťuje zpožďovacím obvodem. Za tím účelem se propojí Y5 a Y6 IO5 pomocí D25 a D26 a impulsy budou postupně zpožděny o $0,8 \mu s$ pomocí R167 a C10. Teprve po uplynutí tohoto zpoždění dosáhne napětí na vývodech C10 poloviny napájecího napětí, což je úroveň, potřebná k sepnutí IO9c. Toto hradlo pracuje jako oddělovací neinvertující člen. Po skončení úplného signálu získaného na Y5 a Y6 se stane dioda D27 vodivou a vybije C10. Během $0,1 \mu s$ úroveň napětí klesne pod práh sepnutí IO9c. Nulovací impuls přiváděný na IO2, který se objevuje na konci řádku, se používá jako spínací impuls pro vybudování klopného obvodu IO12, který uvádí v činnost přepínač PAL, znázorněný na schématu na obr. 2.

Z Q3 IO2a se odebírají impulsy o intervalech $16 \mu s$, které se přivádějí na IO3a. Impulsy, které se objevují na jeho výstupu Q3, mají interval $160 \mu s$. Ty se posílají jako hodinové impulsy na IO7 a IO3b. Čítače BCD IO3b, IO4a a IO4b jsou vzájemně propojeny pomocí log. členu AND, sestávajícího z diod D9 až D12. Tímto způsobem, jakmile čítač dojde k číslu 125, se vynulují čítače IO3b, IO4a a IO4b. Cyklus čtení bude trvat $125 \times 160 \mu s = 20 ms$. Tento interval odpovídá době trvání pulsnímu.

Po $8 \times 160 \mu s = 1,28 ms$ se čítač IO7 dostává do stavu, ve kterém je Y9 v činnosti. V důsledku toho se klopný obvod, tvořený IO8a a IO8b, vrací do výchozího stavu. Pouze při dalším vynulování čítačů IO3b, IO4a a IO4b se klopný obvod opět překlápí. Signál o šířce $1,28 ms$ získaný na výstupu klopného obvodu (vývod 11 IO8b) se vede na hradlo IO9a, kde se potom používá jako snímkový zatemňovací impuls.

Během prvních $3 \times 160 \mu s$ zatemňovacího intervalu se pomocí diod D29 až D31, zapojených jako log. člen OR, vyrábí signál, který blokuje IO5 přes D8, čímž umožňuje činnost monostabilního obvodu IO6. Ten je spínán výstupem Q0 IO2b přes C7 a vytváří impuls o šířce $2,5 \mu s$, v intervalech $32 \mu s$. Tyto impulsy, nazývané „vyrovňovací“, se objevují náhradou za řádkové synchronizační impulsy během intervalu $3 \times 160 \mu s$. Během vyrovňovacích impulsů se nevytváří hradlový impuls pro synchronizační impuls barvy.

Přes diody D2 až D5 se v intervalech $3,2 \mu s$ generují impulsy o šířce $200 ns$, které vytvářejí svislé čáry mříže. V IO8c se tyto impulsy přidávají, na základě log. funkce OR, ke kladným hranám impulsů, které přes C100 přicházejí z výstupu Q3 IO3b, takže na výstupu vzniká signál pro obrazec mříže. D1 chrání vstup hradla před zápornými špičkami napětí a IO8d invertuje signál.

IO13d naváže signál GT, přicházející z tlačítkové sady, na zatemňovací signál AT, takže při úrovni $GT = 0 V$ se po dobu blíže objevi na vývodu 3 IO13d úroveň $12 V$. V důsledku toho nebude diodou D14a procházet proud, T3, zapojený jako emitorový sledovač, bude přivádět impulsy mříže do vstupu GO videosměšovače.

Na obr. 2 je zapojení generátoru barevných pruhů a přepínače PAL.

DRUŽICOVÁ TELEVIZE

V seriálu o družicové televizi, uveřejněném v AR A1 až 3/88, jsem se zmínil o zkušenostech s přijmem u nás nejčastěji poslouchané družice Eutelsat F-1. Shrňme-li tyto zkušenosti, pak můžeme říci, že při použití standardního konvertoru se šumovým číslem 2 až 2,5 dB je pro skutečně bezvadný příjem nutná parabolická anténa o průměru 1,8 m. Tato kombinace nám navíc poskytuje i určitou rezervu při zhoršených povětrnostních podmínkách. Pokud máme k dispozici konvertor se šumovým číslem kolem 1,5 dB, můžeme průměr antény zmenšit až asi na 1,5 m, ale to při příjmu této družice je asi nejmenší přijatelný rozměr antény, který nám zajistí naprosto uspokojivou kvalitu obrazu.

To, co bylo právě řečeno, platí pro příjem signálů z družice Eutelsat F-1. U další družice, jejíž příjem u nás přichází v úvahu, jsou však příjmové podmínky poněkud odlišné. Mám na mysli družici Intelsat F-12, která je umístěna na 60° východní délky. V našich zemích, zvláště v Čechách, je totiž její signál podstatně silnější a proto vystačíme s menšími nároky na přijímací zařízení.

Na otázku proč tomu tak je, je odpověď poměrně jednoduchá. Středý ploch, ozářených družicí Eutelsat F-1, leží totiž poměrně daleko od našeho území. Západní paprsek této družice má střed ozářené plochy kdesi nad mořem mezi Spolkovou republikou Německo a Velkou Británií, východní paprsek má střed ozářené plochy nad východní polovinou Bulharska. V obou případech leží tedy naše oblasti poměrně daleko od míst nejsilnějšího signálu. Naproti tomu střed plochy, ozářené družicí Intelsat F-12, leží přibližně mezi Frankfurtem a Chebem, což je pro příjem u nás, a obzvláště v Čechách, daleko výhodnější.

Vyzkoušel jsem příjem signálů této družice s anténou o průměru pouhých 110 cm, a zjistil jsem pozoruhodné výsledky. Při použití konvertoru se šumovým číslem mezi 2 až 2,5 dB, byl obraz všech šesti v úvahu přicházejících transpondérů této družice velice dobrý. Na monoskopech byly u některých transpondérů sice patrné drobné drop-outy, ty však při vysílání obrazu

nerušily. Při použití konvertoru se šumovým číslem mezi 1,5 a 2 dB bylo již možno i monoskopy označit za bezvadné.

Připomínám však znovu, že pojem bezvadného obrazu platí v tomto případě v době, kdy jsou povětrnostní podmínky příznivé. To znamená, že se neženou bouřkové mraky, hustě nesněží a prostor ve spojnici družice — anténa není nadměrně znečištěn. Nesmíme zapomínat, že v naprosté většině případů pracujeme se zařízením, které již nemá žádné rezervy.

Tato zjištění by mohla být zajímavá především pro ty, kteří nemají možnost vhodně umístit téměř dvoumetrovou anténu, ale parabolu podstatně menšího průměru již umístí nesrovnatelně snadněji. Je totiž mnohem lehčí, na její menší plochu nepůsobí tak nepříznivě vítr a také se snáze upevní.

Rád bych připomenul, že při příjmu této družice musí být anténa natočena přibližně 53° východně a její elevační úhel je v tomto případě jen asi 18°. Tyto nutnosti musíme brát v úvahu a především si pečlivým měřením ověřit, zda to okolní zástavba vůbec umožní.

V této souvislosti bych rád upozornil na jednu důležitou okolnost, na níž by mohl leckdo při pokusech o příjem této družice zapomenout. Když jsem psal o nastavování antény pro příjem družice Eutelsat F-1, hovořil jsem o svislé a vodorovné polarizaci vysílaných signálů. Protože družice Eutelsat F-1 leží z našeho pohledu (mám na mysli oblast Čech) přibližně na jihu, znamená to, že pojem vodorovné polarizace představuje skutečně vodorovnou rovinu a pojem svislé polarizace rovinu svislou.

Při příjmu družice Intelsat F-12, která je z našeho pohledu východnějším směrem, tomu však ani zdaleka tak není. Těm, kteří jsou zblhlí ve sférické trigonometrii, bude tato otázka patrně zcela jasná. Protože se však většina čtenářů těmito problémy pravděpodobně nezabývala, chtěl bych připomenout, že se nalézáme přibližně na padesátém stupni severní šířky, tedy kdesi uprostřed mezi rovníkem a severním pólem naší planety. Dráha, na níž jsou všechny stacionární družice umístěny, však leží v rovině rovníku a tuto dráhu bychom z našeho pohledu mohli přirovnat (samozřejmě velice nepřesně, avšak pro pochopení nejučelněji) k oblouku duhy, který by měl vrchol na jihu. Tam je také oběžná dráha z našeho pohledu nejvýše a tečna k ní je vodorovná. V obou směrech od jihu, tedy k západu

i k východu, se dráha zvolna blíží horizontu a současně se natáčí, takže čím blíže k horizontu, tím více bude tečna k ní skloněná. Této skutečnosti musíme samozřejmě přizpůsobit i polohu konvertoru v ohnisku parabolické přijímací antény. Zde bych chtěl jen doplnit, že směr polarizace odpovídá směru, kam je natočen dipólak ve vstupním vlnovodu konvertoru. Přitom je samozřejmě zcela lhostejné, směruje-li dipólak vpravo nebo vlevo.

Z uvedených poznatků vyplývá, že při příjmu vodorovně polarizovaného signálu přicházejícího z družice, která je vůči nám umístěna směrem k východu, musíme konvertor natočit doleva, při příjmu signálů z družic umístěných od nás západním směrem, pak doprava. Směr natočení je míněn při pohledu ze Země směrem k družici.

A protože, jak jsme si již řekli, nemá naše přijímací zařízení v těchto případech žádné velké rezervy, musíme polarizační rovinu nastavit co nejpřesněji. Při příjmu družice Intelsat F-12 činí úhel natočení polarizační roviny téměř 30°, což již není v žádném případě zanedbatelné!

A na závěr, obdobně jako v článku o družici Eutelsat F-1, si ještě povíme, co nás při příjmu signálů z družice Intelsat F-12 čeká. Tato družice má v provozu celkem sedm transpondérů, z nichž šest vysílá s vodorovnou polarizací a sedmý s polarizací svislou. Zmíněný sedmý transpondér vysílá programy pro americkou armádu (AFN), používá však barevnou soustavu B-MAC, takže jeho signál je pro nás neupotřebitelný. Ostatních šest transpondérů vysílá v soustavě PAL v německé řeči a žádný program není zaklíčovaný. Vysílače WDF a BAYERN 3 vysílají videotext.

WDF — přenáší třetí západoněmecký program, shodný, jaký je vysílán v pozemní síti.

3 SAT — vysílá shodný program jako stejnojmenný vysílač na družici Eutelsat F-1.

TELE 5 — vysílá celodenně, obvykle třikrát týdně film, jeden z filmů bývá dvakrát opakovan. V programu jsou též bloky zábavné hudby.

BAYERN 3 — přenáší třetí bavorský program, shodný, jaký vysílá pozemní televize.

ARD 1 PLUS — představuje doplňkový program k pozemnímu vysílání ARD. Vysílá denně od 19 hodin.

EUREKA — vysílá celodenně většinou zpravodajské pořady, reklamní pořady, případně kratší programy. Nevysílá celovečerní filmy.

—Hs—

Tento obvod vytváří jasový signál a ovládací napětí pro videomodulátory. Pro vytvoření normalizovaného signálu pro barevné pruhy se odebírá signál SYT1 z vývodu Q5 IO1 (obr. 1). Tímto signálem čítač IO10 (vývod 14) uvádí v intervalech 6,4 μs v činnost příslušný výstup Yn. Když některý výstup Yn dosáhne úrovně +12 V, může dodávat přes rezistor připojený k tomuto výstupu proud úměrný výstupnímu napětí sčítacího zesilovače.

Je-li komutace PAL, FBAL a AT na úrovni 0 V, uvolní se IO10. Není-li tato

podmínka splněna, zůstane IO10 vynulován. Proto můžeme vést proudy, přicházející např. z výstupů IO13 na součtový člen přes rezistory R48 až R54, takže lze vytvářet jednotlivé barvy s určitým stupněm jasu. Vzhledem k tomu, že během zatemňovací doby nelze přivést žádný signál, bude výstupní napětí IO13a až IO13c rovno nule. Podmínkou pro vytvoření některé barvy je, aby se na příslušný vstup (RT, GN, BL) přivedlo napětí 0 V.

IO11 je dvojitý operační zesilovač s mezním kmitočtem 3 MHz, který pracuje jako součtový člen pro vytváření vstupních napětí do modulátoru. Rezistory R123 a R124, připojené k -12 V, posunou pracovní bod OZ tak, že výstupní úroveň je asi 5 V.

Během doby, při které není vidět žádná barva (při černé, bílé nebo také v zatemňovacím intervalu), proteče rezistory R21, R30, R22, R31, R29 a R38 proud, který s tím, jenž prochází přes R123 a R124, určuje nulový bod modulátoru. IO24a a IO24b, zapojené jako napěťové sledovače, vytvářejí napětí, které, je-li přivedeno na vstup jednoho z obou modulátorů, umožní přesně nastavit potlačení nosné, když obraz není barevný. Přes R59 prochází hrdlový signál pro synchronizační impuls barvy na IO11a. Na IO11b se dostane synchronizační impuls barvy přes dělič napětí R62, R61, připojený na neinverující vstup. Díky tomu se získává správná fáze synchronizačního impulsu barvy (180 ± 45°). (Pokračování příště)

AMATÉRSKÉ RADIO BRANNÉ VÝCHOVĚ

Nejlepší opět v Tišnově

Zleva: P. Šír,
OK1AIY, R. Zao-
rálek, OK2RU, a
A. Beňovská,
OK2KRK

Malé jubileum oslavila anketa, která určuje desítku nejlepších radioamatérů ČSR — byla vyhlášena již popáté. Připomínáme, že tato anketa vznikla na návrh politicko výchovné komise rady radioamatérství ČÚV Svazarmu a členové této komise spolu se členy rady a předsedy odborných komisí rady rozhodují svými hlasy o pořadí v žebříčku. Vybírají přitom z návrhů, které připravily jednotlivé komise rady podle dosažených výsledků v uplynulém roce.

Počtvrté byly výsledky ankety vyhlášeny v Tišnově. Uspořádání této akce se po roční pauze opět ujali členové tišnovského radioklubu spolu s tišnovským městským národním výborem. V obřadní síni tišnovské radnice poslední lednový pátek za účasti místopředsedy ČÚV Svazarmu plk. dr. Jaroslava Kovaříka, vedoucího tajemníka OV KSČ Brno-venkov dr. ing. Frant. Ulbricha, předsedkyně RR ÚV Svazarmu J. Zahoutové, OK1FBL, předsedy RR ČÚV Svazarmu J. Hudce, OK1RE, a dalších hostů bylo vyhlášeno toto pořadí:

1. Pavel Šír, OK1AIY — VKV 184 bodů
2. Raimund Zaozálek, OK2RU — KV 144
3. Anna Beňovská, Uh. Brod — MVT 113
4. ing. Josef Matěj, Ostrava — ROB 106
5. František Střihavka, OK1CA — VKV 102
6. David Luňák, Česká Lípa — TLG 87
7. ing. Jiří Šanda, OK1RI — KV 74
8. Bohuslav Koutek, Č. Budějovice — ROB 67
9. ing. Jaromír Voleš, OK1VJV — konstr. činnost 63
10. Vladan Kuča, Opava — konstr. činnost 42

Z desítky nejlepších je třeba se zvláště zmínit o třech. ZMS Pavel Šír je jediným radioamatérem, který byl hodnocen ve všech pěti ročních ankety, z toho dvakrát zvítězil a dvakrát byl druhý. Anna Beňovská je pátou ženou v žebříčcích, ale nejmladší ze všech vyhodnocených v pěti ročnících — letos jí bude patnáct let. A B. Koutkovi pomohlo do desítky nejlepších to, že při přeboru ČSR v ROB poskytl pomoc zraněné závodnici i s tím vědomím, že ztratí naději na dobré umístění.

Úspěšná akce byla již tradičně ukončena v prostorách tišnovského

radioklubu přátelským posezením s hosty a pořadateli. A tak, jak to již bývá, na adresu pořadatelů zas znělo mnoho slov chvály i přání, aby i příští rok se nejlepší radioamatéři ČSR sešli opět v Tišnově.

OK2VTI

VT

PROG '88

Na počest VIII. sjezdu Svazarmu vyhláší oddělení elektroniky ÚV Svazarmu již šestý ročník soutěže v programování osobních mikropočítačů, tentokrát jen pro počítače osmibitové typů PMD-85, ZX Spectrum, Atari, Commodore a Sharp a jen v jazyce BASIC.

Soutěž probíhá dvoukolově: 1. kolo se koná v rámci jednotlivých krajů ČSSR dopisovatelskou formou; 2. kolo je finálové a koná se za osobní účasti 72 nejlepších programátorů, kteří postoupili z krajských kol; letošní finále je na programu ve dnech 28. až 30. října 1988 v Brně.

PROG '88 je vypsán pro všechny programátory od 10 do 100 let, neboť se soutěží v různých věkových kategoriích, a pro všechny programátory bez ohledu na jejich příslušnost ke Svazarmu. Zájemci o účast v soutěži PROG '88 si mohou do 10. 6. 1988 napsat o zadání úkolu krajského kola na svůj příslušný KV Svazarmu nebo přímo pořadateli soutěže:

oddělení elektroniky ÚV Svazarmu
Na Strži 9
146 00 Praha 4-Krč

YL

YL kurs 1987

Jako každý rok, konal se i v červnu loňského roku ve svazarmovském středisku v Božkově u Prahy kurs YL operátorek. Zúčastnilo se ho 10 děvčat. Některé vysílaly zatím jenom z kolektiv-

Část frekventantek YL-kursu 1987

ních stanic, jiné si zvyšovaly třídu a našlo se i několik operátorek OL.

Učení bylo hodně, ale dalo se zvládnout. Celá akce byla zabezpečena ČÚV Svazarmu.

Týden se snažili o prohlubování našich vědomostí zkušenými instruktory a zároveň zkoušející: OK1VIT — J. Bláha, OK1AGA — J. Günther, OK1FL — J. Zedník a OK1PUP — A. Skálová.

Volného času nám mnoho nezbývalo, trávily jsme ho opakováním probrané látky.

Pro zpestření kursu nám byly předvedeny ukázky využití počítače v radioamatérství. Také jsme se objevily na pásmu pod značkou OK5CRC.

Celý kurs proběhl v dobré atmosféře mezi operátorkami a lektory. Byly jsme spokojeny a doporučujeme ho dalším YL.

OL5BLU a OL5VFJ

VKV

40. Polní den na VKV 1988

Jubilejní 40. ročník Polního dne se koná od 14.00 hodin UTC 2. července do 14.00 UTC 3. července 1988. Soutěží se pouze z přechodných QTH v těchto kategoriích:

I. — 145 MHz, max. výkon vysílače 5 wattů, napájení celého zařízení jen z chemických zdrojů, zařízení osazené polovodiči;

II. — 145 MHz, výkon podle povolovacích podmínek;

III. — 433 MHz, max. výkon vysílače 5 W — ostatní jako I. kat.;

IV. — 433 MHz, výkon podle povolovacích podmínek;

V. — 1296 MHz, výkon podle povolovacích podmínek;

VI. — 2,3 GHz, výkon podle povolovacích podmínek;

VII. — 5,7 GHz, výkon podle povolovacích podmínek;

VIII. — 10 GHz, výkon podle povolovacích podmínek;

Za součást zařízení v kategoriích I. a III. se považuje vše, co s provozem stanice souvisí, tj. RX, TX, anténní ovládací a klíčovací zařízení a jiné.

Kód předávaný v závodě sestává z RS nebo RST, pořadového čísla spojení od 001 a lokátoru (šestmístný svět. lokátor).

Bodování: za jeden km překlenuté vzdálenosti se počítá 1 bod.

Výzva do závodu: „CQ PD“ nebo „Výzva Polní den“. Soutěžní spojení je platné pouze tehdy, byl-li při něm oboustranně předán a potvrzen kompletní soutěžní kód. Do závodu neplatí spojení EME a MS a nesmí být používány mimořádně povolené zvýšené výkony určené pro zvláštní druhy šíření vln. Dále neplatí spojení přes aktivní převaděče.

S každou stanicí je možno navázat v každém soutěžním pásmu jen jedno platné spojení. Provoz: A1, A2, A3, A3j a F3.

Technická ustanovení

a) Během závodu není povoleno používat vysílače, které ruší spojení ostatních stanic klišy, přemodulováním,

kmitočtovou nestabilitou či vyzařováním parazitních nebo harmonických kmitů.

b) Soutěžící stanice nesmí mít s sebou v soutěžním QTH taková vysílací zařízení, která nevyhovují podmínkám kategorií v těch pásmech, pro která se stanice přihlásila.

c) V kategoriích I. a III. nesmí být v koncovém stupni vysílače použito takových polovodičových prvků, které neúměrně, to jest více než 4x, převyšují svou katalogovou ztrátou výkon předepsaný pro danou kategorii.

d) Z jednoho stanoviště lze na každém soutěžním pásmu pracovat pouze pod jednou volací značkou a není povoleno ji během závodu měnit. Změna stanoviště není během závodu dovolena.

Kóty pro Polní den jsou v ČSR schvalovány komisí VKV RR ČUV a v SSR komisí VKV RR SÚV Svazarmu podle regulativů pro schvalování kót. Stanice předem nepřihlášené, nebo ty, které nemají přihlášku potvrzenou, se nesmějí závodu zúčastnit z kót, které jsou obsazeny řádně přihlášenými stanicemi. V kategoriích I. a III. budou hodnoceny jen stanice, které se do těchto kategorií řádně předem přihlásily, a jejichž seznamy byly před závodem předány hlavnímu rozhodčímu VKV komise OE ÚV Svazarmu.

Deníky: Soutěžní deníky obsahující všechny náležitosti tiskopisů „VKV soutěžní deník“ musí být řádně vyplněny ve všech rubrikách a výrazně vyznačena soutěžní kategorie. Zde je nutno upozornit na dodržení podmínek upřesňujících vyplňování soutěžních VKV deníků, které byly zveřejněny v časopise Amatérské radio řady A č. 6 z roku 1987 a dále v Radioamatérském zpravodaji č. 6 z roku 1986. Zde jsou rovněž zveřejněny podmínky, za jakých může být soutěžící stanice diskvalifikována, a dále podmínky pro srážky bodů za chyby ve spojeních podle doporučení VKV komise I. oblasti IARU. Deníky odeslané pozdě nebo na jinou adresu než níže uvedenou nebudou vzaty do hodnocení, ale pouze pro kontrolu. Deníky ze závodu je nutno zaslat nejpozději desátý den po závodu na adresu: ÚRK, Vlnitá 33, 147 00 Praha 4-Braník.

Důležitý dodatek doplňující odstavec d) technických ustanovení:

Komise VKV při oddělení elektroniky ÚV Svazarmu na svém řádném zasedání, konaném v lednu 1988 v Olomouci, se usnesla takto:

Stanice přihlášené do závodu Polní den na VKV v I. a ve III. kategorii nesmějí pracovat z takových kót, na kterých je k dispozici proud z elektrické sítě 220/380 V, a to buď ze státní sítě anebo z elektrického agregátu, a to v okruhu nejméně 500 metrů od stanoviště soutěžící stanice.

Toto ustanovení je platné od roku 1988 včetně a komise pro schvalování kót v ČSR a SSR budou podle platných seznamů kót z elektrickou přípojkou postupovat při přidělování kót stanicím.

Rozhodnutí soutěžní komise po schválení výsledkových listin VKV komisí OE ÚV Svazarmu nebo jejím zástupcem (hlavním rozhodčím pro VKV závody, soutěžním referentem) je konečné. **OK1MG**

KV

Kalendář KV závodů na červen a červenec 1988

18.—19. 6. All Asian DX contest fone	00.00—24.00
18.—19. 6. Nine Land CW contest	00.00—24.00
24. 6. TEST 160 m	20.00—21.00
25. 6. IARU Reg. I Fieldday CW (DL)	??
25.—26. 6. Summer 1,8 MHz RSGB	21.00—01.00
1. 7. Canada Day contest	00.00—24.00
2. 7. Čs. polní den mládeže 160 m	19.00—21.00
2.—3. 7. Venezuelan WW SSB	00.00—24.00
8.—10. 7. SSTV DX contest	??
9.—10. 7. IARU HF Championship	12.00—12.00
10. 7. DARC 10m Wettbewerb	??
16.—17. 7. Colombian Independence contest	00.00—24.00

16.—17. 7. Seant WW CW	00.00—24.00
16.—17. 7. QRP Summer contest AGCW	15.00—15.00
23.—24. 7. Venezuelan WW CW	00.00—24.00
29. 7. TEST 160 m	20.00—21.00

Stručné podmínky závodů naleznete: All Asian v AR 6/87, Summer 1,8 MHz RSGB viz minulá čísla AR, Venezuelan WW (YV, DX) v AR 6/86, IARU HF Championship v AR 6/86 a poznámka v AR 6/87, Colombian Independence (HK DX) v AR 7/86, SEANET WW v AR 6/87.

V kalendáři závodů na rok 1988, který vydal DARC, se překvapivě objevil KV polní den s termínem 25. 6.!

Podmínky čs. polního dne mládeže na 160 m

Závod se koná vždy prvou sobotu v červenci ve dvou jednohodinových etapách (19.00—20.00, 20.00—21.00 UTC), pouze telegraficky na kmitočtech 1860—1950 kHz. Hodnocení budou a) operátoři, jejichž věk v den závodu nepřekročil 19 let a pracují z přechodného QTH, b) posluchači. Operátoři mohou pracovat pod svými značkami, nebo pod značkami kolektivních stanic. Soutěžící stanice navazují spojení i se stanicemi mimo závod, které pracují ze stálých či přechodných QTH, ale musí od nich přijmout RST a zkratku okresu. Soutěžní deník musí obsahovat údaj o datu narození operátora. Předává se kód složený z RST, pořadového čísla spojení a zkratky okresu. Každé spojení se hodnotí jedním bodem, násobič jsou různé okresy mimo vlastního, a to bez ohledu na etapy. Deníky se zasílají do 14 dnů po závodu na adresu: Radio-klub Svazarmu OK1OPT, 330 32 Kozolupy 33. Závod se pořádá současně s VKV polním dnem, aby se umožnilo mladým operátorům vysílat z přechodných QTH.

Stručné podmínky závodu Canada Day

Závod se pořádá dvakrát do roka, jako jednodenní. Všichni pracují se všemi, na pásmech 1,8 až 145 MHz, fone i CW, v kategoriích: jeden op. — všechna pásma, jeden op. — jedno pásmo, více op. — jeden vysílač — všechna pásma. Stanice s jedním operátorem do 5 W výkonu budou vyhodnoceny zvlášť. Spojení crossmode neplatí. Vyměňuje se kód složený z RS (RST) a čísla spojení od 001. Každé spojení se hodnotí jedním bodem, 10 bodů je za spojení s kanadskými stanicemi a 10 přidavných bodů za oficiální stanice CARF (mají suffix TCA nebo VCA). Násobič jsou kanadské provincie na každém pásmu a každým druhem provozu zvlášť. Doporučuje se pracovat liché hodiny fone, sudé hodiny telegraficky. Deníky do měsíce po závodu na: CARF, PO Box 2172 Stn D, Ottawa ON K1P 5W4 Canada. **OK2QX**

Předpověď podmínek šíření KV na červenec 1988

Červenec v ionosféře je natolik podobný červnu, že není chybou sestavovat v tomto případě předpovědi dvouměsíční, odchylka, která přitom vznikne, je i tak menší, než chyba metody. Navíc je méně významný vliv nepřesnosti předpovědi sluneční aktivity. Nyní vycházíme z $R_{12}=61$, což početně odpovídá slunečnímu toku 111. V CCIR ale předpokládají rychlejší růst až na 136, což by odpovídalo $R_{12}=89$, a tak nám nezbývá, než nechat se překvapit. Pro současnou fázi jedenáctiletého cyklu jsou ostatně tak velké rozdíly dosti obvyklé.

Ve slušné shodě s předpovědí byla sluneční aktivita v únoru, kdy průměrné R bylo 40,2, takže můžeme vypočítat R_{12} za srpen 1987, jež je rovno 34,8. Průměrný únorový tok 105 byl vypočten z denních měření 109, 107, 107, 108, 106, 107, 108, 105, 104, 103, 102, 104, 106, 105, 103, 104, 109, 115, 112, 109, 107, 105, 102, 102, 98, 99, 98, 99 a 105. Po jediné mohutnější sluneční erupci 20. 2. následovala silná porucha geomagnetického pole 21.—23. 2. s aurorálním šířením v pásmu 2 metrů 22. 2. mezi 15.30—17.45 UTC. Vývoj ukazují denní indexy A_p : 2, 3, 2, 8, 28, 14, 6, 7, 10, 10, 15, 16, 14, 8, 6, 19, 17, 25, 8, 6, 28, 80, 32, 14, 16, 12, 8, 6 a 3. Nadprůměrné podmínky šíření KV v globálním měřítku vydržely až do 9. 2., následkem poklesu sluneční radiace bylo pak postupné zhoršení komunikace hlavně ve směru na Severní Ameriku až do 19. 2. Klasický vývoj, vzestup sluneční radiace, kladná a záporná fáze poruchy, proběhl 20.—21.—22. 2., intenzita poruchy šíření byla největší 22.—23. 2., zlepšení od 24. 2. bylo pomalé a k nadprůměrně dobrému stavu byl třeba po uklidnění geomagnetického pole vzestup sluneční radiace, takže 28. 2. a zejména 29. 2. došlo ke klasickému zlepšení.

Malé změny, které budeme moci pozorovat v chování červencové ionosféry ve srovnání s červenovou, budou zejména mírně vyšší použitelné kmitočty a současně vyšší útlum na poledníkových trasách. Naopak ve směru rovnoběžek dojde k menšímu zkrácení dob otevření na horních pásmech a zlepšení situace na nižších kmitočtech. V každém případě i horní pásma KV budou zajímavější v noční době, ale budou zde značné rozdíly: dvacítká bude otevřena nonstop, patnáctka pravidelně, ale s omezením co do směru spíše na jih, desítka bude ovšem prvním pásmem DX až na podzim. Další zmenšení pásma ticha bude znát zejména na dvacítkě, na vyšších pásmech jen v závislosti na aktivitě E_s , částečně závislé na meteorické aktivitě. 5. 7. končí aktivita β -Taurid a 14. 7. začnou přilétat Aquaridy, jejichž maxima předpokládáme mezi 4.—19. 8., nejblíže letní roj Perseid od 23. 7. má maximum 12. 8.

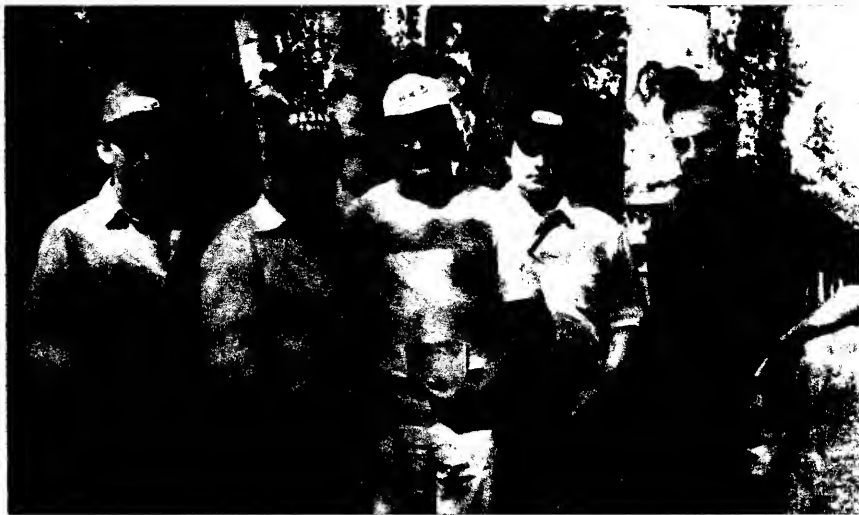
V lepších dnech lze čekat tato otevření:

TOP band: UA1P 21.00—24.00, UA1A 17.00—04.00, UI 18.00—01.00.
Osmdesátka: YJ 18.30—19.15, JA 18.30—20.30, P2 až ZL 18.20—20.15, YB 18.00—23.20, 4K 20.00—03.30, PY 23.00—05.00, OA 00.00—05.00, W4 00.30—04.45, W2-VE3 00.00—04.30, W5 04.00.
Čtyřicítka: YJ 16.30—19.40, JA 17.00—21.20, ZL 19.00—20.20, YB 16.00—23.30, 4K 02.00—03.20, PY 21.00—05.20, VR6 04.00.
Tricítka: YJ 19.00, JA 16.00—21.30, ZL 19.30—20.00, YB 15.30—24.00, PY 20.00—05.30, ZL 03.00—04.40, OA 21.30—06.00, W4 23.00—02.00, W3 22.40—06.00, VE3 23.00—05.30, W6 03.00—04.30.
Dvacítka: JA 17.00—21.00, YB 16.00—20.00, PY 20.00—02.00, W4 23.00—02.00, W3 22.30—05.00, W2-VE3 21.30—05.30.
Patnáctka: BY 16.00—18.00, 3B 16.00—19.00, W2 20.30—22.20, VE3 21.00—22.00, výjimečně i s jižnější částí USA.
Desítka: UI 17.00—18.30, VU 16.00, ZD7 18.00—20.00.

OK1HH

Z RADIOAMATÉRSKÉHO SVĚTA

A. P. Laimitainen, RA3AR, zvaný častěji „Toivo“ (jeho otec je Fin), je znám jako DX-man a QSL-manažer zajímavých sovětských expedic včetně antarktických. Dokud ještě neměl potíže se srdcem, pracoval jako polární letec, naposledy na Dálném východě (QTH Magadan). Kromě vzácných QSL lístků sbírá fotografie radioamatérů a jejich ham-shacků a je upřímně potěšen každou návštěvou. I vaší; pokud navštívíte Moskvu, budete mít trochu času a zavoláte na 4062019, potom pojedete na konečnou metra Medvedkovo a deset minut autobusem směrem na Bibirevo, kde již uvidíte jeho antény. Pak se můžete i octnout na některé z jeho fotografií, jako třeba je ta naše z Dubna, kde je zleva Zdeněk, OK1DZJ, Toivo, RA3AR, Laco, OK1AD, Láďa, OK1DCK, a Pavel, OK3IA/UA3 (jak jej známe i z pásem).

OK1HH

(Dokončení)

Digitální druhy provozu se sice nerozvíjejí tak rychle, jak předpokládali jejich nejnaděšnější zastánci, stále je to ale podstatně rychleji, než předpokládali všichni ostatní. Nejmarkantnější je to znát na provozu packet radio, kterýžto druh přenosu používá již asi dvacet tisíc stanic, poněkud zatím v USA, kde jde o 10 až 15 % všech aktivních radioamatérů. Výroba zařízení přechází (i na základě licencí) do rukou profesionálů a současně konstruované kosmické převaděče již počítají s kanálem pro mezisíťové (gateway) počítače (např. mód S3 na Phase 3C). Prakticky ekvivalentem nejrozšířenějšího řadiče TNC-2 je MFJ-1270, v jehož EPROM je implementován kompletní protokol AX.25 verze 2.0 se všemi použitelnými příkazy. Novější verze protokolu (až ji TAPR vydá) bude dostupná výměnou EPROM, 16 K RAM udrží parametry příkazů i po vypnutí. Kdo je bohatší, může si koupit jiný výrobek firmy PAKRATT, řadič PK-232, jehož

hardware plus inteligentní software zvládne kromě PR také RTTY v MA-2 i MA-5 a oba módy AMTORU. Mezi další nabídkou byly zajímavé řadiče firmy Kantronics. Například KAM (All Mode Interface) umí přijímat i vysílat CW rychlostí 30 až 495 písmen za minutu, RTTY/ASCII 35 až 300 Bd, dále tři varianty provozu AMTOR a ovšem PR včetně režimu převaděče a mezisíťového počítače na KV i VKV. Dohodneme se s ním pomocí více než 100 příkazů, rychlost přenosu lze měnit po 1 Bd, kmitočty značky a mezery libovolně, podobně jako kmitočty a šířka pásma filtru CW. Osobní údaje mohou být uloženy v EPROM, mimoto je systém v 32 K EPROM a vyrovnávací paměť a systémové proměnné v 32 K RAM.

Zcela již zdomácněl pojem rozhraní EIA RS-232C (prakticky totéž jako CCITT V.24), který se vyskytuje ve dvou případech: při spojování modemů, řadičů a terminálů (při digitálních druzích provozu) a také při ovládání transceiverů (tak jako tak ovládaných mikroprocesorem) osobním mikropočítačem. Několik povelů znají transceivery ICOM, nejbohatší je v tomto směru repertoár desítek příkazů u výrobků firmy KENWOOD, jimiž lze přehledně barevně zobrazit vnitřní stav transceiveru, nastavit a číst kmitočty VFO, paměťových signálů (40 ve 4 skupinách), ovládat vestavěný anténní tuner, RIT, přepínat mezi vysíláním a přijímáním, ladit po 10 Hz (CW/SSB) či 100 Hz (FM) i oznámit použití řečového syntetizéru, to vše i na libovolnou vzdálenost.

Digitálně byla zastoupena též spolková pošta, a to několika terminály Bildschirmtextu, poskytujícími komukoli informace o možnostech sítě (informace, rezervace, nákupy, platby, přístup do připojených počítačů, bezpapírová korespondence). Hlavně byla ale zastoupena personálně, zejména stánkem své vysoké školy v Dieburgu, která logicky a úspěšně hledá své budoucí

absolventy mezi radioamatéry. Na setkání byli již podesáté a jejich laboratorní měřicí pracoviště nabízelo změření řady parametrů přinesených zařízení, v čemž jim zdatně konkurovali ve stánku firmy Schlumberger. Zájem vyvolávali i úředníci místní, švýcarské a rakouské pošty, udělující na místě povolení k vysílání, platné jeden týden (HB a DL) anebo do 5. 7. (OE), jejichž majitelé byli pak slyšet pod vlastními značkami, jímž předcházelo DL/, HB/ anebo OE1XFB/. Většina přítomných ale nepotřebovala ani to díky povolením CEPT též na místě vydávaným, platným již v deseti zemích — DL, OE, OZ, F, HB0, LX, 3A, LA, PA a HB9 (v 3A je ale třeba vysílání oznámit po příjezdu alespoň telefonicky příslušnému úřadu knížectví).

Souvlosti s poštou demonstrovala i rozsáhlejší výstava známek, které byly svým námětem v nejširším slova smyslu spojeny s rádiem, okolo níž se procházelo do třetí haly, kde se konal bleší trh. Na stejné ploše jako v první hale zde byly hromady všeho — od špičkových zařízení až po šrot a bylo věci cti téměř patnácti tisíc návštěvníků alespoň se podívat. Ke koupi byly například lodní vysílače, měřicí technika, spojovací technika řady armád, hlavně Spojených států, ale i zbytky pozůstatků wehrmachtu. Nostalgií vyvolávaly stařícké přijímače. Kdo koupil vložky do pájidel, zjistil doma, že jsou na 110 V a i jinak bylo dost legrace. Nejcennější zde nebyl materiál, ale příležitost k setkáním a typicky radioamaterským diskusím, více či méně spojeným s nabízeným artiklem. Ještě dodejme, že na výstavě byla k mání odborná literatura, poněkud v němčině — vždyť i z 26 % cizinců byla větší část německy mluvících — 10,3 % z HB a 5,9 % z OE.

Vystavovatelé mohli být spokojeni — 76 % účastníků, dotázaných v anketě, si něco koupilo, dalších 8 % se pro koupi definitivně rozhodlo. Komerční ráz setkání na Bodamském jezeře je ale v posledních letech hlavním důvodem neúčasti těch aktivních radioamatérů, kteří mají blíže k našemu chápání a přístupu k radioamaterskému sportu.

Příští, již 39. setkání radioamatérů na Bodamském jezeře, spojené s 13. výstavou HAM RADIO, se koná opět ve Friedrichshafenu, a to 17. až 19. 6. 1988 a bude nepochybně, jakožto největší evropská akce tohoto druhu opět označeno jako Mekka radioamatérů. Co zde bude k vidění a k mání si lze většinou již dnes přibližně představit, počet návštěvníků ani přátelská atmosféra tím ale jistě neutrpí.

Autoru těchto řádků zbývá milá povinnost poděkovat řadě radioamatérů, zejména DL1FL, DH9MAJ a DK5JL za doprovod a pomoc při orientaci ve změti informací a podle vzoru DL6DS (při zahajovacím projevu) již jen tytytytýttý.

OK1HH

(foto OK1HH, DK5JL a IBO-Messe GmbH)

Jak je to se stanicemi v Koreji?

Celé území Koreje je jednou zemí DXCC, ale Severní Korea má přiděleny prefixy HM, P5-P9 a Jižní Korea DS-DT, HL, 6K-6N, D7-D9. V Jižní Koreji jsou dále čísla v prefixu přidělována pro jednotlivé provincie takto: Seoul 1, Incheon a Chuncheon 2, Cheongju a Daegu 3, Jeonju, Gwangju a Jeju 4, Daegu, Masan a Busan 5, klubové stanice kdekoli 0, stanice vysílající z přechodných QTH 8, reciproční koncese 9. (Pozn.: srovnajte prefixové možnosti této rozvojové země s Československem!) OK2QX

Autor článku ing. F. Janda, OK1HH (vlevo) v rozhovoru s vydavatelem časopisu Radio Rivista a členem rady ARI Sergio Percem, I1ZCT

A4
NH

Amatérské RADIO

INZERCE

Inzerce přijímá osobně a poštou Vydavatelství Naše vojsko, inzertní oddělení (inzerce AR), Vladislavova 26, 113 66 Praha 1, tel. 26 06 51-9, linka 294. Uzávěrka tohoto čísla byla dne 15. 2. 88, do kdy jsme museli obdržet úhradu za inzerát. Neopomeňte uvést prodejní cenu, jinak inzerát neuveřejníme. Text inzerátů pište čitelně, aby se předešlo chybám vznikajícím z nečitelnosti předlohy.

PRODEJ

Tov. osc. N313 + am./RC gen. (1500), konc. zes. 80-100 W + trafo + stab. C a D (1300), čas. ARA r. 81 až 87 + KP, ARB r. 84 až 87, Motor r. 85 až 87, A277D (30). Koupím MH7402, pot. M1/G, Y dvojitý, lit. o stroj. prog. ZX Spectra. Jednoduchou tiskárnu. J. Tomčo, Novosady 344, 671 67 Hrušovany n. J.

Tuner 66-100 MHz AR10, 11/87, oživ. (450), mf zes. 10,7 MHz s dek. (250), předzes. pro gr. — Přil. '84 (380), plošný spoj S08 (13), S41 (20), S69 (29), koupím SFE 10,7 2x. M. Hrušovský, Gutova 26, 100 00 Praha 10.

Předzes. pro magnetodyn. přenosku s MA1458 (350), mikrofon. správu AMD460, AMD461 (950, 1050), mikro AMD205M (180), AR6/77, 10/79, 3/80, 10/80, 2/81, 4/81. Koupím AR1, 2/84. M. Feleď, nám. Hrdinův 25, 932 01 Čáslav.

Hraječi mgf B56 + motor (600), osazenou dosku TVP — Elektronik 77 (300) a senz. jednotku s kan. vol. (300), dosku Stassfurtu a eltr. (300), typ — Viktoria (1000), kan. vol. KP 21.0 (100), ant. zos. 5.K (190), a 6.K. (190), NZK145 na součástky (500), vraky trz. rádií (200), relé RTs — 61 (300), relé LUN 24 V (15) a koupím ARA 12/87. M. Pohl, Ml. budovatelov 11/1, 971 01 Previžda.

Regulátor otáček k vrtáče řízený triakem od 0-100% (285), kompletní část el. zapojení bar. hudby 4x 80 W v krabičce (345), barevná hudba 24 žárovek 3,5 V, 4 barvy, komplet skříňka se světelným panelem (595), směs radiosoučástek kompletně (250). I. Duda, Studená 31, 638 00 Brno.

Minikalkulačka Elektronika s vyb. baterií (250), ploš. spoj V47 pro zkoušeč a elyt. kond. Z AR8/87 (25), tyristor KT128 pár (à 50), reproduktorek 8 ohmů, ø 50 mm (120), měřič R, L, C (600), koaxiál. kab. zelený ø 8 mm — 25 m (175) 7 m (49), 6 m (42), 3 m (21). M. Pluháček, J. B. Pecky 817, 530 03 Pardubice.

C432-2200, stroboskop (290), amt. věž (gramo, tuner OIRT CCIX + ind. LED, zes. 2x 20 W + ind. vyb. LED 2x repro (2950), tel. Spoleto nebo díly (300), Talisman, vrak Carina (à 200), ladit. konv. (280), konv. 22/4 (170), autonabíječka (290), ind. z mgf (40), panel M710A (15). F. Fryšták, Brněnská 1518, 686 02 Uh. Hradiště.

Antén. předzes. IV.—V. tv, BFR90+91, diaf. napájení, 75/75 Ω, do ant. krabice + výhybka nap. (290), I.—V. tv, BFR90+91 (240), zdroj pre diaf. napájení + 12 V (150). Ing. Š. Bartek, Športová 5, 947 01 Hurbanovo 1.

Mgf B100, zesil. Music 30 stereo 2x 10 W sin, repro 3 pás. 70 l, vše TESLA, perf. stav, nejraději vcelku (3000), M. Vojtěch, Vyžlovská 2246, 100 00 Praha 10.

Na ZX Spectrum lenronics + kempston, V-24, inteligentní řadič floppy disků, mechaniku FD Basf 6118, DSDD (600, 500, 5000, 6000). Informace proti známce. M. Kostomlatský, Hruboňova 17, 034 00 Ružomberok, tel. 248 92.

CH100, japonský radiostereopřehrávač (27600). L. Hepnar, Palackého 588, 549 41 Č. Kostelec, tel. 613 88.

Konektor WK10018 na pl. spoj 2,5 x 2 x 44 pin (à 30), prom. 74188 2 melodie (60), naprog. 74S287, koupím BFT66 a BFR91. V. Janeček, Družstevní 1735/4, 434 01 Most.

Atari 130XE, Basic, nový (9500) + literatura, Atari magnetofon XC12 (2000), 2 joysticky (à 900). Š. Kissi, Čepel 23, 079 01 Vef. Kapušany.

Svázané ARA r. 80 — 85 (à 60), nesvázané ARA 87, ARB 87 (50, 24), čísla ARA 85/1, 6, 8, 87/2, 3, 5, 86/1, 3, 4, 11, ARB 85/2, 3, 5, 6, 86/1, 2, 3, 4, 6, 87/1 (à 3,50), vše kompletní. V. Říha, Renoirova 623, 152 00 Praha 5-Hlubočepy.

Mikro AR CPU2 (180), deska portů U70 (60), na Sord M5 desku BI bez ROM (30), FRB 62 pinů (90). V. Říha, Renoirova 623, 152 00 Praha 5-Hlubočepy.

Zosilovače VKV — CCIR, OIRT s BFR91 (230), III — tv s BF 961 (230), IV, V — tv s BFT66 (390). A. Školek, Hvězdoslavova 306/10, 014 01 Bytča.

B73 málo hrané (2000) + 5 ks mgf pásky ø 15 cm Agfa, Scotch, Emegton (200), J. Dunaj, Javorova 2690, 438 01 Zatec.

ICL7106 + LCD (600), multimetr voltcraft (1000), vše nové. B. Žižka, Alešova 27, 400 01 Ústí n. L.

Sharp PC-1401, Basic + cal., RAM 4.2 kB + něm. manuál + amat. interf. mgf. (4200). Ing. M. Jehlík, Zahradní 19, 301 53 Píseň.

BFR90, 91, 96 (70, 80, 80), optron 4N25 Telefunken (100), kanál. zesil. 6.k.24.k, 20 dB (200, 250). L. Konečný, Jeneweinova 47, 617 00 Brno.

Nový sov. osc. OML — 2 M (2500), OML — 3 M (2500). L. Dubas, Duklianska bl. M, 089 01 Svidník.

Ant. šir. Pásmový zos. s BFR — 25 dB (350). P. Tomáň, Nezábudková 2163, 955 01 Topolčany.

DU10 a osciloskop BM370, nové, nepoužité. (750, 1300). V. Vávra, Mirová 391, 295 01 Mnichovo Hradiště.

Atari 600XL, nový (3500). Rýchlo, K. Sebořová, Vinohradná 108, 049 11 Plešivec.

ZX Spectrum 48 kB (6000), český Basic manuál (150), popisy programů a hardware (150). P. Chovanec, Vansovej 16, 965 01 Žiar n. Hronom.

Parabolickou anténou pro družicový příjem ø 1-1,6 m (1200-2000). J. Vaněk, Kosmonautů 3019, 276 01 Mělník.

Btv Elektronika C-430 vadná obr. (1000), DU-10 (800), PU 340 (200). J. Pálfi, Polní 12, 466 01 Jablonec n. Nisou.

Basic F na Sord M5 (1700), hru Cartridge č. 10 up up balton (240), oboje nepoužité. M. Koubek, Štěpánkova 611, 266 01 Beroun 2, tel. 0311 — 29 566.

Digitálky s kalkulačkou (460). F. Velisek, Šrobárova 23, 720 00 Ostrava 3.

Nový sovět. měřicí přístroj (A, V, R, C, dB) (1200). J. Káňa, Dorkovce 229, 747 17 Opava.

Výbojky IFK 120 (à 90). J. Kotyza, Hrnčířská 39, 602 00 Brno.

Programy na ZX Spectrum, pouze hry (à 8). P. Pechar, 338 08 Zbřeh 39.

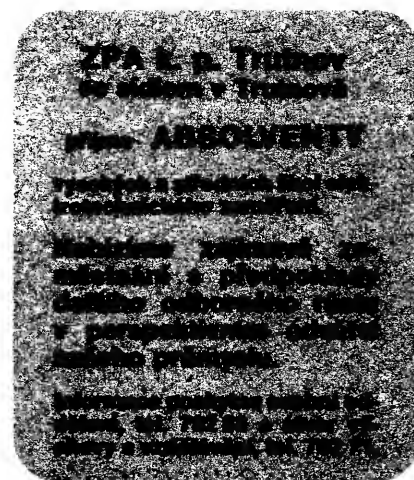
Časovač 555 (à 35), mikroprocesor 8502, VIC8563 (550, 1290). Břicháček K., Únor. vítězství 17, 350 02 Cheb.

Špičková Hi-Fi zos. Awa v černom provedení — perfektní (35 000), konvertor na VKV přiložím zdarma, sada tr. na ant. zosilovače 3x BFR90, 1x BFR91, 1x BFR96, 1x BFT66 (470), trojica SFE10,7, ICL7106 (150, 500) a další materiál na stavbu multimetra. Blíže údaje proti známce. L. Doboš, Tulsá 109, 974 01 B. Bystrica.

Oživ. desku zes. Zetawatt 1420 + zdroj (600), bar. hudbu (350), svět. had 3 m (500), starší stereo gram. fung. (500), starší desky — seznam pošlu proti známce, koup. desky heavy metal do 250 Kčs. M. Běgr, Vítězná 585, 784 01 Litovel.

Špičkové reproboxy 8 Ω, 2 ks 50 l (6000), 30 l (3500), třípásmové, tuner AM/FM TSH1113 (4500), wattmetr a VU metr s LQ (500). S. Žárský, Vrchlického 1523, 742 58 Příbor.

Tv Elektronika 447, uhl. 15 cm vadný vstup VKV (600), gramoschasis Pioneer PL-8, aut., přímý náhon, ot. řiz. krystalem, atd. (6000), kuffik. psací

stroj Corona, starší klávesy (700). O. Hampel, Sídliště 638, 463 34 Hrádek n. N.

Fung. telev. AT850 Sigma, dobrá obraz., stabil. nap. ST250VA, ladit. konvertor 21-60 na 3. kanál, dvě starší rad. Philips na souč. (500, 150, 2x 70). L. Hýža, Dolní Vály 3, 695 01 Hodonín.

Btv Elektron C — 280, obr. Toshiba, 4 r. v provozu + schéma (7000), 2 ks exp. střed. box osaz. Celestion G12/100 (6000), 2 ks exp. střed. box osaz. TESLA ARN9308 150 W (9000). M. Pavlovič, Pionýrů 1584, 288 00 Nymburk.

Digi tuner Toshiba ST-S-30 citl. 0,7 µV, 10 pamětí AM — FM, digi čas. + konvertor s krystalem + napáječ, vše 100% (5700). P. Továrek, 798 52 Konice 525.

Návod na jednoduché úpravy tuneru T710A, rychlé a tiché naladění po zap. a přep. z SV, zvětšení stability lad. napětí a odstupu od brumu (50). Ing. I. Vávra, Pejevové 3121, 143 00 Praha 4-Modřany.

Na Sharp MZ-821 hlasový výstup s D/A, pár videoRAM 16 KB (550, 700), modul 100 mV s ICL7106, čístočinný vadný UNI 10, ohmmeter Mx 20, MP40 — 100 µA (700, 400, 150, 150). Popis za známku. Ing. M. Rezníček, Alexandrova 6, 010 01 Žilina.

Kytarový synt., ARE667, ARV160, ARN930, 8 a 16 k Eprom (2708, 2716), mg. tlačítka — Hall (50% MC). Ing. Petr Kučera, Mužkova 11, 635 00 Brno.

BTV Elektronika C-401 (2200), nutná oprava dek. barev, i výměnám za čs. čb. přenosný telev. nebo prodám a koupím. J. Višek, Pavlova 257, 530 09 Pardubice, tel. 403 67.

Obrazovka RFT B10S1 (240) a elektronky UY1NS, 6L31, EF42, 6F32V (à 2), vše nepoužité. M. Tesar, Mathonova 72, 613 00 Brno.

Nové výbojky na stroboskop a jiné zábleskové efekty a blesky typ IFK120 (à 90). A. Chládková, Belojanisova 2, 787 01 Šumperk.

Nepouž. 8 ks RAM4164 (920), jedn. (125), SN74141 (16), krystaly (50-100), koupím cartridge pro Atari, obr. B7S2, TMS1122 a různé zahr. IO, krystal 30 MHz. V. Lucák, Mantov 143, 332 14 Chotěšov.

Časopis AR (SSSR) 1954/77 kompletní, magnetofon Grundig TS945 deck cívkový (echo, play-back) (10 000). D. Šura, Strouhalova 2732, 272 00 Kladno.

EL svářečka 220 V, 40 — 60 — 80 — 120 A, váha 24 kg, 25 x 16 x 30 cm (2000) nebo výměnám za nový jap. walkman. M. Šárek, 739 07 Raškovice 344.

KOUPĚ

Awa AD-M708, popis, cena. M. Vojtěch, Vyžlovská 2246, 100 00 Praha 10.

Vraky mikropočítačů a periférií. Cena rozhoduje. M. Kostomlatský, Hruboňova 17, 034 00 Ružomberok, tel. 248 92.

Joystick Sinclair SJS1 nebo schéma jeho zapojení pro Sinclair ZX Spectrum 128 K + 2. Ing. M. Mohr, Na magistrále 813, 280 00 Kolín 2, tel. 512, I. 076.

Technics — cca. dock díz, tuner, zesilovač, gramo, ekvalizer. P. Juha, Sady ČSLA 499, 331 41 Kralovice, tel. 961 368.

IO C520D. J. Hovanec, bl. Helium 2344/2, 058 01 Poprad.

Rozměřič VF, 40—800 MHz i jako příd. zařízení k osciloskopu, popis, cena. P. Štourač, Meziboří 1, 621 00 Brno-Jehnice.

41256 (8 ks), 74LS373 (2 ks), cenu respektuji. V. Říha, Renoirova 623, 152 00 Praha 5-Hlubočepy. Osciloskop nebo 7QR20. M. Zeman, Sídliště 551, 394 64 Počátky.

Sov. IO KA1808CHK2 do fotopř. J. Šichan, Ledce 17, 517 31 Bolehošť.

Stereo equalizer nebo plánek, sháním plánek na anténní vysíláčku co největšího dostupu. M. Holmon, Koněvova 391, 506 01 Jičín.

Televizní hra, akukofvek. B. Harčarik, Fučíkova 437, 087 01 Gáralovce.

200 A diody — 4 ks. J. Bronec, 373 49 Mydlovary 31.

Barevnou hudbu, amatérsky dělaná. Fr. Fuchs, 547 01 Náchod 147.

Flopp FD-5, PI-5, EB-5 nebo jiný vhodný na Sord M5. L. Charvát, Žitenická 1530, 286 01 Čáslav.

ARA 10, 11/84, SFE 10,7 nepoužitý. P. Lacko, Dolné pažite 47, 911 06 Trenčín.

IO 74157, 74153, 7486, 4116, 2716 Z 80. P. Chlebovský, Rudé armády 10, 736 01 Havířov-Bludovice.

Tlačítko Epson, Seikosha (norm. papier A4). J. Kmeť, Družby 11, 974 01 Banská Bystrica.

BFG65, BFG69, zariadenie pre príjem TV zo satelitu, kvalit. parabol. anténu, starší kazet. mgf (i radiomgf), predám hry Atari, relé RTs-61, konv. 35/4 kan. (280), letec. kompas, rychlo a výškomer (780). E. Ďurínik, Blagoevgradská 18, 010 08 Žilina.

Rxy ub — Collins 51 J-1, RCA AR88, R309, R312, R313, R672, R675 i jiný dlouhový, R375, R250 i jiné, SSB Satellit 2000, elky 6K4, 6K3, 6A7, EC86, EF89. J. Kotorá, 335 61 Spálené Poříčí 36. Digitrony: ZM1020T 2x, ZM1082T 1x, nabídněte. František Rusý, Klimentova 16/522, 149 00 Praha 4.

OPRAVY osobních počítačů SINCLAIR

Opravy individuálně dovezených osobních počítačů Sinclair

ZX Spectrum
ZX Spectrum +
Delta

Zajišťuje jako jediný v ČSSR servis Kovo služby v Praze 1, Panská 4 — pasáž Černá růže.

Telefon 22 46 02

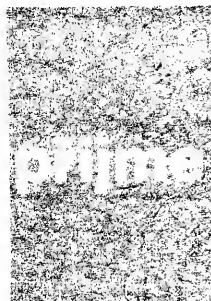
Náhradní díly účtuje v TK.

Tento servis nezajišťuje opravy formou zásilkové služby.

TESLA Strašnice k. p.

závod J. Hakena

U náklad. nádraží 6, 130 65 Praha 3

— odborného ekonoma

— odborného projektanta

— konstruktéra

— vedoucího provozu výpočetního střediska

Zájemci hlase se na osobním oddělení našeho závodu nebo na tel. 77 63 40.

Nábor je povolen na celém území ČSSR s výjimkou vymezeného území. Ubytování pro svobodné zajišťujeme v podn. ubytovně. Platové zařazení podle ZEÚMS II.

IO AY-3-8710 a 2 ks CD4011, na syntezátor zvuků IO SN76477, křídlové ovládače na AY-3-8610, knihu od Daneše, amat. radiotech. a elektrotech. 1. díl. J. Gazda, 341 81 Hartmanice 24.

Sharp MZ800, 700, 821, popis, cena. M. Absolon, Odborářská 575, 566 01 Vys. Mýto.

Občanskou radiostanici — popř. pár — nejraději do automobilu — kvalitní. V. Havel, B. Němcové 1581, 511 01 Turnov.

ZX Spectrum, popis, cena. O. Hrabě, Lidových milic 1488, 742 58 Příbor.

Vysoce jakostní tuner, CCIR i OIRT, šum max. 2 dB. M. David, Hřbitovní 27, 741 01 Nový Jičín.

ULA do ZX Spectrum. J. Kosmák, Bezručova 1543, 594 01 Velké Meziříčí.

Knihu: M. Český — J. Vodrážka — Rádce televizního opraváře ARA 5/77. M. Novák, Drličov 152, 397 01 Písek.

Rx na amatérská pásma. J. Parák, Lešany 122, 798 41

IO AY-3-8610, cena do 700 Kčs. M. Šaffa, Košická 37/879, 075 01 Trebišov.

Kazety Cr2, metal nové, originální balení. M. Pelikán, Smetanova 477, 294 01 Bakov n. J.

Obrazovku B7S2 (B7S3), různé TC215—218, TE122—125, TE152—158, TP052c, TR161. J. Kára, Jeremiášova 2157, 397 01 Písek.

2SK30 (2SK147, 151), TDA1034 (NE5534, MAC156), NSM3915, VQB27 (28) a plányk zapojení tachometru se sedmisegm. aj přísl. automobilu, ARA8, B4/87. L. Biskup, Toužimská 108, 197 00 Praha 9-Kbelky.

ZX Spectrum nebo odvozený typ, spolehlivý, cena rozhodne. J. Boháč, Příkopy 1125, 547 00 Náchod.

ARA, B do r. 84 kompl. roč., mohou být i nesvázané. J. Ježek, Dimitrovova 88, 272 04 Kladno 4.

Btv Elektronika 430, vadnou s dobrou obrazovkou a tranzistorem BFT66, BFR91, prodám elky EL34 (50). J. Kytler, 285 33 Církvice 116.

Programy na ZX81 + (hry) a C520D. V. Revaj, Hronská 403, 049 25 Dobšín.

ARA 79/11, ARB 76/3, 4, 5, 77/1, 3, 6, 79/2, 5, 80/2, 4, 5, 6, 81/1, 5, 82/1, 2, 83/6, 84/1, 4, (všetko ARB). J. Tima, Mikovíniho 13, 831 02 Bratislava.

IO — C520D, jen nový. J. Stanke, Tuchorazská 500, 282 01 Český Brod.

Integrovaný obvod TDA1170. Ing. L. Zahradil, 330 11 Třemošná 829.

IO — LA4110, udejte cenu, nutné. D. Brožovič, Jiráskova 52, 794 01 Křmlov.

IO S042P, dva páry KD607 + 617 Uceo > 90 V, dva páry KD337 + 338 Uceo > 90 V. Prodám mř filtr TESLA 10,7 MHz 15 kHz. Voj. V. Duben, PDA Lešany, 257 42 Křanice.

Mikropočítač Commodore 128 kB nebo 64 kB. R. Brožek, Dyleňská 24, 350 02 Cheb.

ZX81, ZX Spectrum, + alebo Sord M5 za přijatelnou cenu. R. Ivanič, 935 22 Kozárovce 577.

Cassette deck Technics, Toshiba, JVC apod. alespoň Dolby B, C, J. Hrnčíř, 543 62 D. Branná 4. Va trato, násobič a tranzistor GT905A — vše na Shiljalis 401D, i jednotlivě. I. Hába, 763 17 Lukov 118.

VKV vsť. díl Selena B-210 nebo B-212, čas. AR, Elo, roč. 1985—87. L. Čermák, Tovární 19, 571 01 Moravská Třebová.

LED hranaté, červené 40 ks, zelené 20 ks. J. Holešínský, 696 12 Hovorany 579.

Programovatelnou kalkulačku na magnetické štítky, TI59 nebo podobné. Nabídněte písemně.

Dům techniky ČSVTS

na zájem o společný video-magnetofon VHS Hi-Fi HRD 725 E, dynamika 98 dB, frekv. 20—20 000 Hz, magnet. sl. Dolby systém, dodatečně ozvučeno, LP provoz (až 5 hod. video-záznamu) až 36 000, 1. kategorie, Důležité číslo 30, 844 01 Nová Zámky.

KOUPÍME IHNE

početní SHARP MZ-811 MZ-821

Ze společnosti s. p. TON Klub mikroelektroniky

Jiří Vysloužil
Obránců míru 1047
768 01 Bystřice pod Host.

NOVÉ PRACOVNÍ MÍSTO

pro údržbu a vývoj SW telekomunikačních zařízení a sítě, jednotné telekomunikační síti

přijme zájemce o práci v oborech:

- programování spojovacích a dohledových SPC zařízení
- programování a provoz podpůrných a testovacích prostředků údržby SW
- školení a tvorbu kursů pro SPC technologii.

Informace osobně,
písemně i telefonicky
na č. tel. 27 28 53, 714 25 79

Praxe v oboru programování (mini a mikropočítače) vítána. Plat zařazení podle ZEUMS II.
Pro mimopražské pracovníky zajistíme ubytování.

MEZINÁRODNÍ A MEZIMĚSTSKÁ
TELEFONNÍ A TELEGRAFNÍ ÚSTŘEDNA
V PRAZE 3,
OLŠANSKÁ 6

Československý rozhlas Praha

Montážně-technický odbor

přijme

- PROJEKTANTA STUDIOTECH. ZAŘÍZENÍ (VŠ, SPŠ)
- KONSTRUKTÉRA-ELEKTRONIKA (VŠ, SPŠ)
- MONTÉRA-SLABOPROUD (SPŠ, ÚSO)
- UNIVERZÁLNÍHO MECHANIKA — KOVO (ÚSO)

Projekce, konstrukce, výroba, montáž a měření studioteknických zařízení. Znalost digitální techniky a znalost angličtiny nebo němčiny vítána.

- ZÁSOBOVAČE-EKONOMA
- SKLADNÍKA

Zabezpečení hutního a elektro materiálu, vedení příručního skladu. Řidičský průkaz skupiny B podmínkou.

Bližší informace na tel. 42 27 28.

Písemné nabídky zasílejte odboru kádrové práce Čs. rozhlasu, Vinohradská 12, 120 99 Praha 2.

Ubytování nelze zajistit.

PŘIJMEME ABSOLVENTY (KY)

ELEKTROMONT
PRAHA k. p.

je největším z elektromontážních podniků v Evropě. Zároveň je z nich i nejmladším podnikem, neboť vznikl k 1. 4. 1985. K tomu, aby byl skutečně nejmladší i věkem svých pracovníků již chybíte — jen vy — ABSOLVENTI A ABSOLVENTKY VYSOKÝCH A STŘEDNÍCH ŠKOL ELEKTRO-TECHNICKÝCH (ODBOR SILNO I SLABOPROUD), STŘEDNÍCH EKONOMICKÝCH ŠKOL A GYMNÁZIÍ!

V novém podniku je řada nových příležitostí, o nichž vám podají nejlepší informace přímo vedoucí pracovníci útvarů ELEKTROMONTU PRAHA k. p. v osobním oddělení v Praze 1, Na Poříčí 5, případně na tel. č. 232 25 24, linka 368.

PŘIJMEME ABSOLVENTY (KY)

Okresní výstavbové bytové družstvo, s. Tietz, Aušperk 2, 276 01 Mělník.

IO MM5316 3 kusy, kryštál 100 kHz 3 kusy. Nabídněte, spěchá. J. Lalík, Volkovova 5, 974 01 B. Bystrica.

12 místný displej NEC LD8197 pro kalkulátor Polytron 6005. Ing. R. Chodura, U školky 5, 736 01 Havířov.

IO: AY-3-8610. J. Laburda, 503 03 Smičice 358.

Programy, hry, literaturu na počítač Sharp MZ800 (700). Ing. J. Chládek, Gallova 818, 517 41 Kostelec nad Orlicí.

Spectrum — vrak bez klávesnice, příp. fungující elektroniku, S128 + 2, S128 + 3, A/S CPC 6128. Cena. J. Čáp, M. Čulena 140, 390 01 Tábor.

VÝMĚNA

IFK 120, KD139/140, izostaty, ARV161—8, obr. 25LK2C za cuprext. a trafoplechy, EI28, nebo prodám a koupím. Ing. Jasanský, Ke střelnici 229, 397 01 Písek.

JVC: tuner T-K11 + zesilovač A-K11 za Toshiba: tuner ST-U 22 + zesilovač SB-M22 nebo prodám a koupím. Jen dobré za dobré. R. Hruboň, Dvořákova 35, 741 01 Nový Jičín.

RŮZNÉ

Kdo přestaví RDST VXW010 z 80 MHz na 145 MHz? Dohoda jistá. A. Beran, Ve vilách 1154, 549 01 Nové Město nad Metují.

Opravuji mikropočítače a přídatná zařízení k nim. Naprogramuji paměti Eprom 2716 — 27256. Informace proti známce. M. Kostomlat-

ský, Hruboňova 17, 034 01 Ružomberok, tel. 248 92.

Kdo prodá nebo za odměnu půjčí schéma zap. kazet. mag. JVC KD-V11E. M. Dušanek, Na Brně 586, 500 06 Hradec Králové 6.

Kdo nechá prostudovat návod k použití pro receiver Akai AA R22L, dohoda. V. Horák, Žižkova 317, 407 22 Benešov n. Plouč.

Kdo prodá nebo zapůjčí k okopírování schéma radiomag. Europhon RGR-8005, radiomag. Sanyo MR-4110. R. Soběslavský, Manětínská 21, 323 00 Plzeň.

Kdo zhotoví trafo 25 V/2,5 A. J. Drgo, Bzenecká 15, 628 00 Brno.

Kdo odborně seřídí špatně nastavený tracking (na trimru) u videa JVC HR-D150EE, příp. zapůjčí nebo prodá servisní manuál, za odměnu. M. Slíva, Srbská 7/263, 704 00 Ostrava-Výškovice.

Kdo mi zašle montážní schéma antény: (SBF-L) backfire, (SBF) short backfire. R. Havlík, 378 83 Český Rudolec 122.

ŘEDITELSTVÍ POŠTOVNÍ PŘEPRAVY PRAHA

přijme

do tříletého nově koncipovaného učebního oboru

MANIPULANT POŠTOVNÍHO PROVOZU A PŘEPRAVY

Učební obor je určen především pro chlapce, kteří mají zájem o zeměpis a rádi cestují. Absolventi mají uplatnění ve vlakových poštách, výpravních listovních uzávěrů a na dalších pracovištích v poštovní přepravě. Úspěšní absolventi mají možnost dalšího zvyšování kvalifikace – nastavba ukončená maturitou.

Výuka je zajištěna v Olomouci, ubytování a stravování je internátní a je zdarma. Učni dostávají zvýšené měsíční kapesné a obdrží náborový příspěvek ve výši 2000 Kčs.

Bližší informace podá

Ředitelství poštovní přepravy, Praha 1, Opletalova 40, PSČ 116 70, telef. 22 20 51–5, linka 277.

Náborová oblast:
Jihomoravský, Severomoravský kraj.

ZSE—BEZ Bratislava k. p. Rybničná 40, 832 41 Bratislava

Ponúkajú absolventom a absolventkám stredoškolského štúdia uplatnenie sa v odboroch:

- Silnoproudová a slaboproudová elektrotechnika
- Strojárstvo

Informácie poskytujeme osobne alebo telefonicky na tel. 28 20 00, kl. 775, 420 alebo priama linka 28 71 86.

Prednosť dávame záujemcom s dobrými študijnými výsledkami, ktorí sa prihlásia včas a osobne.

Rozvíjajúca sa výrobná základňa strojov a zariadení silnoprodovej elektrotechniky, ponúkajú rozsiahle možnosti realizácie technických kádrov.

Výskumnový vývojová základňa realizuje prípravu výroby robotizovaných pracovišť, zvarovacej a automatizačnej techniky a tiež aplikáciu elektroniky a výpočtovej techniky do výrobného procesu.

Vyrábame podľa jednotlivých odvetví:

- Transformátory, elektrocentrály
- Generátory, zvarovacie stroje, počítače
- Rozvádzače, riadiace pulty

Príchod a odchod z práce zabezpečujeme vlastnou autobusovou dopravou z Bratislavy a okolia.

Ubytovanie poskytujeme v podnikových garsonkách.

ČETLI JSME

Đado, S.; Sedláček, M.: MĚŘENÍ AKTIVNÍCH ELEKTRICKÝCH VELIČIN S NEHARMONICKÝMI PRŮBĚHY. SNTL: Praha 1987. 272 stran, 231 obr., 18 tabulek. Cena váz. 45 Kčs.

V silnoproudé elektrotechnice se při provozu výkonových elektronických zařízení velmi často pracuje s neharmonickými (nesinusovými) a impulsovými průběhy. Také např. při experimentech s vysokým napětím ve fyzice nebo při zkratových zkouškách se běžně vyskytují tyto průběhy a je třeba dobře zvládnout příslušnou měřicí techniku.

K osvojení teoretických znalostí o principech a metodách měření, o používaných prvcích, obvodech i systémech a o možnostech jejich využití pro různá měření může zájemcům posloužit tato knížka. V šesti kapitolách se v ní čtenář seznámí nejprve se základními pojmy a požadavky při měření aktivních elektrických veličin s neharmonickými průběhy (kap. 1), s prostředky pro oddělení a úpravu rozsahu měřících zařízení z hlediska použití při neharmonickém průběhu napětí a proudu (kap. 2), s měřením charakteristických hodnot periodických neharmonických průběhů (kap. 3), s měřením impulsových průběhů (kap. 4), měřením integrálních hodnot časových průběhů (kap. 5) a krátce i o měření průběhu náhodných signálů. Kromě výkladu

a popisu měřících metod jsou popisovány i jednotlivé součástky a obvody, vysvětlena jejich činnost, zpravidla s matematickým vyjádřením. Jsou popsány i zásady konstrukce různých měřících prvků (měřících transformátorů, bočníků, převodníků aj.). Pozornost je věnována systematickým chybám měření. Výklad doplňuje seznam použitých symbolů, seznam doporučené literatury s 271 titulem a rejstřík.

U čtenářů se předpokládá znalost základů měřicí techniky, elektroniky a matematiky na úrovni alespoň středoškolského odborného vzdělání. Výklad je názorný, text je doprovázen četnými obrázky — schémata, grafy, výkresy součástí. V několika tabulkách jsou shrnuty i hlavní technické údaje nejdůležitějších měřících přístrojů tuzemské i zahraniční výroby, používaných k měření veličin s neharmonickými průběhy.

Knihy je určena pracovníkům se středním a vyšším technickým vzděláním, kteří se zabývají konstrukcí a provozem zařízení s neharmonickými průběhy elektrických veličin, hlavně zařízení výkonové elektroniky. Poslouží i studentům středních a vysokých škol elektrotechnických.

JB

Meluzin, H.: OTÁZKY A ODPOVĚDI Z ELEKTROTECHNIKY 3. ALFA: Bratislava 1987. 392 stran, 421 obr., 1 tabulka. Cena brož. 17,50 Kčs.

Námětem třetího dílu „Otázek a odpovědí z elektrotechniky“ jsou elektrické stroje. Formou 369 otázek a odpovědí je zpracována látka ze silnoproudé elektrotechniky, týkající se transformátorů, točivých strojů, usměrňovačů, střídačů a pohonů, využívajících polovodičových součástek. Po prvním vydání z r. 1972 a druhém (1980) je třetí vydání podstatně přepracováno. Byl vyrazen text, popisující zastaralou techniku (např. kapitola o rtuťových usměrňovačích a střídačích)

a nahrazen popisem moderních zařízení. Přitom se celkový rozsah textu poněkud zvětšil.

V deseti kapitolách si čtenář může zopakovat, popř. osvojit, nejprve stručný přehled o této tématické oblasti (kap. I. — Rozdělení elektrických strojů), potom se probírají transformátory (kap. II.). Další šest kapitol je věnováno točivým strojům: kap. III. — Synchronní generátor-alternátor; IV. — Synchronní motor; kap. V. — Asynchronní (indukční) motor; VI. — Jednosměrné generátory — dynamy; VII. — Jednosměrné motory; VIII. — Střídavé komutátorové motory. V deváté kapitole je zpracována látka o usměrňovačích a střídačích; je rozdělena do tří dílčích oblastí: A — Strojové usměrňovače a střídače, B — Polovodičové usměrňovače, C — Výkonové polovodičové meniče. Poslední desátá kapitola pojednává o pohonech řízených tyristory.

S poznatky je čtenář seznamován formou odpovědí na otázky, s nimiž se setkává při aplikaci teoretických vědomostí v praxi. Z toho logicky vyplývá konkrétní zaměření výkladu, které je hlavní předností knihy. Velké množství obrázků, grafů a fotografií, vhodně doplňujících výklad, usnadňuje a urychluje pochopení probírané látky.

Publikace je určena jako učební pomůcka pro střední stupně odborných škol a učilišť elektrotechnických a strojních oborů a pro účastníky i organizátory elektrotechnických kursů. Velmi dobře ji mohou využít i elektromechanici a elektromontéři v neelektrotechnických profesích. Díky formě zpracování, vycházející z potřeb praxe, je vhodná pro široký okruh čtenářů a samozřejmě i pro amatérské zájemce o elektrotechniku.

Ba

STŘEDISKO VTEI SVAZARMU NABÍZÍ

Středisko vědeckotechnických informací Svazarmu pro elektroniku, Martinská 5, 110 00 Praha 1. * Pracovní doba: pondělí zavřeno, úterý až čtvrtek 10 až 12, 14 až 17, pátek 10 až 12, 14 až 16. * Telefon: 22 87 74. Služby střediska jsou poskytovány pouze osobně: vyřizování členství a hostování v 602. ZO Svazarmu, přístup ke knihovně časopisů na mikrofilmu, pořizování kopií, prodej programů Mikrobáze, nepájivých kontaktních polí a poskytování dalších členských služeb.

CHIP (DE) 7/87

Superčipy, fakta, problémy [3] Superkrytal pro rychlé čipy z GaAs [14] čun Beluga pro Greenpeace [22] Nové ceny počítačů [32] IBM proti všem — všichni proti IBM [178] Hardware: Nejrychlejší mikroprocesor AM 29000 [36] Tajemství nového IBM-PC, Personal System 2, Model 50 [46] Test: EPSON LX 800, Super-RITEMAN F plus II, SEIKOSHA SP-180 AI [42] Test: DTK Computer XT, PRO XT (pod 1000 DM) [54] Test: Plantron Access — 386 [58] Co je lepší pro Commodore 64 (Amiga 500) Radič tvrdého disku Megabard pro APPLE II [86] Software: Nový Turbo-C [68] Test: Adobe Illustrator — grafika profesionálů [152] Korektor textu Primus-Rapidfile [136, 142] 100 nejdůležitějších periférií [71, 84] Trvalé rubriky: Úvodník [3] Již slyšeli [7] Zprávy [10] Dopisy [20] Lidé [28] Počítačové kluby [43] Výrobek měsíce [66] Burza [89] Nákup [128] Typy čtenářů [144] Povolení a kariéra [166] Typy knih [176] Aktuální [178] Barometr CHIP [188] Seznam bestsellerů [188] Služba: adresy [193] Křížovka [194] Seznam inzerentů [195] Slopec: Předpověď, na příští roky: V cenách slunečno [196] Redakce a administrace [196] Přístě [198] Poštovní schránky [160] Programová služba: Editor znaků ZX Spectrum [120] Praxe pro profesionály [131] Tester PC (1. část) Zkouška procesorů [154] Kurs Prologu (4. část) Prvky jazyka [172] Provozní systém 68000 Rodina procesorů je deset let stará [3] Provozní systém Motorola pro rodinu 68000 [4] Provozní systém UNIX [8] Od Triposu k Amiga-DOS [14] Časované zpracování dat s RTOS/PEARL [18] Řízení průmysl. postupů počítači ATARI [22]

Ezermester (MLR) 3/88

Konektory pro video a počítače [4] Strojový kód a BASIC [4] Údržba radiátorů [13] Spojování pantů ze dřeva [14] Modely letadel z papíru [27] Stojan pro TV a Hi-Fi [30]

Schneider International (DE) 09/87

Zprávy: Amstrad Computer Show po sedmém od 10.—12. 7. v Londýně [14] CPC pro začátečníky [18] Arnor ante portas — britský producent software zakládá v NSR pobočku [24] Seriaty: Barvy řízené z CP/M [26] PROF-RSX: 100 nových příkazů pro všechny CPC (4. díl) [42] Programování her v assembleru (8. část) [60] Typy a triky: Scenecopy — tisk textu z obrazovky s CP/M [70] MINI-CONTEXT: zmenšený CONTEXT tiskne texty [71] CONVERT: z CP/M do BASICu a naopak [72] SPRITER: pohodlná tvorba spritů pro všechny CPC [80] VAL v assembleru — rovnou k použití [83] Digitalizované zvuky z CPC [84] Tiskárna DIP 3160 — zlepená DPM 3000 pro PC [69] Programy: Super-PAC: zlepený PACMAN [30] Rockhit: hra 40 MINI-CALC: výkonný tabulkový kalkulátor [94] Dobrodružství: GAMERS-MESSAGE: průvodce hrami [102] ZBAUCRACY: hra typu adventure [105] Rombo EPROM — box: periférie pro osm EPROM ke všem CPC [90] var DAT II — program ovládání DBASE II prostřednictvím menu pro CPC i PC [92] Hry: KOBAYASHI MARU [85] NEMSIS THE WARLOCK [86] HEAD OVER HEELS [87] THE MARIO BROS [88] ROBBOT [89] Profesionálně: SPS na CPC: program simulace reťového zapojení [64] COMAC-VL: vytváření nabídek pro JOYCE 141 RPED: editor textu JOYCE pod CP/M Plus [124] PROWORT: německá verze PROTEXTu Typy k editoru textu Locoscript (2. část) [133] DISCFREE: stiskem jediné klávesy (JOYCE) zobrazí neobsazenou kapacitu diskety [137] PASSWORD LOADER: Chrání údaje před nepovolenými (JOYCE) [138] ENHANCED GRAPHICS ADAPTER: co byste měli znát o deskách EGA, CGA, HERCULES (PC) [106] SPI Gbase: příbuzný systém řízení databázi (PC) [108] BASIC 2 srozumitelně (úvod) [112] Od CP/M k MS-DOS [119] Dálkový přenos dat: modem plus KERMIT [122] Aktuality Schneider [140] Knihy [142] Seznam obchodníků [147] Počítačové kluby [144] Inzeráty [148] Vydavatel, redakce, administrace [148] V příštím čísle [150]

Schneider International (DE) 10/87

CPC pro začátečníky typy a pomoc [14] Zprávy: Vyhodnocení letní soutěže a vřezové [18] Informace o přidávajících pamětech d'ktronics a VORTEX pro CPC

[32] Předbážně o výstavě SYSTEMS '87 v Mnichově [39] Na pokračování: Profi — RSX-Sprites (4. část) Macro-processor program programátorů 2 80 [44] RSX-Compiler: Překladač příkazů RSX na podprogramy [52] MICRO-CAD — Malý a pěkný v 3D — grafice a perspektivě [55] Reloc přemísťuje programy ve strojovém kódu kamkoliv [58] C: program pro reset bez ztráty dat [59] Spouštění hvězda trojúhelníku na CPC (4. část) [79] Hardware: [136] INPORT — stavební obvod 14bitové paralelní vstupní brány Programy: PAGE-7x rychlejší zobrazování textu modu 2 [20] Zábava: Gamers Message [140] Cutthroats [138] Posouzení software: Disk Professor uživatelský program CPC 464 [90] FAST — uživatelský program pro zrychlení zobrazování textu CPC 464 (128 kB), 664 (128 kB) a 6128 [90] Hry: MASK I (91) VERMEERE [92] THE FINAL MATRIX [93] THE MISSION GENOCIDE [94] PAPERBOY [94] THING BOUNCES BACK [96] CHOLO [97] PREVIEWS [98] Profesionálně: JOYCE: DIGITAL UHR — digitální hodiny s budíkem [115] XXREF — Křížové reference v BASICu [122] LOCOSCRIPT 2 — aktuální přezkoušení [133] Porovnávání tří harddisků [130] PC 1512: od CP/M k MS-DOS [100] BASIC 2: kurs [100] MENUGENERATOR — návod pro Basic 2 [110] Rubriky: Úvodník [3] Dopisy čtenářů [6] Aktuality SCHNEIDER [12] Seznam obchodníků [148] Malé inzeráty [142] Inzerentů [149]

IBM Syst. J. (US) 1/87

Struktura sítí počítačů [4] SNA: Současné požadavky a směry [13] Vyhledky soukromých integrovaných sítí [37] Robotová technika [55] Technologie databází [96] Perspektivy RISC a projekt experimentálního mikropočítače 801/RISC [107] Komunikace dat: Tvorba komunikačních protokolů [122]

IBM Syst. J. (US) 2/87

Propojení OSI-SNA [157] Vizualní interpretace komplexních dat [174] Panelový systém pro IBM PC [201] Stránkové výměnný model pro VM/HPO [215] Recenze nových knih [231]

Mikromagazin (MLR) 2/88

Studentská soutěž [2] Přesné hodiny s U857 pro Z80 [3] Ochrana resetování [4] Společné používání periférií [5] Nadace pro mladé [5] Zobrazení funkcí a výpočet integrálu u C16 [6] Množství buněk pomocí C64 [7] Věčný život na C16 [7] Hudební programy na Plus 4 [8] Grafika na obrazovce C64 [9] BASIC a strojový kód [13] Programy pro ZX Spectrum a Primo [14] Bezúrovňovlivky v Pascalu [17] Základní pojmy z třídicích algoritmů — binary tree [21] Společný provoz HELP a SUPERMONITOR [24] Výstava Maď. producentů: Software 88 [25] Informace ve Velké Británii — Domesday book [26] Počítače roku podle čas. CHIP [28] Inteligentní dekódér videotextu 5. [29] Povídka Nová země [31] Kopírování obrazovky [33] Služba zájemců o časopisy — uliform [36] Kreslení plošných spojů (CAE) SMARTWORK [37] Bitva o Primo [40] Četli jsme [42] Šachy [44]

AT and T Bell Lab. Techn. J. (US) 1/87

Rozvoj technologie světlovodů [2] Pokrok ve výzkumu systémů světlovodů [5] Vlákná typu „single-mode“ — od výzkumu k výrobě [19] Způsoby výroby optických vláken [33] Spojování světlovodů a technologie konektorů [45] Rozhraní a optické kabely pro přenos dat na malé vzdálenosti [65] Technologie světlovodných zařízení [73] Kabely typu „single-mode“ pro síť [84] Terestrický světlovodný systém [95] Světlovody v obvodech [108]

AT and T Bell Lab. Techn. J. (US) 2/87

PICO — obrázkový editor [2] Automatické rozpoznávání hlasu [14] Integrovaný obvod pro ISDN terminály [27] Recenze kvality softwaru [40] Charakteristiky některých multiplexerů [55] Optické rotory — přenos světelného signálu přes rotující rozhraní [70]

AT and T Bell Lab. Techn. J. (US) 3/87

Vývoj architektury AT & T sítí [2] Vývoj CCS sítí [13] Program ASQIC 800 Call Data Master [21] Vývoj gigabitových světlovodných přenosových systémů [32] Použití fotonové přepínací technologie [41] „PAY-PER-VIEW“ — televizní experiment [54] Technologie operačních systémů pro nové sítě AT & T [64] Architektura Access Charge a Revenue [73]

BYTE (US) — 1/87

Hlavní články: Grafický systém GT185 Color Graphics Board [85] Inteligentní databáze [97] Úvod do relačních metod [111] „Hashing“ — rychlé vyhledávání [128] Region Maker — program pro Macintosh [145] Vysoce výkonná softwarová analýza pro IBM PC [157] Dynamická alokace paměti [169] Testování generátorů náhodných čísel [175] Datové struktury v bitové mapevých textových editorech [183] Programovatelný hardware: Úvod do programovatelného hardware [197] Úvod do architektury PAL [207] Začínáme s PAL [223] Výhody a nevýhody mikrokódování a pevného nastavení instrukčního souboru procesoru [235] Zkušenosti tvůrců hardware s architekturou PAL [247] PAL programátor pro IBM PC [263] Recenze: Stride 440 [295] Data General/one (Mode 2) [303] Počítač Laser 128 od firmy Video Technology [307] Dvanáctkrát EGA [313] Srov-

nání devíti PC AT vícefunkčních karet [318] AT1/M karta od firmy All Computers [324] Test dvanácti IBM PC klonů [328] TI MODULA 2 programovací systém [333] MT BASIC [336] Rule-Master — expertní systém pod MS DOS [341] Scribble — textový editor pro Amigu [342] Laser Author — textový editor pro Macintosh [344] Jádro: Povídka o dvou klonech (tele CAT-286, AT T PC 6300 Plus) [353] Apple IIGS — pohledy a recenze [367] Softwarový robot [383] Něco speciálního (Word 3.0 — textový editor pro Macintosh) [395] BYTE — výměna informací: Amiga [413] Atari ST [415] IBM PC a kompat. [420] Macintosh [424] Apple II [429] Forth [432]

BYTE (US) — 2/87

Hlavní články: Pracovní stanice [85] Vytvoření infračerveného vzdáleného regulátoru [101] Funkcionální programovací jazyk z Illinois [114] 256 KB RAM expanze pro Amigu [129] Výpočet plochy nepravidelné křivky (program v BASICu) [135] Další způsob komprese dat [137] Programování v výuce: Využití počítačů pro výuku [149] Rozdíly ve využívání počítačů ve vyšším školství [165] Tichá revoluce [183] Software pro výuku [193] Možnosti interaktivní technologie [201] Recenze: ALR Acces 386 a Compaq Deskpro 386 [215] Čtyři přenosné počítače [221] Atari 1040 ST [231] Čtyři ink-jet tiskárny [239] Microsoft Quick Basic verze 2.0 [247] Balík statistických programů Forecast Master [255] Veřejně přístupný (Public Domain) software pro Amigu [256] Jádro: Konference Hackerů [267] Nové klony [267] Mechanice [295] Cesty o Apple IIGS a Forthu [303] Matematická rekreace: Řešení klasických problémů systémem s bázi 3 [319] BYTE — výměna informací: Amiga [331] Atari ST [333] IBM PC a kompat. [337] Apple II/Macintosh [339] BASIC [341] C [344] Pascal [344]

BYTE (US) — 3/87

Hlavní články: Commodore A2000 [84] Turbo Basic [101] Infračervený regulátor pro řízení všech zařízení domácnosti [113] Generátor náhodných čísel (Pascalský podprogram) [127] Instalace memory resident programu v jazyku C [129] Obrazové zpracování: Zkoumání prostoru kamerou [143] Použití digitálního zpracování obrazu při konzervaci uměleckých děl [151] Úvod do algoritmů pro obrazové zpracování [169] Levné obrazové zpracování [191] PreScript [197] Recenze: Tti 8 MHz PC AT klony [209] AT a T systém pro zpracování obrazu [215] Čtyři laserové tiskárny [217] Lexikální LISP [223] Wendin's OS Toolbox — soubor programů pro tvorbu operačního systému [228] PFS: First Choice (textový editor, spreadsheet atd.) [235] Wordwin — textový editor pro Macintosh [237] CAD — 3D (tridimensionální) modelování pro Atari ST [238] Jádro: Prokletí „Chaos Manor“ [251] Jaké programy používá žurnalista? [271] Řízení mikropočítačem [279] Konference tvůrců Amigy [291] BYTE — výměna informací: Amiga [311] Atari ST [316] IBM PC a kompat. [324] Apple II/Macintosh [330] Basic [340] Pascal [344]

BYTE (US) — 4/87

Hlavní články: Apple Macintosh II [85] Okolí strategické obranné iniciativy [109] Jednoduchý vyučovací tréninkový robot (část 1.) [113] Programování v Turbo Pascalu [127] Cheeta Adapter/386 [135] Strategie výběru souboru instrukcí: Minulost, současnost a budoucnost RISC počítačů [143] RISC/CISC [153] Fairchild Clipper — mikroprocesor, jehož instrukční soubor vznikl kombinací technologií RISC a CISC [161] Zásobníkový procesor firmy Novia a návrh kompilátoru jazyka C [177] Koncepce WISC procesorů [187] Recenze: Bodové maticové tiskárny (test 53 různých typů) [203] Čtečnice evolucion PC AT klonů [217] Apple IIGS [223] Textové snímače pro IBM PC [235] Turbo Pascal knihovny [244] Databáze „R:base System V“ [255] Word handler — textový editor pro Macintosh [257] Lighting a Flash — 2 programy pro práci s disky pro IBM PC [260] Jádro: Zpátky k práci [269] Hlava plná bavin [289] Recenze 4 programů (Guide, LS-2000, A-Plus, askSam) [301] Volba rozlišujících barev při zobrazování informací [311] BYTE — výměna informací: Amiga [233] Atari ST [328] IBM PC a kompat. [332] Pascal [341]

BYTE (US) — 5/87

Hlavní články: Tandem PAC 286 [85] Vytvoření šedé škálované video digitizér (část 1.) [95] Menu systém v jazyku C pro IBM PC [108] Jednoduchý vyučovací tréninkový robot (část 2.) [113] Systém pro psaní textových „adventure“ her [125] Interaktivní fikce jako literatura [135] Desktop Publishing: Co je to „Desktop Publishing“? [149] Jak si vybrat nejlepší „Desktop Publishing“ program? [159] Tvorba RIP procesoru pro řízení laserové tiskárny [171] Programování v jazyce PostScript [185] Recenze: Rychlé vnitřní modemy pro IBM PC [209] Compaq Portable III [221] Commodore 64C [229] SCSI drivery pevných disků pro Macintosh [241] Q a A systém verze 2.0 [249] Lyrux — textový procesor [251] Jádro: Sbohem „Velká kočka“ [261] „MacWorld“ expozice a „Desktop Publishing“ [279] Nové programy pro Macintosh [293] Matematické rekreační: Studium cykloid s použitím počítačové grafiky [307] BYTE — výměna informací: Amiga [325] Atari [328] IBM PC a kompatibilní [334] Macintosh [340]